

FÓRUM ARCHIVÁROV

Roč. XXIII, č. 3 – 4

JÚL – DECEMBER 2014

NEPREDAJNÉ

Prvý krok k modernej organizácii československého archívnictva

odborný seminár venovaný
60. výročiu prijatia vládneho nariadenia
č. 29/1954 Zb. o archívnictve zo dňa 7. mája 1954

Na prelome rokov...

Akoby niekto čudným spôsobom nútil plynúť čas rýchlejšie a rýchlejšie, akoby aj doba nás nútila žiť rýchlejšie a rýchlejšie... Len „nedávno“ sme zostavovali záverečné číslo nášho časopisu za rok 2013 a opäť je to tu – prelom rokov... Jeden odchádza, druhý prichádza. Jeden treba hodnotiť, druhý vítať s očakávaním. Aký bol? Aký bude?

Spomeňme si – ak sa posledné týždne roku 2013 v archívárskej obci len hovorilo o štruktúrnych zmenách vo verejnej správe i na ministerstve vnútra, ktorých dôsledkom mali byť aj zmeny v štruktúre a fungovaní slovenských archívov, tak posledné týždne roku 2014 svedčia o tom, že „to už dobehlo“ aj archívy. Prvé pracovné stretnutie týkajúce sa pripravovanej novely zákona NR SR č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach v znení neskorších predpisov, ktorého sa zúčastnili zástupcovia MV SR (OAR i legislatívy), traja zástupcovia Vedeckej archívnej rady, dvaja Spoločnosti slovenských archivarov a dvaja Asociácie správcov registratúry, sa uskutočnilo dňa 28. novembra 2014 na pôde ministerstva, zápisnicu z rokovania sme dostali 31. novembra, možnosť vyjadriť sa do predpoludnia nasledujúceho dňa, aby sa pripomienky stihli zapracovať a 10. decembra sa mohli otvoriť medzirezorntné pripomienkové konanie (skončilo sa 7. januára 2015). Nasledujúce stretnutie bolo zasadnutie VAR zvolané na 12. januára 2015, ktorého sa zúčastnili zástupcovia OAR i Spoločnosti slovenských archivarov. Tu sme sa dozvedeli, že počet vznesených pripomienok predstavuje číslo 131, z toho 15 bolo zásadných, počet vecných pripomienok predstavuje číslo 29, z toho 15 bolo zásadných. Akceptovalo sa 5 obyčajných a 8 zásadných pripomienok, čiastočne akceptovaná bola 1zásadná pripomienka a neakceptovaných bolo 10 obyčajných a 5zásadných pripomienok. Rozporové konanie za účasti pozvaných zástupcov NBS, NBÚ, Republikovej únie zamestnávateľov, Slovaftu, a. s. i Slovenskej elektrizačnej a prevodovej sústavy, a. s. by sa malo uskutočniť 14. januára 2015 a celý materiál by mal byť odovzdaný Legislatívnej rade vlády SR 21. januára. Vo chvíli, keď píšeme tieto riadky a dodatočne ich radíme do editoriálu, nevieme povedať, čo všetko sa akceptovalo, či neakceptovalo a akú podobu bude materiál mať. Je len prirodzené, že ak Vám prinášame tieto informácie, je to na základe oneskorenia vydania tohto čísla veriac v akceptovateľnosť uvedeného dôvodu. Nezostáva teda nič iné, iba veriť slovami pisateľa úvodníka spreď roka, že archívom sa raz priradí dôstojné miesto medzi inštitúciami v tejto krajine i v očiach verejnosti.

Ohliadnime sa na prelome rokov, zhodnoťme, poďakujme, stanovme si ciele na ďalšie obdobie...

Ani odchádzajúci rok 2014 nebol v našom archívárskom pracovnom živote naplnený len štandardnými prácami, ale vyskytlo

FÓRUM ARCHIVÁROV

Vydáva:
Spoločnosť slovenských
archivarov
Adresa: Drotárska cesta 42
P. O. BOX 1 1 5
840 05 Bratislava 45
Slovenská republika
www.archivari.sk

Adresa redakcie:
forum.archivarov@gmail.com

Zodpovedný redaktor:
Gábor Strešňák
Redakčná rada:
Marta Bednárová,
Marta Švoliková
Henrieta Žažová
Jazyková korektúra:
Marta Švoliková

Texty:
M. Bednárová, S. Gregor,
B. Greschová, M. Grófová,
F. Chudják, P. Keresteš,
Z. Kollárová, J. Szekeresová
Kováčsová, J. Macounová,
R. G. Mareta, M. Mišovič,
L. Molnár, M. Orosová,
M. Péková, J. Ragačová,
K. Sámelová, G. Strešňák,
M. Švoliková, H. Žažová,
A. Žifčáková, J. Žucha

Foto:
Vladimír Kuric, UK v Bratislave,
Štefan Péchy, Pavel Súra,
Dana Vojtková, SNK Martin,
Zuzana Zemanová

Vychádza štvrťročne
v elektronickej podobe,
nepredajné.
Povolilo: MK SR 1 472/96.
Autorské práva vyhradené.
Akékoľvek rozmnožovanie
textu a fotografií len
s predchádzajúcim písomným
súhlasom vydavateľa.

Staršie čísla
na www.archivari.sk.

sa v ňom aj množstvo podujatí, ktorých sme sa zúčastnili, ktoré sme organizovali a výsledkami našej práce v podobe prednášok na seminároch či konferenciách, výstav, monografií, organizovania dní otvorených dverí prispeli k prezentácii dejín regiónov či inštitúcií, v ktorých pôsobíme, širokej odbornej i laickej verejnosti, pootvorili opäť o čosi viac dvere našich archívov a opäť o čosi viac priblížili našu prácu, na ktorej nám tak záleží. Stačí si len „zalistovať“ v nasledujúcich stránkach...

Na tomto mieste by som sa chcela dotknúť ešte jednej témy, ktorá úzko súvisí s našou prácou – publikačnej činnosti. Tak radi sa ňou hrdíme! To je práve to, čo nás výrazne odlišuje od „typických úradníkov“. To je práve to, čo chceme prezentovať aj sami sebe prostredníctvom stránok nášho časopisu – témy, s ktorými sme sa pasovali do úspešného konca – do printovej či elektronickej podoby. Preto pravidelne prinášame prehľady o publikačnej činnosti podľa archívov za isté obdobie. Podklady získavame z Vami napísaných ročných vyhodnotení zasielaných na OAR. Verte mi, práve na nich sa najlepšie vidia rozdiely v úrovni a výške „vedeckosti“ Vašich archívov či Vašej vlastnej autorskej zručnosti – v správnosti uvádzania bibliografických údajov, ako aj v tom, čo prezentujete ako publikačnú činnosť. Keď som si prechádzala podklady do tohto čísla, v mnohých prípadoch sa mi zatajil dych. Nielenže sa údaje „nepriblížili“ ani na sto honov k správne bibliografickému záznamu, vykázané boli aj tituly s pracovnými názvami ešte len odovzdané do tlače (to znamenalo dodatočné overovanie si jazykových redaktorov, či práce skutočne vyšli – robota horšia než pre trestancov), medzi raritnejšie patrili vykázané posudky na monografie (to by potom pedagógovia a kolegovia z katedier archívnictva a PVH

boli priam preborníkmi, ak zväžíme všetky posudky na bakalárske, magisterské, rigorózne, dizertačné práce, habilitačné či inauguračné konania...), ďalej identické výkazy za oba roky aj za predpokladu, že na jednej téme sa pracuje aj viac rokov, zistenie, že jedna štúdia sa dá pod „prefackaným“ názvom s minimálnymi rozdielmi v texte a rovnakým počtom poznámok pod čiarou publikovať vo viacerých časopisoch... Akademická pôda je v tomto smere striktná rovnako k vedecko-pedagogickým pracovníkom ako k archivárom, vykázat sa dá len skutočne publikovaná práca. Redakčnej rade Fóra archivárov sa podarilo získať na čísla vychádzajúce od roku 2015 kód ISSN, čím sa toto periodikum zaradí do medzinárodných odborných databáz. V rámci publikačnej činnosti uverejníme len práce s kompletným bibliografickým údajom.

Končiaci sa rok 2014 nebol však len pracovným rokom. Verím, že každému z Vás priniesol aj osobné šťastie, úspech, radosť, obdaroval Vás láskou, harmóniou, pokojom a ako bonus pribalil stretnutia so zaujímavými ľuďmi. Žiaľ, v tento rok opustili archivársku komunitu a zostáva po nich prvý raz prázdna stolička pri rodinnom štedrovečernom stole tí, ktorých sme si vážili, obľúbili, navždy tíško zamkli do spomienok: Júlia Hautová, Galina Olšovská, Vladimír Palko, Zoltán Jakab...

Milé kolegyně, vážení kolegovia, v mene členov výboru Spoločnosti slovenských archivárov, členov redakčnej rady Fóra archivárov i v mene svojom Vám prajem, aby bol rok 2015 v každom ohľade pozitívny a úspešný.

Zároveň sa chcem poďakovať prispievateľom do nášho periodika za texty i členom redakčnej rady za ich obetavú prácu vo voľnom čase a zaželať veľa tvorivých síl.

Mária Grófová

Oznamy

Výzva na zasielanie fotografií

Kolegyne a kolegovia, výbor SSA sa snaží pri príležitosti budúročného 25. výročia SSA kompletizovať fotografie z akcií, ktoré organizovala v minulosti.

Prosíme Vás o zaslanie fotografií z podujatí ako archívne dni, exkurzie a pod. Fotografie zasielajte na e-mailovú adresu forum.archivarov@gmail.com.

Nová rubrika – Kalendárium

Milé kolegyne, milí kolegovia, oznamujeme Vám, že na webovej stránke Spoločnosti slovenských archivárov sa hore na lište nachádza novinka – Kalendárium, ktoré informuje, čo všetko sa za predchádzajúce roky udialo v našich/Vašich archívoch. Chceme sa pokúsiť spätne rekonštruovať aktivity našich/Vašich pracovísk a Kalendárium postupne doplniť. Veríme, že budete chcieť aj takto prezentovať svoju činnosť v regiónoch a zašlete nám nielen aktuálne pozvánky na prezentácie monografií, do

ktorých ste prispeli, na semináre a konferencie, ktoré ste organizovali, resp. spoluorganizovali, na Dni otvorených dverí a pod., ale aj tie, ktoré informujú o Vašej činnosti v blízkej či vzdialenejšej minulosti.

Pozvánky (nielen na aktuálne podujatia) prosíme primárne zasielať vo formáte .jpg, ak sa inak nedá, tak aj vo formátoch .doc alebo v .pdf na e-mail grofova@rec.uniba.sk.

Ďakujeme!

Členské príspevky

Milé kolegyne, kolegovia, dňa 28. októbra 2014 jeden z členov SSA zaplatil členský poplatok na rok 2014 prostredníctvom bankového prevodu. Na účet SSA bola poukázaná suma 7 eur z banky Slovenskej pošty. Príkazca však

neuviedol svoje meno, preto nevieme platbu identifikovať. Prosíme člena SSA, ktorý zaplatil členské v uvedený dátum bankovým prevodom, aby sa prihlásil na e-mailovej adrese grofova@rec.uniba.sk.

Čtvrtá archivní knihvazačská soutěžní přehlídka

Pod osobní záštitou ředitele Odboru archivní správy a spisové služby MV ČR PhDr. Jiřího Úlovce a k počtě zesnulého PhDr. et Mgr. Václava Babičky, velkého obdivovatele krásných knih se koná čtvrtá archivní knihvazačská soutěžní přehlídka. Je určena pro pracovníky a pracovnice archivů, kteří

mají zkušenosti s knižní vazbou, dále pro profesionální knihařky a knihaře, věnující se umělecké knižní vazbě, a také pro studenty knižní vazby a restaurování.

Pro soutěž je připravena kniha s názvem Obrázky ze starých Budějovic. Je věnována letošnímu 750. výročí založení Českých Budějovic a jde o

obrazovou knihu, která představuje kresby budějovického středoškolského učitele a nadaného kreslíře Friedricha Blumentritta (1879 –1951), na nichž je zachycená stará městská zástavba a dnes již neexistující budovy, zákoutí a dvorky Českých Budějovic. Kresby jsou pozoruhodné citem pro detail a přesnost jednotlivých objektů. Dnes jsou uloženy v Jihočeském muzeu. Každá kresba je doplněna stručným textovým komentářem.

Soutěžní pravidla:

Všichni účastníci dostanou zdarma po jednom výtisku soutěžní knihy, která bude pouze ve složených a neořezaných arších. Bude na každém konkrétním účastníkovi, jaký zvolí formát knihy a jakou podobu dá knižní vazbě, jakou zvolí techniku vazby, jaké použije materiály atd. Soutěžní porota bude posuzovat jednotlivé knižní vazby ve dvou kategoriích, a to:

- řemeslně dokonalá knižní vazba (tedy dokonalé řemeslné zpracování knižní vazby)

- umělecká knižní vazby (invence, použité aplikace, knižní objekty atd.)

Po skončení úvodní výstavy, která bude v Českých Budějovicích, bude celý soubor soutěžních knižních vazeb vystaven i v dalších místech, předpokládají se výstavy v Praze, Ostravě, Bratislavě a podle zájmu i jinde. Pořadatelé připraví katalog všech zúčastněných soutěžních prací (v elektronické podobě), který bude následně zveřejněn na webové stránce Státního oblastního archivu v Třeboni.

Porotou oceněné knižní vazby zůstávají i po skončení soutěže součástí sbírek Státního oblastního archivu v Třeboni a budou uloženy ve Státním okresním archivu České Budějovice.

Autoři oceněných prací dostanou náhradou další výtisk soutěžní knihy. Neoceněné práce se vrací zpět autorům (pokud oni sami je nesvěří archivu).

Předběžný časový plán (může být ještě upraven):

- leden 2015 – vyhlášení

- únor 2015 – distribuce soutěžní knihy přihlášeným účastníkům

- 31. červenec 2015 – nejzazší termín pro odevzdání soutěžních prací

- srpen 2015 – zasedání soutěžní poroty

- 25. září 2015 – vyhlášení výsledků a vernisáž první výstavy soutěžních prací v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích

Pořadatelé vyzývají všechny zájemce o účast v této soutěžní přehlídce, aby nejpozději do poloviny února poslali svou přihlášku na níže uvedenou kontaktní adresu. Poté jim bude zaslán výtisk soutěžní knihy. Současně pořadatelé žádají ředitelky a ředitele všech archivů, aby konání soutěžní přehlídky na svém pracovišti podpořili a umožnili svým zaměstnancům zúčastnit se jí, budou-li mít o účast zájem.

Kontakt na pořadatele:

PhDr. Vlastimil Kolda, Státní okresní archiv České Budějovice, Rudolfovská 40, poštovní přihrádka 141, 370 21 České Budějovice; e-mail vlastimil.kolda@cb.ceskearchivy.cz; telefon +420 386 701 213;

PhDr. Daniel Kovář, Státní okresní archiv České Budějovice, Rudolfovská 40, poštovní přihrádka 141, 370 21 České Budějovice; e-mail: daniel.kovar@cb.ceskearchivy.cz; telefon +420 386 701 220; fax +420 386 701 214.

Viac informácií na: www.archivari.sk

Výbor(n)oviny

Zápisnica z mimoriadneho zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 15. júla 2014 v Bratislave

Program:

Otvorenie
Príprava odborného seminára
Rôzne
Záver

Na zasadnutí sa zúčastnilo šesť členov výboru a revíznej komisie, sedem sa ospravedlnilo. Rokovanie bolo zvolané operatívne za účelom doriešenia organizácie odborného seminára Prvý krok k modernej organizácii československého archívnictva.

Predsedníčka Mária Grófová informovala o možnostiach organizácie seminára v spolupráci s Univerzitou Komenského v Bratislave (konferenčná sála, technika, termín, občerstvenie). Prítomní sa zhodli na pozvaných účastníkoch, hosťoch a potenciálnych prednášajúcich (R. Marsina, J. Novák, R. Ragač, Š. Drahošová, M. Ostrolúcka, F. Žifčák, V. Nováková, B. Malovcová, J. Roháč, L. Sokolovský). Predsedníčka dostala za úlohu vyžiadať od uvedených osôb prednášku. Prednášky by mohli byť publikované v zborníku z archívnych dní, v Slovenskej archivistike alebo inou formou. M. Orosová pripraví pozvánku s programom a rozošle ju v printovej aj elektronickej forme.

Dlhú diskusia vyvolal návrh udeliť ocenenie SSA (medailu, plaketu). L. Vrteľ informoval o možnostiach výroby príslušného artefaktu, na čo reagovala aj M. Švoliková. Prítomní sa zhodli na tom, že ocenené by mali byť len právnické osoby – MV SR, Sekcia verejnej správy MV SR, Odbor archívov a registratúr MV SR, Univerzita Komenského.

Predsedníčka M. Grófová podala podrobnú správu o osobnom stretnutí s riaditeľom sekcie verejnej správy MV SR A. Jenčom. Predstavila mu SSA, jej poslanie a najbližšie úlohy. Vyzvala ho na spoluprácu a pozvala ho na pripravovaný seminár k výročiu archívnictva. Pán A. Jenčo poďakoval a prijal pozvanie. Oboznámila ho so snahou publikovať digitálne kópie Slovenskej archivistiky na webe SSA v úplnom znení, na čo je potrebný súhlas MV SR ako vydavateľa tohto odborného periodika.

Na záver zasadnutia si prítomní členovia výboru SSA rozdelili ďalšie úlohy: vyhotoviť zoznam platných mailových adries členov SSA, spraviť revíziu členských príspevkov, spresniť možnosti jesenného výletu, vybaviť nové splnomocnenia na bankové operácie.

Zapísala: Martina Orosová
Overila: Mária Grófová

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 9. septembra 2014 v Bratislave

Program:

Príprava odborného seminára
Archívne dni v roku 2015

Zborníky z archívnych dní 2013 a 2014
Exkurzia – jeseň 2014
Fórum archivárov 3– 4/2014

Na zasadnutí sa zúčastnilo sedem členov výboru a revíznej komisie, šesť sa ospravedlnilo. Predsedníčka M. Grófová informovala výbor o organizácii odborného seminára. Univerzita Komenského ako spoluorganizátor prostredníctvom Archívu UK poskytne rokovaciu miestnosť Sieň rektorov. Kvôli tomu musí byť spoluorganizátorom podujatia Archív UK. Termín je stanovený na 24. 9. 2014. Pozvaní budú zástupcovia MV SR (R. Kaliňák, A. Jenčo, M. Mrižová), Univerzity Komenského (rektor) a predseda Českej archívnej spoločnosti David Valůšek, ktorí prednesú krátke otváracie príhovory. Hlavné prednášky budú mať: Richard Marsina, Radoslav Ragač, Juraj Roháč, Jozef Novák, Šarlota Drahošová, Veronika Nováková a Božena Malovcová. Kvôli neprítomnosti L. Vrtela sa nedoriešila otázka formy ocenenia právnických osôb (Sekcia verejnej správy MV SR, Odbor archívov a registratúr MV SR, Univerzita Komenského). Pozvánku a program s anotáciami prednášok vyrobila M. Orosová a rozoslala ich poštou a mailom. Propagácia podujatia sa realizovala aj na webovej stránke SSA a prostredníctvom sociálnych sietí.

M. Grófová podala správu o výsledku výzvy zaslanej riaditeľom archívov kvôli organizácii archívnych dní v roku 2015. Na výzvu odpovedali štátne archívy v Považskej Bystrici, Topolčanoch, Veľkom Krtíši a špecializovaný verejný archív v Liptovskom Mikuláši. Neozvali sa riaditelia archívov v Rimavskej Sobote, Rožňave a Martine. Najväčším problémom sú ubytovacie kapacity pre približne 100 a viac ľudí, ktorí sa každoročne zúčastňujú sympózia. Z tohto dôvodu je problém zorganizovať takéto veľké podujatie vo Veľkom Krtíši. V Považskej Bystrici prichádza do úvahy profil SSA na sociálnej sieti Facebook, zodpovedná je L. Pavlíková. Zoznam platných mailových adries bol

len hotel v kúpeľoch Nimnica, do ktorého sa dá dopraviť len autobusom z Považskej Bystrice. V prípade Topolčan ponúka možnosti kaštieľ v Oponiciach, ale archivári by museli počítať s vyššími finančnými výdavkami na ubytovanie aj stravu. Najreálnejšia je ponuka Archívu Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši. Je potrebné vyzvať riaditeľku E. Greschovú, aby informovala o konkrétnych možnostiach.

Pre nedostatok času nebola téma zborníkov z archívnych dní 2013 a 2014 prerokovaná.

Na tému exkurzie na jeseň 2014 sa rozvinula živá diskusia. Prítomní vyslovili viacero návrhov (Budapešť, Viedeň, Zlín, Ostrava, Rakúsko). M. Orosová bola poverená úlohou zistiť záujem o exkurziu medzi členmi SSA. Úlohou R. Ragača je osloviť CK Mistrál a vybaviť autobus. Termín bol predbežne stanovený na druhý októbrový týždeň.

G. Strešňák informoval o príprave tretieho čísla Fóra archivárov a jeho predbežnom obsahu čísla. Medailóny jubilentov vybavuje M. Bednárová. V čísle by už mala byť aj výzva na poskytnutie 2% z dane a informácia o archívnych dňoch 2015, z čoho vyplýva úloha doriešiť tieto otázky. Archivárov je potrebné vyzvať, aby v časopise informovali o svojej aktuálnej publikačnej činnosti a propagovali svoje knihy.

V diskusii sa prerokovala otázka registratúry SSA za uplynulé roky. Spisy, ktorým uplynula lehota uloženia by sa mali vyradiť a odovzdať do SNA. R. Ragač bol poverený prípravou vyradovacieho konania.

Stránka www.archivari.sk sa priebežne aktualizuje, prácou je poverená J. Očenášová, podobne sa aktualizuje vyhotovený, z celkového počtu 395 členov máme 303 funkčných adries, s ktorými môžeme operatívne komunikovať. Revízia

členských príspevkov je pred ukončením. Nové splnomocnenia na bankové operácie boli vybavené.

Zasadnutie ukončila predsedníčka

M. Grófová a zosumarizovala úlohy.

Zapísala: Martina Orosová

Overila: Mária Grófová

Zápisnica **zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov** **21. októbra 2014 v Bratislave**

Program:

Zhodnotenie seminára dňa 24. 9. 2014
Archívne dni v roku 2015
25. výročie založenia SSA
40. výročie prijatia zákona SNR
č. 149/1975 Zb. o archívnictve
100. výročie narodenia Dr. Michala Kušíka,
CSc. (1915 – 2000)
Hospodárenie SSA za 3. štvrtrok 2014
Revízia členských príspevkov
Fórum archivárov 3 – 4/2014
Rôzne

Na zasadnutí sa zúčastnilo osem členov výboru a revíznej komisie, päť sa ospravedlnilo. Predsedníčka M. Grófová na úvod zasadnutia zhodnotila odborný seminár Prvý krok k organizácii československého archívnictva. Seminár sa uskutočnil bez väčších problémov. Účastníci ho hodnotili veľmi vysoko, prednesené príspevky boli kvalitné a je potrebné uvažovať o ich publikovaní. Vyskytli sa niektoré negatívne ohlasy na ocenenie Ministerstva vnútra SR, pretože to chápali ako ocenenie konkrétnych osobností a nie inštitúcií, ako aj na neocenenie Katedry archívnictva a PVH FiF UK či Prešovskej univerzity, a na absenciu prezentácie špecializovaných verejných archívov, ktoré však nevznikli na základe vládneho nariadenia č. 29/1954 Zb. o archívnictve.

M. Grófová opätovne zhrnula ponuky archívov na organizovanie archívnych dní. Zo všetkých sa najvýhodnejšia javí ponuka Archívu

Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši. Prítomní členovia výboru sa preto uzniesli, aby sa archívne dni v roku 2015 konali v Liptovskom Mikuláši v termíne 19. – 21. mája 2015 na tému *Dejiny správy registratúry*. Hlavnej téme, ktorá by mala mapovať vývoj kancelárskej praxe a budovanie registratúr úradov – budúcich archívnych fondov, bude venovaný prvý a tretí deň archívnych dní. Druhý deň bude zameraný na aktuálne otázky slovenského archívnictva s diskusiou a 25. výročie SSA. Výbor si vyhradzuje právo výberu prednášok, pričom zároveň osloví potenciálnych autorov.

V ďalšej diskusii sa preberala otázka účasti zahraničných hostí z Česka, Maďarska, Poľska, Rakúska, Nemecka. Výbor sa dohodol, že z každej krajiny bude pozvaný jeden (prípadne dvaja) člen tamojšej archívnej spoločnosti, pričom bude požiadaný predniesť odborný príspevok na hlavnú tému, resp. bude požiadaný odporučiť ďalšieho odborníka. V súvislosti s organizáciou AD 2015 je potrebné s usporiadateľmi dohodnúť presné podmienky organizácie, komunikáciu so sponzormi, spôsob financovania, program exkurzie a ďalšie podrobnosti, ktoré budú prebrané osobne s E. Greschovou z Archívu SMOPaJ. Na základe informácií od E. Greschovej bude vypracovaný rozpočet akcie podľa jednotlivých položiek, pričom treba počítať najmä s výdavkami na ubytovanie zahraničných hostí, ktorí možno budú

musieť prísť už deň vopred, prípadne aj s výdavkami na tlmočenie. Plánuje sa aj možnosť vystúpenia pre sponzorské firmy s prezentáciou alebo panelovou výstavou.

Výročie založenia SSA si pripomenieme na archívnych dňoch v Liptovskom Mikuláši, kde bude predmetom druhého bloku rokovania v druhý deň konferencie spojeného so spoločenským večerom. Slávnostný program by vyvrcholil na spoločenskom večierku oceňovaním spoločností archivárov okolitých krajín i domácich jednotlivcov pri príležitosti uvedeného výročia.

40. výročie prijatia zákona SNR č. 149/1975 Zb. o archívniectve a 100. výročie narodenia Dr. Michala Kušíka, CSc. (1915 – 2000) by si chcela SSA pripomenúť samostatným podujatím, ktoré by mohlo byť organizované v spolupráci so Slovenským národným archívom na jeseň 2015.

Hospodárenie SSA za 3. štvrtrok 2014 nebolo kvôli nedostatku času prerokované. Revízia členských príspevkov je takmer ukončená, treba ešte skontrolovať posledné platby, ktoré prišli na účet. Potom sa každému neplatičovi zašle mailová alebo písomná správa s oznamom o výške dlhu a podmienkach platby s dohodnutým textom. Do najbližšieho Valného zhromaždenia treba zostaviť zoznam osôb, ktorým bude navrhnuté čestné členstvo.

Členka redakčnej rady H. Žažová informovala o pripravenosti ďalšieho čísla Fóra archivárov. V pripravovanom čísle musia byť uverejnené informácie o XIX. Archívnych dňoch v roku 2015, o darovaní 2% z daní a o platení členských príspevkov. Žiadosť o registráciu elektronického periodika a pridelenie ISSN bola zaslaná do Univerzitnej knižnice, ale ešte nebola potvrdená, kvôli problému s internetovou adresou časopisu, ku ktorému je potrebné uviesť presnú URL adresu. Časopis musí byť viditeľný a dostupný z hlavnej stránky SSA www.archivari.sk.

Treba dotiahnuť financovanie zborníka z bratislavských archívnych dní s Bratislavským samosprávnym krajom. Stále chýbajú niektoré príspevky a resumé, taktiež nie je ukončené recenzovanie. V budúcnosti treba spresniť všetky otázky spojené so zborníkmi, financovanie, tlač, uskladnenie, cenu, spôsob distribúcie, zostaviť presný počet povinných výtlačkov, autorských výtlačkov a výtlačkov zasielaných odborným knižniciam.

Na záver rokovania členovia výboru zagratalovali jubilujúcej čestnej predsedníčke Veronike Novákovej k jej jubileu.

Zapísala: Martina Orosová
Overila: Mária Grófová

Zápisnica **zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov** **9. decembra 2014 v Bratislave**

Program:

Archívne dni v roku 2015
25. výročie založenia SSA
40. výročie prijatia zákona SNR
č. 149/1975 Zb. o archívniectve

100. výročie narodenia Dr. Michala Kušíka,
CSc. (1915 – 2000)
Hospodárenie SSA za 3. štvrtrok 2014
Fórum archivárov 3 – 4/2014
Rôzne

Na zasadnutí sa zúčastnilo sedem členov výboru a revíznej komisie, päť sa ospravedlnilo, dvaja sa neospravedlnili. Rokovanie otvorila a viedla predsedníčka M. Grófová, ktorá zároveň privítala ako hosťa riaditeľku špecializovaného verejného archívu Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPaJ) Mgr. Evu Greschovú.

Prvým bodom programu bola príprava XIX. archívnych dní v roku 2015, ktoré sa uskutočnia v Liptovskom Mikuláši v dňoch 19. – 21. mája 2015 a ich organizátorom z radov archívov bude archív SMOPaJ.

E. Greschová informovala o možnostiach, ktoré má k dispozícii archív, a ktoré ponúka mesto Liptovský Mikuláš. Riešili sa otázky ubytovania, rokovacej sály, exkurzie, spoločenského večera, programu a hlavnej témy. Hlavnou odbornou témou budú Dejiny správy registratúry (presný názov sa ešte spresní). Slávnostne si pripomenieme aj 25. výročie založenia SSA. Pri tejto príležitosti budú ocenené významné osobnosti slovenského a zahraničného archívniectva.

Podujatie, ktoré chce SSA zorganizovať pri príležitosti budúcoročných výročí, neboli kvôli absencii niektorých členov výboru prerokované.

Téma hospodárenia SSA bola nahradená aktuálnejšou témou novely zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Medzirezortné pripomienkovanie novely zákona sa uskutoční v dňoch 10. – 31. 12. 2014. Predtým sa uskutočnila porada zainteresovaných strán na Ministerstve vnútra SR, na ktorej sa za SSA zúčastnili M. Grófová a V. Nováková. Ďalší postup pripomienkovania novely zákona bude SSA koordinovať s Vedeckou archívnu radou.

Členka redakčnej rady H. Žažová a hlavný redaktor G. Strešňák informovali o pripravenosti koncoročného čísla Fóra archívárov. V pripravovanom čísle musia byť uverejnené informácie o Archívnych dňoch v roku 2015, o darovaní 2 % z daní a o platení členských príspevkov. Väčšina príspevkov bola zaslaná do redakcie a môže sa začať so zalamovaním, tak aby bolo číslo k dispozícii pred Vianocami.

M. Grófová informovala o registrácii SSA v zozname prijímateľov 2 % z dane, ktoré bolo vybavené na notárskom úrade. Oznámenie s príslušným tlačivom môže byť publikované vo Fóre archívárov.

G. Strešňák upozornil, že treba dotiahnuť financovanie zborníka z bratislavských archívnych dní s Bratislavským vyšším územným celkom. Stále chýbajú niektoré príspevky a resumé, taktiež nie je ukončené recenzovanie.

H. Žažová informovala o príprave zborníka z tohtoročných archívnych dní v Prešove. Takmer všetky príspevky boli odovzdané v predpísanej forme, až na jeden. Za recenzentov boli určení V. Dangl a J. Roháč. Dohodlo sa, že preklady úvodu zostavovateľiek a jednotlivých resumé sa dajú preložiť do nemčiny. H. Žažová zároveň upozornila, že príspevky sú pomerne krátke a zborník nebude mať zvyčajný počet strán, preto v ňom môžu byť publikované aj prednášky, ktoré odzneli na odbornom seminári k 60. výročiu prvého archívneho zákona, čo prítomní členovia uvítali. Henriete Žažovej ako zostavovateľke zborníka treba zasielať aj texty zo seminára.

Publikácie, ktoré vydáva SSA, budú chápané ako bonus, ktorý sa poskytuje všetkým členom SSA, nielen účastníkom archívnych dní, a zašle sa im poštou alebo odovzdá osobne. Podľa tohto kľúča sa nastaví aj náklad, v ktorom sa publikácie budú tlačiť (povinné výtlačky, autorské výtlačky, knižnice archívov a iné

významné knižnice, členovia SSA, účastníci archívnych dní).

Opätovne bol nastolený problém webmastera stránky www.archivari.sk. Programátor Peter Škultéty, ktorý zabezpečuje úpravy zásadnejšieho charakteru na stránke prostredníctvom J. Očenášovej požaduje finančnú odmenu, čo je pre Spoločnosť neprijateľné. Preto sa mu navrhlo vyrovnanie formou nákupnej poukážky na knihy v hodnote 30,- eur, s čím p. Škultéty súhlasil. Keďže ide o výdavok do 100,- eur, prítomní členovia výboru výdavok odsúhlasili. Je nutné osloviť ľudí, ktorí by boli ochotní a schopní

vykonávať úlohu webmastera internetovej stránky Spoločnosti.

Predsedníčka SSA ukončila zasadnutie a zaželala prítomným príjemné prežitie vianočných sviatkov. Zároveň pripomenula, že Spoločnosť musí zagratulovať novému riaditeľovi Medzinárodnej rady archívov k zvoleniu. Termín ďalšieho rokovania nebol určený. Kvôli problémom s novelou archívneho zákona bude pravdepodobne nutné zvoliť mimoriadne zasadnutie ešte pred vianočnými sviatkami.

Zapísala: Martina Orosová

Overila: Mária Grófová

Vzhľadom na negatívne ohlasy na avizovanú tému archívnych dní z radov členov Spoločnosti sa členovia výboru operatívne dohodli na novej téme, ktorá bude oficiálne vyhlásená a publikovaná vo Fóre archívárov. Nová téma pre XIX.

archívne dni v Slovenskej republike znie: ***Digitalizácia archívneho kultúrneho dedičstva***. Výbor Spoločnosti slovenských archívárov verí, že táto v súčasnosti veľmi aktuálna téma osloví širšie spektrum archívárskej obce.

Spoločnosť slovenských archivárov
Archív Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši
Sekcia archívnictva a pomocných vied historických Slovenskej historickej spoločnosti
pri Slovenskej akadémii vied a Historický ústav SAV
Odbor archívov a registratúr MV SR

Vás pozývajú
na medzinárodné sympóziu

XIX. archívne dni v Slovenskej republike

venované témam

DIGITALIZÁCIA
ARCHÍVNEHO KULTÚRNEHO DEDIČSTVA
a
25. VÝROČIE ZALOŽENIA
SPOLOČNOSTI SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV

Liptovský Mikuláš 19. – 21. mája 2015

PRIHLÁŠKA

na XIX. archívne dni v Slovenskej republike

Termín: 19. – 21. 5. 2014
Miesto rokovania: Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
Ul. 1. mája 38, Liptovský Mikuláš, Slovensko

Meno a priezvisko, titul:

Organizácia:

Kontaktná adresa:

E-mail, telefón:

Člen SSA: áno   nie

Účasť: s prednáškou   bez prednášky

Počet dní: 1 deň (dátum)   2 dni (dátum)   3 dni

Konferenčný poplatok:

pre členov SSA 15,- €   pre nečlenov SSA 25,- €

Uhrádza sa pri prezentácii bez ohľadu na to, na koľko dní sa účastník prihlási.

Prednásajúci sú od konferenčného poplatku oslobodení.

Slávnostná večera: 20. mája 2014   15,-€

Účasť na slávnostnej večeri: áno   nie

Ubytovanie:

Vyberte hotel, typ izby, počet nocí, uvedte meno spolubývajúceho.

18. – 19. 5. 2015   áno   nie

19. – 20. 5. 2015   áno   nie

20. – 21. 5. 2015   áno   nie

HOTEL KLAR, Ul. 1. mája 1741/117, Liptovský Mikuláš, denné menu 3,30 eur
36 izieb 52 lôžok   dvojlôžková izba   20,- € / 1 osoba s raňajkami
jednolôžková izba   20,- € / 1 osoba s raňajkami

HOTEL JÁNOŠÍK, Jánošíkovo nábrežie 1, Liptovský Mikuláš
50 izieb 95 lôžok   dvojlôžková izba   33,- € / 1 osoba s raňajkami
jednolôžková izba   35,- € / 1 osoba s raňajkami

Ubytovať sa môžete aj individuálne. V Liptovskom Mikuláši je vyše 100 hotelov a penziónov. Viac na:
<http://www.booking.com/city/sk/liptovsky-mikulas.sk>.

Stravovanie: individuálne

Najbližšie odporúčané reštaurácie:

Reštaurácia Reduta, Ul. 1. mája 32, denné menu 3,30 eur

Čierny Orol, Ul. 1. mája 1960/54, denné menu 2,99 eur

Bar&Restaurant Route 66, Garbiarska 627, denné menu 3,40 eur

Exkurzia:

1. deň, 19. mája 2014:   áno   nie

- prehliadka mesta a jeho pamiatok, návšteva synagógy
- prehliadka Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva a jeho špecializovaného verejného archívu (bývalý jezuitský kláštor po rekonštrukcii)

2. deň, 20. mája 2014   Vyberte jednu z možností:

- **Rohačka** – opevnené hradisko z doby halštatskej, laténskej a rímskej v katastri obce Ploštín, zapísané v zozname národných kultúrnych pamiatok Slovenska. Jedna z prvých liptovských lokalít, na ktorej sa realizoval archeologický výskum. Výstup na hradisko v nadmorskej výške 822 m n. m. a jeho prehliadka trvá cca 30 - 60 min.

Múzeum Ladislava Mattyasovszkého v Okoličnom – bývalý františkánsky kláštor s gotickým Kostolom sv. Petra z Alkantary. Originálna expozícia gotického a barokového sakrálneho umenia, prezentácia osobnosti nitrianskeho biskupa Ladislava Mattyasovszkého.

áno   nie

- **Prehliadka jaskyne** (Demänovská ľadová jaskyňa alebo Demänovská jaskyňa slobody) – demänovské jaskyne, ktoré sú národnou prírodnou pamiatkou, predstavujú najväčšiu sústavu jaskýň na Slovensku a sú zároveň najnavštevovanejšími jaskyňami. Prístup k nim je nenáročný, trvá asi 15 min. Celková dĺžka prehliadky 60 – 100 min.

áno   nie

Upozornenie:

Exkurzie si vyžadujú primerané oblečenie a turistickú obuv!

Všetky výdavky spojené s účasťou na sympóziu (doprava, stravovanie, ubytovanie, spoločenský večer, vstupy) si účastník hradí sám alebo prostredníctvom svojej organizácie. Organizačný výbor zabezpečí dopravu na exkurzie.

Ďalšie potrebné pokyny budú prihláseným účastníkom zaslané pred začiatkom sympózia.

Závazne sa prihlasujem na XIX. archívne dni v Slovenskej republike v Liptovskom Mikuláši.

Dátum

Podpis

Prihlášku zašlite najneskôr do 31. marca 2015

mailom na adresu: archivnedni2015@gmail.com

Mgr. Eva Greschová   tel.: 044 547 72 41

Eva Bartošová   tel.: 044 547 72 41

alebo poštou na adresu:

Archív Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva
Ul. 1. mája 38
031 01 Liptovský Mikuláš

POKYNY PRE PREDNÁŠAJÚCICH

Meno a priezvisko, titul:

Organizácia:

Kontaktná adresa:

E-mail, telefón:

Názov prednášky:

Anotácia (200 – 300 znakov):

Resumé (2000 – 3000 znakov):

**Prihlášku s názvom a anotáciou prednášky zašlite do 20. februára 2015
na e-mailovú adresu:**

archivnedni2015@gmail.com

Resumé je potrebné zaslať kvôli prekladu do 31. marca 2015.

Technické požiadavky (datapojektor a i.):

Dĺžka vystúpenia: 15 minút

Žiadame prednášajúcich o dodržanie dĺžky vystúpenia!

Upozorňujeme, že čítaná prednáška v písomnej forme má rozsah cca 15 000 znakov, čo je približne 5 strán. Ideálny počet slidov v powerpointovej prezentácii pre jej komfortné sledovanie je cca 15 – 25.

Organizačný výbor si vyhradzuje právo výberu prednášok.

VÝZVA NA ZASIELANIE PRÍSPEVKOV

Medzinárodné sympóziu XIX. archívne dni v Slovenskej republike

Digitalizácia archívneho kultúrneho dedičstva

Na začiatku 21. storočia si aj archívy a archivári kladú otázku, kde je ich miesto a aká je ich rola v kontexte technologických inovácií a internetu, ktoré ovládli kultúrny a vedecký priestor. Vďaka projektom masovej digitalizácie archívnych dokumentov majú aj archivári bohaté skúsenosti s touto metódou sprístupňovania retrospektívnych informácií. Po procese hľadania najvhodnejších technických a technologických riešení sú namiesto ďalšie otázky. Prvotné nadšenie z možností, ktoré poskytuje digitalizácia, vystriedalo vytriezvenie a zamýšľanie sa nad budúcimi úlohami.

Archívne dni venované problematike digitalizácie archívneho kultúrneho dedičstva si kladú za cieľ premýšľať o archívoch v digitálnom veku iným spôsobom, zodpovedať otázky, aké zmeny priniesla digitalizácia do života archívov, aké nároky na kvalifikáciu a zručnosti archivárov vyžadujú nové technológie používané v archívoch. Masová digitalizácia nastolila tiež otázky dlhodobého uchovania a správy digitálnych záznamov, problémy inštitucionálnych rolí a vzťahov, práva duševného vlastníctva. Nie nepodstatnou sa stáva aj otázka zmysluplnosti a budúceho využitia ohromného

digitálneho obsahu, ktorý teraz horúčkovo vytvárame. Ak je cieľom kultúrnej politiky Európskej únie rešpektovanie národnej identity, podpora kultúrnej rozmanitosti a medzikultúrneho dialógu, paradoxne, prezentácia zdrojov rozmanitého kultúrneho dedičstva si vyžaduje vysoký stupeň štandardizácie metadát a unifikácie technológií. Ako ďaleko sme v používaní medzinárodných archívnych štandardov? Aké uplatnenie našli pri tvorbe metadát v procese digitalizácie? Postačí vôbec súčasná podoba analytických metadát na to, aby naši potomkovia porozumeli monumentálnemu odkazu, ktorý po sebe zanechávame? Budú sa v ňom vedieť orientovať bez ďalších kontextových, obsahových a štrukturálnych informácií a väzieb?

V neposlednom rade sú tu aj otázky vedeckého využitia zdigitalizovaných dokumentov. Čo prinesie zverejnenie dokumentov vedeckému výskumu? Umožní nové pohľady na históriu? Zmení subjekt a objekt historického bádania? Prinesie nové stimuly do metodiky výskumu? A konečne, pomôže verejná prezentácia archívneho kultúrneho dedičstva zmeniť často skreslený pohľad verejnosti na archívy a archivárov?

25. výročie založenia Spoločnosti slovenských archivárov

Právo slobodného združovania sa je výsadou a súčasťou pluralitnej demokratickej spoločnosti. Zahŕňa hodnoty slobody, rovnosti a spravodlivosti. Len demokratický štát akceptuje slobodné rozhodnutie občanov

založiť si združenie či spolok a vyvíjať v ňom rôzne aktivity, vyjadrovať a šíriť svoje názory. Slovenskí archivári využili túto možnosť okamžite po zmene politicko-spoločenského zriadenia, ešte v čase nežnej revolúcie. Stretli sa

21. decembra 1989 vo vtedajšom Štátnom ústrednom archíve SSR v Bratislave a vyjadrili svoju vôľu vytvoriť občianske združenie, ktoré spojí profesionálnych archivárov, pedagógov aj správcov registratúr na spoločnej platforme, ktorá im umožní kolektívne vypovedať problémy slovenského archívnictva a tlmočiť ich širokej verejnosti.

Za 25 rokov sa Spoločnosť slovenských archivárov vyprofilovala na profesijné združenie známe nielen vo svete archívov a registratúr, ale aj v širokom priestore spoločensko-vedných disciplín. Tak, ako prechádzala transformáciou celá slovenská spoločnosť,

tak sa menili aj problémy, s ktorými zápasilo slovenské archívnictvo, a ktoré citlivo reflektovala aj Spoločnosť slovenských archivárov.

Pripomenutie si všetkých peripetií života komunity slovenských archivárov, tých menej príjemných, ale aj úsmevných, je cieľom druhého dňa rokovania XIX. archívnych dní v Slovenskej republike. Pomenovanie fundamentálnych esencií, ktoré pomáhajú robiť z členov a sympatizantov spoločnosti ozajstnú komunitu s vyhranenou identitou môže byť výzvou pre stanovenie cieľov, ktorými by sa spoločnosť mala zaoberať v ďalších rokoch svojej existencie.

Publikačná činnosť pracovníkov Štátnych archívov v rokoch 2012 – 2013

Štátny archív v Banskej Bystrici

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013

VALACH, Július – ELIÁŠ, Michal. *Július Valach personálna bibliografia*. Martin, 2013, 43 s.

pobočka Banská Bystrica

rok 2012

BURKOVSKÁ, Katarína. Július Cesnak. In *Radničné noviny*, roč. 6, 2012, č. 6, s. 13.

GRAUS, Igor. *Banská Bystrica v 16. storočí*. Štúdie z dejín mesta. Banská Bystrica: Mesto Banská Bystrica, 2012.

GRAUS, Igor. Písomné a obrazové pramene faleristiky a možnosti ich využitia v genealogickom, heraldickom a archontologickom bádani. In *Genealogicko-heraldický hlas*, 2012.

GRAUS, Igor. Nomina sunt substantia rerum alebo niekoľko poznámok k terminológii súčasných slovenských vojenských vyznamenaní. In *Vojenská história*, roč. 16, 2012, č. 1, s. 117 – 124.

GRAUS, Igor. Aultre n'auray. (Rád Zlatého rúna a uhorská šľachta.) In FEDERMAYER, Frederik (ed.). *Magnátske rody v našich dejinách 1526 – 1948*. Martin: Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť, 2012, str. 239 – 255.

GRAUS, Igor. Kristián Andreas Zipser. In *Radničné noviny*, roč. 6, 2012, č. 9, s. 13.

GRAUS, Igor. Listina mestských práv pre Banskú Bystricu, vydaná uhorským kráľom Belom IV. v roku 1255. In *Radničné noviny*, roč. 6, 2012, č. 4, s. 13.

GRAUS, Igor. Správa o náleze zaujímavých dokumentov. In *Genealogicko-heraldický hlas*, 2012.

SEGEŠ, Vladimír – ŠEĎOVÁ, Božena (Eds.). *Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/2. 1000 – 1387*. Bratislava : Vojenský historický ústav, 2011 (spolupráca I. Graus).

PELIKÁNOVÁ, Jana (Ed.). *Pamätihodnosti*

mesta Banská Bystrica 1. Banská Bystrica : Mesto Banská Bystrica, 2012.

rok 2013

SEGEŠ, Vladimír – ŠEĎOVÁ, Božena (Eds.). *Pramene k vojenským dejinám Slovenska I/3*. Preklady archívnych dokumentov týkajúcich sa uhorského rádu Draka z rokov 1408 a 1433 (I. Graus).

GRAUS, Igor. Vývoj insígnií radov do začiatku 19. storočia. In *Vojenská história*, roč. 17, 2013, č. 3, s. 6 – 43.

GRAUS, Igor. K základným otázkam slovenskej faleristickej terminológie. In ZELIŽŇÁK, Peter. *Vojenské vyznamenania a vojenské odznaky Slovenskej republiky 1993 – 2013*. Dobruďža : Slovenská faleristická spoločnosť, 2013, s. 172 – 182.

GRAUS, Igor. Michal Königsberger. In *Radničné noviny*, roč. 7, 2013, č. 3, s. 13.

GRAUS, Igor. anotácia publikácie *Vojenské vyznamenania*. In *Obrana*, roč. 21, 2013, č. 11, s. 42.

pobočka Banská Štiavnica

rok 2012

ČELKO, Mikuláš. Baníctvo a Banská Štiavnica v období pôsobenia komorských grófov Turzovcov. In *Montánna história*, č. 4/2012

ČELKO, Mikuláš. Banská Štiavnica v druhej polovici 18. storočia. In *Banícka akadémia v Banskej Štiavnici*.

ČELKO, Mikuláš: Dr. h. c. PhD. Ilpo Tapani Piirainen. In *Slovenská archivistika*, 2012, č. 2, s. 250 – 252.

rok 2013

ČELKO, Mikuláš. Kostol (kaplnka) sv. Alžbety Uhorskej v Banskej Štiavnici. In *Pamiatky a múzeá*, 2/2013.

ČELKO, Mikuláš. Svätý Anton od obdobia ranného novoveku (štúdia).

ČELKO, Mikuláš. Svätý Anton v 20. storočí (štúdia).

ČELKO, Mikuláš. Galéria najvýznamnejších osobností obce, spracované heslá B. Grünwald, J. Koreň, J. Slamka – Sitnai.

ČELKO, Mikuláš: Zo stredovekých dejín Klastavy (štúdia).

ČELKO, Mikuláš – PELACHYOVÁ, Zdenka: Vývoj Klastavy od 17. storočia (štúdia).

ČELKO, Mikuláš – PELACHYOVÁ, Zdenka: Z cirkevných dejín Klastavy (štúdia).

ČELKO, Mikuláš – PELACHYOVÁ, Zdenka: Historický heraldický symbol Klastavy (štúdia).

ČELKO, Mikuláš – ČELKOVÁ, Mária: Vzájomné vzťahy medzi Tírolskom a Banskou Štiavnicou v 2. pol. 18. storočia na príklade pôsobenia Jozefa Pirkeru, architekta činného v meste a okolí v rokoch 1764 – 1792. In Zborník z 12. erbe Symposia.

ČELKO, Mikuláš. Významné ocenenie Igora Grausa. In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 2, s. 197.

ČELKO, Mikuláš. Pamiatke profesora Ilpo Tapani Piirainena. In *Montánna história*, 5/2014

pobočka Kremnica

rok 2012

SOLČÁNIOVÁ, Valéria. Pavol Križko – slovenský historik a archivár, zakladateľ slovenskej historiografie. In Kremnická a regionálna tlač.

rok 2013

SOLČÁNIOVÁ, Valéria. Kremnické fajky z produkcie rodiny Šťastný (Šťiasny).

pobočka Lučenec

rok 2012

BECANIOVÁ, Kristína. Katalóg výstav. MVSР, Štátny archív v Banskej Bystrici, pobočka Lučenec 2012, 22s.

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Rimavská Sobota

rok 2012

PAVLÍKOVÁ, Silvia. Pripomenuli sme si Jubileum Zlatice Oravcovej. In *Naše noviny*, roč. 1, 2012, č. 11.

ŠTULLER, Jaroslav. Richtári a prisažní v Rimavskej Sobote v novoveku I. (1533 – 1665). In: *Gemersko*, XIII/4, s. 35-43.

ŠTULLER, Jaroslav. Prečo slávi Rimavská Sobota Deň mesta 5. mája? [online]. Dostupné na internete: <http://www.rimava.sk/spravy-z-regionu/preco-slavi-rimavska-sobota-den-mesta-5-maja/>.

ŠTULLER, Jaroslav. Mesto kedysi riadil richtár, Rimavská Sobota ich mala dvoch! [online]. Dostupné na internete: <http://www.rimava.sk/publicistika/mesto-kedysi-riadil-richtar-rimavska-sobota-ich-mala-dvoch/>.

rok 2013

Kol. autorov. Vyšná Pokoradz v objatí Rimavskej Soboty. Rimavská Sobota, 2013.

Kol. autorov. Pokoradzkými očami.

PAVLÍKOVÁ, Silvia. Z histórie: Mestský chudobinec podporoval chorých aj vdovy. [online]. Dostupné na internete: <http://www.rimava.sk/publicistika/nazory-vox-populi/historia-chudobinec-rimavska-sobota/>.

PAVLÍKOVÁ, Silvia. Z histórie: Sirotincu v Rimavskej Sobote požehnala aj princezná Štefánia. [online]. Dostupné na internete: <http://www.rimava.sk/publicistika/historia-sirotinec-rimavska-sobota/>.

PAVLÍKOVÁ, Silvia. Z histórie: V budove špeciálnej školy bol kedysi štátny detský domov. [online]. Dostupné na internete: <http://www.rimava.sk/publicistika/nazory-vox-populi/historia-stastny-detsky-domov-rimavska-sobota/>.

PAVLÍKOVÁ, Silvia. Z histórie: Rodičovskú starostlivosť chceli vynahradiť aj postihnutým deťom. [online]. Dostupné na internete:

<http://www.rimava.sk/publicistika/z-historie-rodicovsku-starostlivost-chceli-vynahradiť-aj-postihnutým-detom/>.

pobočka Veľký Krtíš

rok 2012

KAMASOVÁ, Marta. Orgány miestnej štátnej a verejnej správy od roku 1945 (národné výbory a samospráva) z archívneho hľadiska. In KVASNICOVÁ, Oľga – MUNKOVÁ, Mária (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Bratislava : Spoločnosť slovenských archivárov, 2013.

KAMASOVÁ, Marta. O práci archivára. In *Rekus, spravodajca BBSK a NOS Lučenec*, č. 9/2012.

rok 2013

KAMASOVÁ, Marta. Dni A. H. Škultétyho 2013. In *Pokrok*, 2013.

pobočka Zvolen

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

Štátny archív v Bytči

rok 2012

HEŠKOVÁ, Mária. BADA, Michal. *Život v Žiline v zrkadle jej mestskej knihy. Každodennosť Žilinčanov na základe analýzy zápisov Žilinskej mestskej knihy na prelome stredoveku a raného novoveku*. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2011, 138 s. (anotácia). In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 1, s. 27-28.

HEŠKOVÁ, Mária. KOVAČKA, Miloš (Ed.). *Fedor Ruppeltdt – život a dielo*. Martin : Cirkevný zbor ECAV v Žiline v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Martine, 2011, 344 s. (anotácia). In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 2, s. 38.

KURUCÁROVÁ, Jana. *Českí exulanti v Žiline a okolí*. In JANČULOVÁ, Ivana (Ed.). *Žilinská kníhtlačiareň rodiny*

Dadanovcov: zborník z odborného seminára vydaný pri príležitosti 350. výročia narodenia Jána Dadana ml. Žilina : Krajská knižnica v Žiline, 2012. – 89 s.

KURUCÁROVÁ, Jana – KOČIŠ, Jozef. *Palatín, životné osudy Juraja Thurzu*. Žilina : Georg, 2012, 152 s.

KURUCÁROVÁ, Jana. Samostatná rímskokatolícka farnosť Námestovo 1612 – 1900. In *Rímskokatolícka farnosť Námestovo*, 2012.

KURUCÁROVÁ, Jana. Život medzi riadkami korešpondencia a denníky Juraja Thurzu. In DVOŘÁK, Pavel. *Juraj Turzo, veľká kniha o uhorskom palatínovi*. Martin : Matica slovenská, 2012.

KURUCÁROVÁ, Jana. Spomienka na Annu Hrankovú. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 1, s. 30.

MARTINICKÝ, Miroslav. Povolebný program Gašpara Pongráca, podžupana Trenčianskej stolice z 5. novembra 1571. In *Slovenská archivistika*, 2011, č.1 – 2, s. 29 – 39.

rok 2013

HEŠKOVÁ, Mária. KOČIŠ, Jozef – KURUCÁROVÁ, Jana. Palatín. Životné osudy Juraja Thurzu. Žilina : Georg, 2012, 152 s. (anotácia). In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 1, s. 41-43.

KEREŠOVÁ, Michaela. Dejiny obce Jablonové 1918 – 1945. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, 240 s.

KEREŠOVÁ, Michaela. Príspevok o histórii turistických chát v obci Súľov.

MARTINICKÝ, Miroslav. Príspevok k dejinám obce Jamník (monografia).

pobočka Čadca

rok 2012

MIKULÁŠ, František – PRIŠEGEM, Ján – VELIČKA, Drahomír (Eds.). *Dubnická kniha zázrakov*. Dubnica : Rímskokatolícka Cirkev, Farnosť Dubnica nad Váhom, 2012, 181 s.

VELIČKA, Drahomír. Urbár Budatínskeho panstva z roku 1572. In *Slovenská archivistika*, 2012, č. 2.

VELIČKA, Drahomír. Rukopisné kartografické pramene k dejinám uhorsko-sliezsko-poľského pohraničia. In *Šance - Valy, spoločné historické dedičstvo plné tajomstiev* (zborník z konferencie). Čadca : Združenie obcí, Mikroregión Kysucký triangel, 2012, s. 20 – 25.

VELIČKA, Drahomír. Archiwa, biblioteki i múzea kościelne 94/2010 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, XLVII, 2012, č. 1.

VELIČKA, Drahomír. Archiwa, biblioteki i múzea kościelne 97/2012 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, XLVII, 2012, č.2.

VELIČKA, Drahomír. Bol objavený originál lokačnej listiny Turzovky. In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XIV, 2012, č. 3.

VELIČKA, Drahomír. Čo ukrýva originál lokačnej listiny Turzovky. In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XIV, 2012, č. 4.

VELIČKA, Drahomír. 80 rokov turzovského futbalu. In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XLV, 2012, č. 5, 6, 7, 8, 9 a 10.

VELIČKA, Drahomír. Cigáni alebo Rómovia? (k úvahe nad jedným alibistickým pomenovaním etnika). In *Kysuce*, XXII, 2012, č. 8, s. 11.

VELIČKA, Drahomír. Povýšené na mestečko 9. januára 1778. In *Kysuce*, XXII, 2012, č. 27, s. 9.

rok 2013

VELIČKA, Drahomír (Ed.). Súpis panstva Strečno z roku 1705. In *Terra Kisucensis*, V, 2013, s. 107 – 115.

GEMBICKÝ, Juraj – VELIČKA, Drahomír. Zvon Juraja Thurza pre turzovský kostol (historicko-kampanologická črta k najstaršiemu známemu zvonu na Kysuciach). In *Terra Kisucensis*, V, 2013, s. 39 – 56.

VELIČKA, Drahomír. Privilégium Juraja Turza pre Turzovku z roku 1602. In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 2.

VELIČKA, Drahomír. Osobnosť Jána Gotčára. In *Ján Gotčár 1823 – 1883*. Zborník príspevkov z odbornej konferencie MO MS v Makove, ktorá sa konala 26. 6. 2013 pri príležitosti 190. výročia narodenia a 130. výročia úmrtia J. Gotčára. Makov : MO MS a OcÚ v Makove, 2013, s. 7 – 19.

VELIČKA, Drahomír. Pečať a erb obce. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, s. 13 – 14.

VELIČKA, Drahomír. Z prehistórie obce a okolia. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, s. 15 – 16.

VELIČKA, Drahomír – VOKOUN, Jaroslav. Rod Maršovských z Maršovej a Jablonového. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, s. 17 – 27.

VELIČKA, Drahomír. Obdobie od prvej písomnej zmienky do konca stredoveku. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, s. 29 – 34.

VELIČKA, Drahomír. Dejiny obce v období od roku 1526 do začiatku 20. storočia. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, s. 35 – 56.

VELIČKA, Drahomír. Z náboženských dejín, Jablonové filiálkou Predmiera. In VELIČKA, Drahomír (Ed.). *Jablonové. Monografia obce 1268 – 2013*. Obecný úrad v Jablonovom, 2013, s. 173 – 181.

VELIČKA, Drahomír. História farnosti Kysucké Nové Mesto. In ŠUŠOLIAKOVÁ, Žaneta (Ed.). *Kostol sv. Jakuba Kysucké Nové Mesto*. Žilina : Vydavateľstvo Alfa a Omega, 2013, s. 20 – 23.

VELIČKA, Drahomír. Prišli sme na luky Na Svrčinovci rečené, (kde) se staveji chalupy nektere... Príspevok k 400. výročiu prvej písomnej zmienky o obci Svrčinovec. In PAŠTRNÁK, Ladislav (Ed.). *Kysucký kalendár*. Čadca : Petit Press, 2013, s. 84 – 87.

VELIČKA, Drahomír. Výnimočné životné jubileum univerzitného profesora Richarda Marsinu. In *Terra Kisucensis*, V, 2013, s. 145 – 147.

VELIČKA, Drahomír. Turzovka 45 rokov mestom. In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XV, 2013, č. 1.

VELIČKA, Drahomír. Heraldické zamyslenie, alebo ako sa Turzovka k svojmu erbú dostala. In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XV, 2013, č. 2 a 3.

VELIČKA, Drahomír. Ludimagister seu cantor praecellens Alexander Pritz (1847 – 1927). In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XV, 2013, č. 6 a 7.

VELIČKA, Drahomír. Turzovské ulice a uličky. In *Spolok priateľov Turzovky informuje*, XV, 2013, č. 10.

VELIČKA, Drahomír. Nevedno skade pohnutí, začali stavať akúsi dedinu ... alebo pohľad na vznik Čadce vo svetle novoobjavenej listiny. In *Kysuce*, XXIII, 2013, č. 14, s. 5.

VELIČKA, Drahomír. Ján Gotčár (1823 – 1883), kňaz a národovec. In *Kysuce*, XXIII, 2013, č. 30, s. 19.

pobočka Dolný Kubín

rok 2012

MAŤUGOVÁ, Soňa – VRLÁKOVÁ, Eva et al. Monografia obce Habovka.

MAŤUGOVÁ, Soňa. Z dejín lekárnictva na Orave 1632 – 1950. Bratislava : Slovenská lekárnická komora, 2012, 61 s.

MAŤUGOVÁ, Soňa. Príspevok z dejín lekárnictva na Orave 1632 – 1950. In *Zborník Oravského múzea*, XXIX, 2012, s. 67-81.

MAŤUGOVÁ, Soňa. Príspevok z dejín lekárnictva na Orave. In *Almanach Slováci v Poľsku*, č. 13/2012

MAŤUGOVÁ, Soňa. Veľká kniha o palatínovi Jurajovi Turzovi (recenzia).

rok 2013

MAŤUGOVÁ, Soňa. Príspevok zo starších dejín obce 1313 – 1848. In ČAJKA, Michal (Ed.). *Malatiná*. Obecný úrad Malatiná, 2013, 580 s.

MAŤUGOVÁ, Soňa. Z dejín lekárnictva na Orave 1632 – 1950. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici. Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osveta v dejinách Slovenska*. Bratislava : SNA, 2013, s. 120-128.

VRLÁKOVÁ, Eva. Pramenná hodnota archívnych dokumentov Okresného úradu v Dolnom Kubíne (1881) 1923 – 1945 (1959). In *Slovenská archivistika*, 2013.

VRLÁKOVÁ, Eva. Jubileum PhDr. Soni Maťugovej. In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 1.

pobočka Liptovský Mikuláš

rok 2012

ROVENSKÝ, Jozef – VÍTEK, Peter. *Slovenskí lekári v zahraničí*. Bratislava : Slovak Academic Press, 2012, 160 s.

VÍTEK, Peter – MARTINICKÝ, Miroslav – LAUČÍK, Peter. *Vlchy – dejiny obcí Vlchy, Vlašky, Krmeš a Vrbie*. Ružomberok : J. Šindlery – TESFO, 2012, 107 s.

VÍTEK, Peter – CHURÝ, Slavko. *Liptovský Ondrej – dejiny*. 2. doplnené vydanie. Obec Liptovský Ondrej, 2012, 118 s.

rok 2013

VÍTEK, Peter – CHURÝ, Slavko. *Dejiny Partizánskej Ľupče*. 2. doplnené vydanie. Poprad : Podtatranské noviny, 2013.

VÍTEK, Peter et al. *Liptovský Ján – od prvej písomnej zmienky po súčasnosť*. Liptovský Ján : Obec Liptovský Ján, 2013, 254 s.

ROVENSKÝ, Jozef – VÍTEK, Peter. *Slovenskí lekári v zahraničí II*. Bratislava : Slovak Academic Press, 2013; 99 s.

VÍTEK, Peter – ŠMELKOVÁ, Anna et al. *Palúdzka – z dejín obce*. Liptovský Mikuláš : Dom Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši a Múzeum Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši, 2013, 81 s. ISBN 978-80-971426-1-2

pobočka Martin

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013

ŽUCHA, Ján. Mošovce v archívnych dokumentoch. In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 3 – 4, s. 46-47.

pobočka Považská Bystrica

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Žilina

rok 2012

ŠTANSKÝ, Peter. Spoznáваме Žilinu (seriál) In *Žilinský večerník*, 2012.

ŠTANSKÝ, Peter. Janka Chabanová, rod. Mäsiarová. (Medailón jubilantky). In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 2, s. 41-42.

rok 2013

ŠTANSKÝ, Peter – GROMA, Peter – NOVÁK, Milan. *Génius loci Žilina – Sillein – Zsolna*. Publishing House, 2013, 152 s.

ŠTANSKÝ, Peter. 700 rokov mesta Žilina. In NIČÍK, Ján (Ed.). *Žilina, príbehy jedného mesta*. Žilina : Georg, 2013, 127 s.

ŠTANSKÝ, Peter. Secesná Žilina (monografia).

ŠTANSKÝ, Peter. Spoznáваме Žilinu (seriál) In *Žilinský večerník*, 2013.

Štátny archív v Košiciach

rok 2012

OSTROLÚCKA, Milena. Hospodársky život Košíc v 16. a 17. storočí. Košice, 2012, s. 191–210.

rok 2013

DULOVÍČ, Erik. Snina v Československej republike (1918 – 1939) In *Snina*. Snina : Elinor, 2013, s. 169-228.

DULOVÍČ, Erik. Dokumenty Československé zahraniční politiky. Československo na Pařížské mírové konferenci 1918 – 1920 II. (recenzia). In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 1.

OSTROLÚCKA, Milena. Štátny archív v Košiciach – minulosť a súčasnosť. In *Košice – inštitucionálna základňa kultúry, školstva a vedy*. Košice, 2013, s. 99 – 107.

OSTROLÚCKA, Milena. Správa mestského hospodárstva v Košiciach v 16. a 17. storočí, In *Mesto a dejiny*, 2013, s. 53 – 58.

OSTROLÚCKA, Milena – HAJDUOVÁ, Mária. Košické archívy – pramenná základňa histórie mesta. In *Historická revue Špeciál* 2013, s. 58 – 62.

pobočka Košice

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti iba

pobočka Michalovce

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Rožňava

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Trebišov

rok 2012

BANDOĽOVÁ, Margita. *Obec HRČEL' 1332 – 2012*. Trebišov : Final, 2012, 12 s.

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

Štátny archív v Levoči

rok 2012

KREDATUSOVÁ, Alena. *Az újblóí és jakubjáni Probstnerek*. Budapest, 2012, 124 s.

LIPTÁKOVÁ, Helena. Starostlivosť štátu o vidiecku chudobu na hornom Spiši v 50. Rokoch 19. storočia. In *Z minulosti Spiša*, roč. XX, 2012.

ŽIFČÁK, František. Zbierka máp a plánov archívneho fondu Správa majetkov Jasovského prepoštstva. In ŠTRBÁK, Ambróz (Ed.). *Jasovskí premonštráti v premenách času. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice : VIENALA, 2012.

rok 2013

KREDATUSOVÁ, Alena. Veľký Folkmár v rokoch 1711 – 1848. In *Dejiny Veľkého Folkmára* (monografia).

PETRINEC, Martin – LIŽBETIN, Peter. O reštaurovaní archívnych dokumentov. In *Život*, 2013.

ŽIFČÁK, František. Veľký Folkmár v rušnom období 1526 – 1711. In *Dejiny Veľkého Folkmára* (monografia).

ŽIFČÁK, František. Spišská Nová Ves v stredoveku. In *Dejiny Spišskej Novej Vsi*. Mesto Spišská Nová Ves, 2013.

ŽIFČÁK, František. Banícke symboly v komunálnej heraldike na Spiši. In DENKOVÁ, Zuzana – KAMENICKÝ, Miroslav (Eds.). *Vivat Akadémia Banská Štiavnica*. Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2013, 288 s.

ŽIFČÁK, František. K životnému jubileu PhDr. Mileny Ostrolúckej. In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 2.

ŽIFČÁK, František. Šesťdesiatiny PhDr. Mikuláša Čelka. In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 1.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. *Kohlwald (Uhliská) a štúrovci*. In *Bulletin Miestneho odboru MS v Levoči*, 2013.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. V Domaňovciach fašiangovali so zemiakmi. In *Katolícke noviny*, roč. 128, č. 9, 3.3.2013.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. Zborník Z minulosti Spiša, roč. XIX, 2011 (recenzia). In *Slovenská archivistika*, 2013.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. Zborník Z minulosti Spiša, roč. XX, 2012 (recenzia). In *Slovenská archivistika*, 2013, č. 1.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. Balneologický spravodajca 2008 – 2010. Vlastivedný zborník múzea XL, 2011 (recenzia). In Z

minulosti Spiša, roč. XXI, 2013, s. 294 – 298.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. Správa o XXI. Valnom zhromaždení Spišského dejepisného spolku. In *Korzár*, 2013.

ŽIFČÁKOVÁ, Agnesa. Správa o folklórnej skupine Domaňovčan. In *Korzár*, 2013.

pobočka Levoča

rok 2012

DZURILLOVÁ, Elena. Správa o XX. valnom zhromaždení Spišského dejepisného spolku. In: *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, číslo 1.

DZURILLOVÁ, Elena. Pocta Ivanovi Chalupeckému (recenzia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, číslo 2.

DZURILLOVÁ, Elena. Správa „Deň otvorených dverí. v Štátnom archíve v Levoči“ In *Levočský informačný mesačník*, roč. IV, 2012, č. 7.

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Poprad

rok 2012

BEDNÁROVÁ, Marta – ŠLAMPOVÁ, Martina. Exkurzia Spoločnosti slovenských archivárov v Brne. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, október – december 2012, č. 4, s. 22 – 23.

MALOVCOVÁ, Božena. Zbierka rodiny Krompecherovej a jej spracovanie. In RAGAČOVÁ, Júlia (Ed.). *Zbierky v archívoch. Zborník príspevkov z XV. archívnych dní v Slovenskej republike*. Spoločnosť slovenských archivárov, 2012, s. 76 – 83.

MALOVCOVÁ, Božena. Baťa pod Tatrami. In *Baťa a Slovensko*. Klub absolventov Baťovej školy práce v Partizánskom, 2012, s. 34 – 41.

MALOVCOVÁ, Božena. Popradský pivovar má 200 rokov. In *Poprad*, 28. 3. 2012, roč. XXIII., č. 13 – 14, s. 13.

MALOVCOVÁ, Božena. Za Vivou Mislovičovou. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, júl – september 2012, č. 3, s. 35.

MALOVCOVÁ, Božena. Nedožitá stovka Františka Viciano. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, júl – september 2012, č.3, s. 34 – 35.

MALOVCOVÁ, Božena. *Svätyňa osvety a vzdelanosti*. In *Revúcke listy*, roč. 21, č. 19, 15. 11. 2012.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Poľnohospodárske spolky a družstvá na Spiši od konca 19. storočia do roku 1945. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska*. Bratislava: Slovenský národný archív, 2012, s. 282 – 295.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Dávid Husz – zakladateľ Podtatranského múzea v Poprade. In *Múzeum*, 2012, č. 3.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Trampoty pravnučky cisárovnej Sisi vo Vysokých Tatrách. In *Tatry*, roč. LI, 2012, s. 19.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Pamiatkou na cisárovnú Sisi boli dva ružové gaštany. In *Poprad*, roč. XXIII, 28. 3. 2012, č. 13 – 14, s. 12.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Keď raz budem archivárkou... (K životnému jubileu doc. PhDr. Ivana Chalupeckého) In *Fórum archivárov*, roč. XXI, január – marec 2012, č. 1, s. 35 – 36.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Jeden ľudský osud v archívnej škatuli (o Dr. Kláre Henschovej). In *Tatry*, 2012, č. 3, s. 20 – 21.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. 600 ročné výročie v spišských dejinách. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 24. 4. 2012, č. 17, s. 5.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. 600 ročné výročie v spišských dejinách. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 2. 5. 2012, č. 18, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. 600 ročné výročie v spišských dejinách. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 15. 5. 2012, č. 20, s. 6.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. 600 ročné výročie v spišských dejinách. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 22. 5. 2012, č. 21, s. 7.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spomienka na Dr. Petra Švorca st. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 5. 6. 2012, č. 23, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Archivárske jubileá. In *Poprad*, roč. 23, 20. 6. 2012, č. 25, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. S láskou až po hrob 1. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 19. 6. 2012, č. 25, s. 5.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. S láskou až po hrob 2. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 26. 6. 2012, č. 26, s. 5.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 1. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 9. 10. 2012, č. 41, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 2. In *Podtatranský kuriér*, roč. 2, 16. 10. 2012, č. 42, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 3. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad a Kežmarok. In *Podtatranský kuriér*, 23. 10. 2012, roč. 2, č. 43, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Kollárová, Z.: Spišská šľachta 4. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad a Kežmarok. *Podtatranský kuriér* 30. 10. 2012, roč. 2, č. 44, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 5. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad a Kežmarok. In *Podtatranský kuriér*, 6. 11. 2012, roč. 2, č. 45, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 6. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad a Kežmarok. In *Podtatranský kuriér*, 13. 11. 2012, roč. 2, č. 46, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 7. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad a Kežmarok. In *Podtatranský kuriér*, 20. 11. 2012, roč. 2, č. 47, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 8. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad a Kežmarok. In *Podtatranský kuriér*, 27. 11. 2012, roč. 2, č. 48, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Spišská šľachta 9. Hrady, hrádky, kaštiele v okrese Poprad

a Kežmarok. In *Podtatranský kuriér*, 4. 12. 2012, roč. 2, č. 49, s. 4.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Konferencia Spišského dejepisného spolku – Časť Spiša v zálohu poľských kráľov. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, október – december 2012, č. 4, s. 26 – 27.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. Štrbské premeny (anotácia). In *Poprad*, XXIII., č. 7, s. 7.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. BOHUŠ, Ivan st. a ml. Štefan Zamkovský a Vysoké Tatry (recenzia). In *Z minulosti Spiša*, roč. XIX, 2011, s. 206.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. SROKA, Stanislav: Bardejov v XV. storočí (recenzia). In *Z minulosti Spiša*, roč. XIX, 2011, s. 207 – 208.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. KOLLÁROVÁ, Zuzana et al. Štrbské premeny (anotácia). In *Z minulosti Spiša*, roč. XIX, 2011, s. 213 – 215.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. ŠVORC, Peter et al. Veľká doba a jej dôsledky. Prešov v 20. rokoch 20. storočia. Prešov FF PU. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, júl – september 2012, s. 29 – 30.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Kto bol Dedo Mráz. In *Podtatranský kuriér*, 27. 11. 2012, roč. 2, č. 48, s. 7.

rok 2013

KOLLÁROVÁ, Zuzana – ŠLAMPOVÁ, Martina. *V Tvojich rukách sú naše časy...* Kežmarok : VIVIT, 2013, 283 s.

KOLLÁROVÁ, Zuzana (Ed.). *Dedičstvo Goralov*. Ždiar : Ždiar, 2013, 175 s.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Duchovný život. In KOLLÁROVÁ, Zuzana (Ed.). *Dedičstvo Goralov*. Ždiar : Ždiar, 2013, s. 63 – 90.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Školstvo. In KOLLÁROVÁ, Zuzana (Ed.). *Dedičstvo Goralov*. Ždiar : Ždiar, 2013, s. 91 – 108.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Zdravotnícka starostlivosť. In KOLLÁROVÁ, Zuzana (Ed.). *Dedičstvo Goralov*. Ždiar : Ždiar, 2013, s. 145 – 148.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a Slobodná evanjelická luteránska synoda

vo Veľkej (1920 – 1968) (1). In *Podtatranský kuriér*, 19. 2. 2013, roč. 3, č. 8, s. 5.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a Slobodná evanjelická luteránska synoda vo Veľkej (1920 – 1968) (2). In *Podtatranský kuriér*, 26. 2. 2013, roč. 3, č. 9, s. 5.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a Slobodná evanjelická luteránska synoda vo Veľkej (1920 – 1968) (3). In: *Podtatranský kuriér*, 5. 3. 2013, roč. 3, č. 10, s. 5.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a Slobodná evanjelická luteránska synoda vo Veľkej (1920 – 1968) (4). In *Podtatranský kuriér*, 12. 3. 2013, roč. 3, č. 11, s. 5.

ŠLAMPOVÁ, Martina. Pelikánovci a Slobodná evanjelická luteránska synoda vo Veľkej (1920 – 1968) (5). In *Podtatranský kuriér*, 19. 3. 2013, roč. 3, č. 12, s. 5.

ŠLAMPOVÁ, Martina. O jednom futbalovo zápase... In *Poprad*, 24. 4. 2013, roč. 23, č. 16, s. 6.

pobočka Spišská Nová Ves

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Stará Ľubovňa

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

Štátny archív v Nitre

rok 2012

DRAHOŠOVÁ, Šarlota. Dejiny Veľkého Lapáša od roku 1848 (monografia).

KERESTEŠ, Peter. Sfalšované armálesy a ich falšovatelia. In *Zborník z konferencie Genealógia a heraldika, Stav a perspektívy*. Martin : SGHS, 2012.

KERESTEŠ, Peter. Papierové a látkové mortuáriá (smrtné štíty) ako zaujímavý genealogicko-heraldický prameň. In *Genealogicko-heraldický hlas*, 2012.

KERESTEŠ, Peter. Huňadyovci z Mojmíroviec (Od biskupovho familiára kuhorskej aristokracii). In *Slovenská archivistika*, 2012, č. 2.

KERESTEŠ, Peter. *Veľké Zálužie – obec s históriou*. Nitra : Obec Veľké Zálužie, 2012.

KERESTEŠ, Peter. *História regiónu Cedron*. (DVD).

LABANCOVÁ, Naďa. Chronológia priorov kartuziánskych kláštorov na Skale útočiska a v Lechnici. In MAREK, Miloš (Ed.). *Studia Historica Tyrnaviensia*, XIV – XV, Krakov – Trnava, Towarzystwo Slovakov u Polsce – FiFTU, 2012, s. 87 – 95.

rok 2013

DRAHOŠOVÁ, Šarlota. Telince v rokoch 1848 do súčasnosti. In *Telince* (monografia).

DRAHOŠOVÁ, Šarlota. Janíkovce v rokoch 1848 do súčasnosti. In *Janíkovce* (monografia).

HOLEČKA, Ladislav. Dejiny obce po roku 1945, In *Kostoľany pod Tribečom. Monografia obce*. Bratislava : I + I print, s. r. o, 2013, s. 143 – 180.

HOLEČKA, Ladislav. Ladice v rokoch 1848 – do súčasnosti. In *Dejiny obce Ladice*.

KERESTEŠ, Peter. *Lužianky. Dejiny obce*. Nitra: Enars, 2013. 286 s.

KERESTEŠ, Peter. Janíkovce v rokoch 1526 – 1848. In *Janíkovce* (monografia).

KERESTEŠ, Peter. Telince v rokoch 1526 – 1848. In *Telince* (monografia).

KERESTEŠ, Peter. Panstvo Huňadyovcov a Trnovec nad Váhom. In NOVÁKOVÁ, Veronika et al. *Trnovec nad Váhom* (monografia).

KERESTEŠ, Peter. Bohunice v stredoveku. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice*. Levice, 2013, s. 20-25.

KERESTEŠ, Peter. Bohunice v období osmanskej okupácie a stavovských povstaní v rokoch 1526 – 1848. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice*. Levice, 2013, s. 26-40.

KERESTEŠ, Peter. Bohunice v období osvietených reforiem a formovania občianskej spoločnosti v rokoch 1711 – 1848. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice*. Levice, 2013, s. 41-64.

KERESTEŠ, Peter. Kostoľany pod Tribečom v rokoch 1113 – 1848. In BAXA, Peter et al. *Kostoľany pod Tribečom*. Nitra : Enars, 2013, s. 37 – 104.

KERESTEŠ, Peter. Bánov v rokoch 1113 – 1848. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bánov 1113 – 2013*. Levice: Aldox, 2013

KERESTEŠ, Peter. Od slobodníctva k nobile. Inštitúcia slobodníctva a slobodnícke listiny na majetkoch Nitrianskeho biskupstva v 16. až 19. storočí. In Slovo, písmo, obraz a znak – komunikácia na Slovensku na prelome stredoveku a novoveku. Zborník z rovnomennej konferencie, 2013.

pobočka Nitra

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Bojnice

rok 2012

KOTIANOVÁ, Zuzana. Rozhovor k správe registratúry v mestských a obecných úradoch. In *Prieboj Hornonitrianske noviny MY*, č. 3, 2012.

KOTIANOVÁ, Zuzana. Vďaka archívom sa dá pátrať po predkoch. In *Prieboj Hornonitrianske noviny MY*, č. 22, 2012.

KOTIANOVÁ, Zuzana. Slovo na úvod. In *Prievidzký občasník*, č. 2, 2012.

rok 2013

GESCHWANDTNER, Branislav. Kráľovský dom v Prievidzi. In *Prievidzký občasník*, č. 3, 2013.

GESCHWANDTNER, Branislav. Bojnický archív vystavuje v RKC. In *Prieboj Hornonitrianske noviny MY*, č. 9, 2013, s. 10.

GESCHWANDTNER, Branislav. Slovo na úvod – O výstave „Memoria Prividiae

antiquae". In *Prievidzský občasník*, č. 2, 2013, s. 3.

GESCHWANDTNER, Branislav. Slovo na úvod – O výstave „Memoria Prividiae antiquae“. In *Prievidzský občasník*, č. 3, 2013, s. 3.

GESCHWANDTNER, Branislav. Koloman a Álmoš – udalosti pred vznikom Zoborskej listiny z roku 1113. In *Prievidzský občasník*, č. 4, 2013, s. 9 – 11.

KOTIANOVÁ, Zuzana. Používanie pečatidiel v kancelárskej praxi mesta Prievidza. In *Prievidzský občasník*, č. 2, 2013.

KOTIANOVÁ, Zuzana. Archontológia richtárov, mešťanostov, starostov Prievidze.

KOTIANOVÁ, Zuzana. *Bulletin kvýstave Memoria Prividiae Antiquae*. Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, február 2013.

KOTIANOVÁ, Zuzana. História Prievidze vo svetle archívnych dokumentov. In *Fórum archivárov*, roč. XXII, č. 1, 2013, s. 33 – 34.

KOTIANOVÁ, Zuzana. Veža Mariánskeho kostola v Prievidzi ukrýva odkazy pre budúce generácie. In *Prieboj Hornonitrianske noviny MY*, č. 50 – 51, 2013, s. 10.

pobočka Komárno

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013(bez uvedenia autorov)

Zástoj predstaviteľov mestskej komunity Komárna po zemetrasení v roku 1763. In *Zemetrasenie v meste Komárno v roku 1763*.

Niekoľko aspektov počiatku a zrušenie trinitárskeho kláštora v Komárne. In *Religiozita v Komárne. Dejiny cirkví na území Komárna a v susedných regiónoch*.

Aspekt finančnej pomoci po zemetrasení v roku 1763 v Komárne.

Život a dielo sv. Konštantína-Cyrila a Metoda. In *Festival – Spoločne*

s patrónmi Európy, 2013, ROS v Komárne. Cyril a Metod – 1150.výročie príchodu. In *Komárňanské listy*, XXI. ročník, číslo 10, 26.jún 2013.

Seminár k 250.výročiu zemetrasenia v Komárne. In *Dunatáj*, roč. XXXIII, č. 25, 28.jún 2013.

Sympóziu Religiozita v Komárne. In *Komárňanské listy*, roč. XXI, č. 14, 9.október 2013.

Reportáž o sympóziu Religiozita v Komárne. In *Komárňanský magazín*, č. 42/2013, 14.október 2013.

Výzva na spoluprácu pri zbieraní volebnej dokumentácie. In *Komárňanské listy*, roč. XXI, č. 16, 5.november 2013.

Pozvánka na Deň otvorených dverí. In *Komárňanské listy*, roč. XXI, č. 17, 20.november 2013.

Pozvánka na Deň otvorených dverí. In *Komárňanský magazín*, č. 47/2013.

Výzva na zbieraní predmetov a dokumentov týkajúcich sa 1. svetovej vojny. In *Komárňanské listy*, roč. XXI, č. 17, 20.november 2013.

Zemetrasenie v meste Komárno v roku 1763 (zborník).

Religiozita v Komárne, dejiny cirkví na území Komárna a v susedných regiónoch(zborník).

Spravy.pravda.sk, internetový článok– Andrej Barát, 28.6.2013 – článok o zemetrasení v Komárne v roku 1763, <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/285173-pri-najvaecsom-zemetraseni-na-slovensku-zomrelo-200-ludi/>.

SME, internetový článok – Matej Dugovič, 28.6.2013 – článok o zemetrasení, <http://www.sme.sk/c/6852639/nase-najsilnejsie-zemetrasenie-ma-vyrocie.html>.

novizamky.sme.sk, internetový článok – Virgínia Ďuriková, 10.7.2013 – článok o sympóziu o zemetrasení v Komárne, <http://novizamky.sme.sk/c/6864059/zemetrasenie-ktore-zruinovalo-mesto.html>

pobočka Levice

rok 2012

BÁTOVSKÁ, Jarmila. *Pečenice*. AG Aldox, 2012, 117 s.

ŠVOLIKOVÁ, Marta. *Z histórie židovskej komunity v Leviciach*. Levice : Tekovské múzeum v Leviciach, 2012, 72 s.

VINCZE, Ladislav – MOČKO, Peter. *Retrospektíva – 100 rokov mlyna v Pohronskom Ruskove*. AGRIPA, 2012, 120 s.

VINCZE, Ladislav. Archívne dokumenty menia dejiny múzea. In *Múzeum*, 2012, č. 4.

rok 2013

BÁTOVSKÁ, Jarmila. Po roku 1918, v novej Československej republike (od roku 1922). S. 80-104. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila. Bohunice 1945 – 1989. S. 105-131. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila. Po novembri 1989. S. 132-139. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila. Pamiatky a pamätihodnosti obce. S. 141-147. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila. Tradície ľudovej kultúry – stavby. S. 157-158. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila – RIŠKOVÁ, Vladimíra. Osobnosti. S. 181-184. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila – BUKOVENOVÁ, Viera – MACKOVÁ, Elena. Tradície ľudovej kultúry – rodinné zvyky a obyčaje, tradičný odev, stravovanie. S. 166-176. In

BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BÁTOVSKÁ, Jarmila – BEŠINOVÁ, Eva – VINCZE, Ladislav. *Bánov. Monografia obce*. Levice : AG Aldox, 2013, 295 s.

BEŠINOVÁ, Eva. Bohunice v rokoch 1848 – 1918. S. 65-76. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BEŠINOVÁ, Eva. Po roku 1918, v novej Československej republike (do roku 1922). S. 77-80. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

BEŠINOVÁ, Eva. Tradície ľudovej kultúry – zamestnanie. S. 148-156. In BÁTOVSKÁ, Jarmila (Ed.). *Bohunice : Monografia obce*. Obec Bohunice 2013, 198 s.

VINCZE, Ladislav. Sto rokov valcového mlyna v Pohronskom Ruskove. In *Zborník Tekovského múzea v Leviciach*, ročník IX, 2013, s.60 – 75.

VINCZE, Ladislav. *Výročie kostola v Jesenskom*. Obec Jesenské, 2013.

pobočka Nové Zámky

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Topoľčany

rok 2012

GREŽĎOVÁ, Helena. O predarchívnej starostlivosti. In *MY Dnešok*.

GREŽĎOVÁ, Helena. Poznámky ku koncepcii Predarchívnej starostlivosti. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č.2.

GREŽĎOVÁ, Helena. Vzácné dokumenty odhaľujú nové okolnosti vzniku ČSR. In *MY Dnešok*.

GREŽĎOVÁ, Helena. Proti výstavbe radnice sa spisovali protesty. In *MY Dnešok*.

KVASNICOVÁ, Oľga (Ed.). *Baťa a Slovensko*. Klub absolventov Baťovej školy práce v Partizánskom, 2012.

KVASNICOVÁ, Oľga. Archívny fond Považského seniorátu. In *Cirkevné listy*, č. 10/2012.

KVASNICOVÁ, Oľga. Deň otvorených dverí – O Topoľčianskom erbe. In *MY Dnešok*.

KVASNICOVÁ, Oľga. Jubileá archivárov – členov SSA (pravidelná rubrika). In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 1 – 4.

rok 2013

KVASNICOVÁ, Oľga – MUNKOVÁ, Mária (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Bratislava : Spoločnosť slovenských archivárov, 2013.

KVASNICOVÁ, Oľga. Archivári vystavili vzácne dokumenty. In *MY Dnešok*, č. 25/2013.

KVASNICOVÁ, Oľga. Rabovali Turci. In *Bánovské noviny*, č. 38/2013.

KVASNICOVÁ, Oľga. Jubileá archivárov – členov SSA (pravidelná rubrika). In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 1 – 4.

Štátny archív v Prešove

rok 2012

BELEJ, Milan (Ed.). *Uzovské Peklány*. Obec Uzovské Peklány, 2012, 320 s. (autor 7 kapitol na s.75 – 265).

BELEJ, Milan. The American Archivist. Published semi-annually by the Society of American Archivist. Volume 74, Number 2, Fall/ Winter 2011 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, XLVIII, 2012 číslo 1, s. 127 – 130.

BELEJ, Milan. The American Archivist. Published semi-annually by the Society of American Archivist. Volume 75, Number 1, Spring/ Summer 2012 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVIII, 2012, č. 2, s. 158 – 160.

BODNÁROVÁ, Miloslava. Zbierkotvorná činnosť v Štátnom archíve v Prešove. In RAGAČOVÁ, Júlia (Ed.). *Zbierky v archívoch*. Spoločnosť slovenských archivárov, 2012, s. 62 – 66.

BODNÁROVÁ, Miloslava. Príspevok k dejinám Michaloviec v stredoveku. In *Annales historici Presovienses*, č.1/2012, roč. 12, s.30 – 43.

PELLOVÁ, Daniela. *Uzovské Peklány*. Obec Uzovské Peklány, 2012, 320 s. (autorka 3 kapitol na s.54 – 97).

PELLOVÁ, Daniela. Príbeh grófa a jeho konkubíny; Ladový svätý – svätý Bonifác, mučeník. In MOLNÁR, Martin (Ed.). *Historické príbehy od Schengenskej hranice II*. Michalovce : ROKUS, 2012.

PELLOVÁ, Daniela. K životnému jubileu Mgr. Ľubice Kováčovej. In *Fórum archivárov*, roč. XXI, 2012, č. 2, s. 40.

rok 2013

BELEJ, Milan et al. *Dejiny židovskej komunity v Humennom. The History of Jewish Community in Humenné*. Humenné : ADIN, s.r.o., 2013.

BELEJ, Milan. The American Archivist. Published semi-annually by the Society of American Archivist (anotácia). In *Slovenská archivistika*, XLIX, 2013.

BODNÁROVÁ, Miloslava (Ed.). *Príspevky k starším dejinám slovenských miest a mestečiek*. Acta facultatis philosophicae Presoviensis. Spoločenskovedný zborník, 31, Prešov, 2013, 323 s.

BODNÁROVÁ, Miloslava. Komparácia sociálnej stratifikácie obyvateľov východoslovenských kráľovských a zemepanských miest v 16. storočí. In BODNÁROVÁ, Miloslava (Ed.). *Príspevky k starším dejinám slovenských miest a mestečiek*. Acta facultatis philosophicae Presoviensis, Spoločenskovedný zborník, 31, Prešov, 2013, s.9 – 41.

BODNÁROVÁ, Miloslava. Die Reformation in den ostslowakischen königlichen Städten im 16. Jahrhundert.

BODNÁROVÁ, Miloslava. Evanjelická cirkev v čase povstania Františka Rákociho II. a v nasledujúcom období s osobitným zreteľom na slobodné kráľovské mestá severovýchodného Uhorska. In *Historia ecclesiastica*, 2013/2, Prešov 2013, s.97-113.

BODNÁROVÁ, Miloslava – ADAM, Ján. *Hospodárske a právne postavenie poddaných na východnom Slovensku v období raného novoveku*. Učebná literatúra.

BODNÁROVÁ, Miloslava. Protireformácia v Uhorsku v 1. polovici 16. storočia. In KÓNYA, Peter (Ed.). *Rekatolizácia, protireformácia a katolícka reštaurácia v Uhorsku*. Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity, 2013.

MIŠÍKOVÁ, Alena. Mestečko Pavlovce nad Uhom v stredoveku. In BODNÁROVÁ, Miloslava (Ed.). *Príspevky k starším dejinám slovenských miest a mestečiek*. Acta facultatis philosophicae Prešoviensis, Spoločenskovedný zborník, 31, Prešov, 2013, s.219 – 229.

PELLOVÁ, Daniela. Archívy šľachtických rodín a fragmenty ich knižníc vo fondoch Štátneho archívu v Prešove. In DOMENOVÁ, Marcela (Ed.). *Z dejín šľachtických knižníc na Slovensku I*. [online].Prešov : Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove, 2012, s. 6 – 14. Dostupné na internete: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Domenova1>.

pobočka Prešov

rok 2012

KOVÁČOVÁ, Ľubica. Pamätná kniha mesta Prešova 1938 – 1942.

KOVÁČOVÁ, Ľubica. Dejiny pobočky Štátneho archívu v Prešove. In *Dejiny*, internetový časopis Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, 2012.

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Bardejov

rok 2012

MINČÁKOVÁ, Margaréta. Gregoriánsky kalendár. In *Bardejovské novosti*, č. 45/2012.

PETROVIČ, Jozef. Bardejov používa správny erb. In *Bardejovské novosti*, č.52/2012.

PETROVIČ, Jozef. Počiatky reformácie v Bardejove a prvý senior v Uhorsku Michal Radašin (1510 – 1566). In *Bardejovský prameň*, 2012.

rok 2013 – bez publikačnej činnosti

pobočka Humenné

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013 (bez uvedenia autorov, názvov) *Podvihorlatské noviny* (2 články). *Humenský korzár* (1 článok).

pobočka Svidník

rok 2012

PAVLOVIČ, Richard. Partyzánka. Emílie Lenártová (30. dubna 1921 – 30. září 1989). In ZÍDEK, Petr. *Po boku. Triaťčacet manželiek našich premiérov (1918 – 2012)*. Praha : Euromedia Group, edice Universum 2012, s. 230 – 236.

PAVLOVIČ, Richard. Peter Colotka. In TOMEŠ, Josef a kol. *Tváře našich parlamentů 1861 – 2011 : 150 let parlamentarismu v českých zemích*. Praha : Lidové noviny, 2012.

PAVLOVIČ, Richard. Alexander Dubček. In TOMEŠ, Josef a kol. *Tváře našich parlamentů 1861 – 2011 : 150 let parlamentarismu v českých zemích*. Praha : Lidové noviny, 2012.

PAVLOVIČ, Richard. Ján Janík. In TOMEŠ, Josef a kol. *Tváře našich parlamentů 1861 – 2011 : 150 let parlamentarismu v českých zemích*. Praha : Lidové noviny, 2012.

PAVLOVIČ, Richard. Úloha Jozefa Lenárta v roku 1968. In *Historický časopis*, roč. 60, 2012, č. 4, s. 641 – 671.

PAVLOVIČ, Richard. Zasadnutie Česko-slovenskej / Slovensko-českej komisie historikov v Skalici. In *Dejiny*, internetový časopis Inštitútu histórie FiF PU v Prešove, č. 1/2012, s. 262 – 263.

PAVLOVIČ, Richard. Konferencia České, slovenské a československé dějiny 20.

století VII. In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, č. 1, 2012, s. 196 – 198.

PAVLOVIČ, Richard. CVRČEK, Lukáš. Štverák, František: Schematismus k dějinám Komunistické strany Československa (1921 – 1992) : Základní informace o ústředních orgánech a biografické údaje o vedoucích představitelích strany. Praha, Národní archiv 2010, 442 s. (recenzia) In *Soudobé dějiny*, 18, č. 3, 2011, s. 522 – 524.

PAVLOVIČ, Richard. CVRČEK, Lukáš. Štverák, František: Schematismus k dějinám Komunistické strany Československa (1921 – 1992) : Základní informace o ústředních orgánech a biografické údaje o vedoucích představitelích strany. Praha, Národní archiv 2010, 442 s. (recenzia) In *Paginae historiae. Sborník národního archivu*, 20/1, 2012, s. 377

SNAKOVÁ, Martina. Vznik a vývoj minoritského školstva v Prešove. In DOMENOVÁ, Marcela (Ed.). *Kresťanská kultúra a jej miesto v dejinách východného Slovenska*, Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2011, s. 162.

SNAKOVÁ, Martina. PETRANSKÁ, Darina. Stará mestská škola v Prešove vo svetle objavov architektonicko-historického výskumu mesta a regiónu (recenzia). In DOMENOVÁ, Marcela (Ed.). *Z dejín mesta Prešova a jeho obyvateľov*. Prešov: ŠVK v Prešove 2012, s.105, 122.

rok 2013

PAVLOVIČ, Richard. Oficiálny životopis verzus realita : Vplyv propagandy na tvorbu oficiálneho životopisu Jozefa Lenárta počas normalizácie. In KMEŤ, Norbert – SYRNÝ, Marek et al. *Odvaľujem balvan : Pocta historickému remeslu Jozefa Jablonického*. Banská Bystrica : Múzeum Slovenského národného povstania, Bratislava : Ústav politických vied SAV, 2013, s. 319 – 327.

PAVLOVIČ, Richard. Husák a slovenská komunistická elita (na príklade vzťahov

Gustáva Husáka a Jozefa Lenárta v rokoch 1961 – 1989). In MICHÁLEK, Slavomír – LONDÁK, Miroslav (Eds.). *Gustáv Husák : Moc politiky – politik moci*. Bratislava : Veda, 2013, s. 575 – 596.

ŠALÁTA, Aladár – PAVLOVIČ, Richard (Eds.). *Príbehy spod Ondavskej vrchoviny*. Prešov : Universum, 2012. 165 s.

SNAKOVÁ, Martina. Archívno-historický výskum františkánskeho kostola a kláštora v Prešove – Nižnej Šebastovej. In *Monument revue*, roč. 1, č. 2, 2012, s. 13 – 18.

SNAKOVÁ, Martina. Stavebný vývoj kaštiela v Markušovciach ako šľachtického sídla Mariášiovcov. In DOMENOVÁ, Marcela (Ed.). *Z dejín šľachtických knižníc na Slovensku*. [online]. Prešov : ŠVK v Prešove, 2013, s. 95 – 103. Dostupné na internete:

<http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Domenova1>.

SNAKOVÁ, Martina. Analýza archívnych prameňov rehole sv. Františka v Šariši. In DOMENOVÁ, Marcela (Ed.) *Kresťanská kultúra a jej miesto v dejinách východného Slovenska II*. Prešov : Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2013, s. 25 – 40.

pobočka Vranov nad Topľou

rok 2012 – bez publikačnej činnosti

rok 2013

IHNÁTOVÁ, Daniela. Do archívov za poznaním [online]. Dostupné na internete:

<http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=do-archivov-za-poznanim>.

Zdroj:

Výročná správa štátnych archívov SR za rok 2012, 2013.

Spracovali:

Monika Péková, OAR MV SR;
Henrieta Žažová, Archív PÚ SR

Vážení kolegovia — archivári špecializovaných verejných archívov!

Časopis Fórum archivárov má ambíciu informovať v nasledujúcich číslach aj o publikačnej činnosti špecializovaných verejných archívov. Radi by sme Vás touto cestou požiadali o spoluprácu na príprave podkladov. Vaše súpisy publikačných výstupov s úplnými

bibliografickými údajmi za rok **2013** a **2014** zasielajte na e-mailovú adresu redakcie časopisu Fórum archivárov: forum.archivarov@gmail.com. Veríme, že sa nám spoločným príspevím podarí aj touto cestou spropagovať Vašu prácu a úspechy!

Aktuálne zo života archivárov

Prvý krok k modernej organizácii československého archívnictva

Dňa 24. septembra 2014 sa v Sieni rektorov historickej budovy Univerzity Komenského v Bratislave konal odborný seminár venovaný 60. výročiu prijatia vládneho nariadenia č. 29/1954 Zb. o archívnictve, ktorý organizovali Univerzita Komenského v Bratislave, Archív Univerzity Komenského v Bratislave a Spoločnosť slovenských archivárov.

Podujatie otvorila Mgr. Mária Grófová, predsedníčka Spoločnosti slovenských archivárov z Archívu Univerzity Komenského, ktorá privítala hostí ako aj všetkých zúčastnených

a zažela im úspešné rokovanie.

Nasledovali príhovory a ako prvý vystúpil prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD., rektor Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý vo svojom príhovore spomenul bohatú históriu archívnictva na Slovensku od vzniku archívov hodnoverných miest v stredoveku, cez mestské a župné archívy. Pripomenul viacero medzníkov, najmä 95. výročie vzniku Univerzity Komenského, počiatky štúdia archívnictva na Slovensku na Univerzite Komenského začiatkom 50. rokov 20. storočia, vznik Archívu Univerzity Komenského v roku 1963.

Otvárací príhovor prof. RNDr. Karola Mičietu, PhD., rektora Univerzity Komenského.
Foto: Vladimír Kuric, UK v Bratislave.

S ďalším príhovorom vystúpil Ing. Adrián Jenčo, generálny riaditeľ sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorý poukázal na význam archívov v spoločnosti, načrtnol niektoré realizované či pripravované zmeny v oblasti riadenia verejnej správy na Slovensku, ktorej integrálnou súčasťou je aj sieť štátnych a verejných archívov. Nakoniec všetkých zúčastnených pozval na konferenciu Archívy, pamäť národa, ktorú na koniec októbra 2014 pripravil Odbor archívov a registratúr sekcie

verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Ako posledný vystúpil predseda Českej archívnej spoločnosti Mgr. David Valúšek, ktorý vo svojom príhovore poukázal na situáciu v českom archívnictve. Podľa jeho názoru je organizácia archívnictva v Českej republike stabilizovaná prakticky od roku 1960, keď boli vytvorené veľké kraje a sieť siedmich veľkých štátnych archívov. Spomenul akreditáciu archívov, pričom v poslednej dobe došlo k akreditovaniu

Archívu brnenského biskupstva. V českém archívnictve sú dobre nastavené kompetencie, je stabilizovaná pozícia archívov ako pamäťových inštitúcií, zároveň pôsobia aj ako úrady štátnej správy, funguje systém štátnych kontrol. Archívy pôsobia aj ako vedecko-bádateľské inštitúcie, hoci iba Národný archív v Prahe je akreditovanou vedeckou inštitúciou, ostatné archívy spolupracujú na rôznych grantoch. Pripomenul úlohu archívov ako kultúrnych inštitúcií,

vydávanie rôznych zborníkov a časopisov, rôznorodé aktivity archívov najmä na regionálnej úrovni. Informoval o príprave archívnej konferencie v roku 2015 v Českej republike, ktorá bude mať nový formát a to rokovanie v troch kľúčových sekciách: autorský zákon a archívy, ochrana osobných údajov, tretia sekcia pod názvom Vízia českého archívnictva má reflektovať súčasné problémy a reagovať na nové podnety.

Predseda Českej archívnej spoločnosti Mgr. David Valůšek.
Foto: Vladimír Kuric, UK v Bratislave.

Ďalšou časťou podujatia, ktoré sa nieslo v slávnostnom duchu, bolo odovzdanie ocenenia Spoločnosti slovenským archívárov pri príležitosti 60. výročia vládneho nariadenia o archívnictve právnickým osobám. Z rúk predsedníčky Spoločnosti slovenských archívárov prevzal Ing. Adrián Jenčo ocenenie udelené Sekcii verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Mgr. Mária Mrižová, PhD. ocenenie udelené Odboru archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR a prof. RNDr. Karol

Mičieta, PhD. ocenenie udelené Univerzite Komenského v Bratislave.

Po slávnostnej časti začal samotný odborný seminár. Ako prvý vystúpil so svojou prednáškou na tému Archívy a archívári pred prijatím vládneho nariadenia o archívnictve v roku 1954 a formovanie siete archívov na Slovensku Dr. h. c. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. Vo svojom rozsiahлом príspevku pripomenul bohatú históriu archívov na Slovensku. Počas tureckej okupácie veľkej časti Uhorska boli ústredné orgány štátnej

správy presunuté do Bratislavy. Centrálne a cirkevné archívy vznikali na Slovensku, neskôr boli prevezené do Budapešti, kde tvoria fondy Maďarského národného archívu. Ako najstaršie začali vznikáť cirkevné archívy, najmä hodnoverné miesta. Prof. Marsina spomenul aj vznik mestských archívov (12 veľkých archívov), pričom od 16. storočia môžeme sledovať kontinuitu v spracovávaní archívov z praktických dôvodov, keďže dokumenty boli potrebné pre vybavovanie agendy. Začiatkom 19. storočia však veľkú časť dokumentov presťahovala do Budapešti. V poslednej tretine 19. storočia sa zákonom upravovala starostlivosť o archívy, platilo to najmä pre mestá, ktoré museli mať archivára s vysokoškolským vzdelaním. Organizácia archívnictva na Slovensku nebola jednotná, neexistovala centrálna inštitúcia. Po vzniku Matice slovenskej v roku 1863 pozorujeme snahu o vytváranie archívnych zbierok, ktoré však boli však po násilnom zatvorení Matice v roku 1875 skonfiškované. V 90. rokoch 19. storočia Slovenské národné múzeum začalo systematicky budovať svoje zbierky, takže sa dá hovoriť o prvom celoslovenskom archíve. Po roku 1918, keď sa Slovensko stalo súčasťou Československej republiky, došlo na Slovensku k veľkému úpadku archívnictva. Mnohí archivári odišli do Maďarska, českí archivári neovládali maďarský jazyk. Úpadok postihol župné, ale aj mestské archívy, pričom iba v Košiciach a Bratislave zostali vysokoškolskí archivári. Problémom zostávalo, že medzi Slovenskom a Maďarskom nebola vykonaná archívna rozluka. V roku 1919 zriadilo Ministerstvo školstva funkciu inšpektora archívov a knižníc, zastával ju profesor na UK v Bratislave Václav Chaloupecký, ktorý túto funkciu vykonával iba symbolicky ako vedľajší úväzok. Po vzniku Slovenskej krajiny

v roku 1928 vznikol Krajinský archív, kde pôsobili postupne Daniel Rapant, Branislav Varsik. Archív však nedostal také kompetencie, aby mohol riadiť ostatné archívy. V roku 1939 vznikol Archív Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Boli isté snahy vytvoriť Slovenský národný archív (Vendelín Jankovič), avšak pre nedostatok financií sa projekt neuskutočnil. V roku 1945 bol Archív ministerstva vnútra premenovaný na Archív Povereníctva vnútra. Bez možnosti oprieť sa o legislatívnu normu pracoval v núdzových podmienkach v bývalom župnom dome v Bratislave. Po roku 1945 boli najviac ohrozené šľachtické archívy a archívy veľkostatkov. V objektoch týchto veľkostatkov sa totiž často krátko nachádzali hospodárske a rodové archívy, rozsiahle knižnice a predmety vysokej historickej i umeleckej hodnoty, o ktoré sa bolo potrebné postarať. V roku 1946 kultúrne oddelenie pri Povereníctve pôdohospodárstva vypracovalo návrh na vytvorenie Pôdohospodárskeho archívu, ktorý bol zriadený uznesením Zboru povereníkov v roku 1947. Kvôli rôznym politickým problémom naplno začal pracovať až v roku 1949, pričom vo svojom ústredí v Bratislave a šiestich pobočkách vykonal záslužnú prácu na záchrane, sústreďení a prvotnom usporiadaní ohrozených archívov. V roku 1951 vznikla Štátna archívna komisia pri ministerstve vnútra, ktorá sa mala stať riadiacim orgánom archívnictva. Jej slovenskí členovia tvorili samostatnú Slovenskú archívnu komisiu na čele s Milošom Gosiorovským. Tá navrhla vytvorenie samostatného Slovenského ústredného archívu, ktorý bol zriadený v roku 1952. Štátna archívna komisia vydávala rôzne nariadenia, návody a metodické pokyny, mala zvýšiť úroveň archívnictva a odstraňovať protichodné rezortné záujmy. V roku 1953 vznikla

Archívna správa ministerstva vnútra ako vrcholný orgán archívnictva v republike. Vypracovala návrh vládneho nariadenia o archívnictve č. 29/1954 Zb., ktorým sa nielen sformovala sústava štátnych ústredných a regionálnych archívov, vytvoril sa jednotný štátny archívny fond, ale určili sa aj kompetencie riadiacich orgánov archívnictva. Na Slovensku začala od 1. júla 1954 pôsobiť Slovenská archívna správa pri Povereníctve vnútra, vznikol Štátny slovenský ústredný archív, z pôvodných krajských archívov sa vytvorili štátne archívy. Profesor Marsina spomenul, že dozor nad archívmi mala Štátna bezpečnosť. Veľa členov archívnej správy tvorili dôstojníci ŠtB. Členmi archívnej správy boli však aj archivári, druhý najvyšší funkcionár musel byť

diplomovaný archivár. Od 1. januára 1956 sa Pôdohospodársky archív začlenil do Štátneho slovenského ústredného archívu a jeho pobočky do príslušných štátnych archívov. Jednotné riadenie archívnictva v Československu prostredníctvom ministerstva vnútra vzbudzovalo u archivárov nádeje na záchranu archívnych fondov. Vládne nariadenie č. 29/1954 Zb. zo 7. mája 1954 malo, a to napriek svojej očividnej poplatnosti dobe a z nej vyplývajúcim nedostatkom, viaceré prednosti, najmä ochranu archívnych dokumentov štátom poverenie Ministerstva vnútra kontrolovať stav a úschovu archívnych dokumentov a dohliadať na ich účelné rozmiestnenie v archívoch.

Dr. h. c. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. Foto: Vladimír Kuric, UK v Bratislave.

Ako ďalší prednášajúci vystúpil doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc. z hostiteľskej univerzity s príspevkom o histórii výuky archívnictva v Československu. V úvode svojho referátu spomenul, že do roku 1950 sa archívnictvo na Slovensku nevyučovalo. V rokoch 1919 – 1950 pôsobila v Prahe Štátna archívna škola,

bolo to doplnkové štúdium pre študentov Karlovej univerzity v Prahe. Študovali na nej napríklad Daniel Rapant i Alexander Húščava. V medzivojnovom období po odchode maďarských archivárov bol nedostatok odborných archivárov. Po roku 1945 išlo o veľký problém, archívy boli neprístupné a ohrozené.

V rokoch 1948 – 1949 sa Historický ústav Slovenskej akadémie vied a umení dožadoval systemizácie archívnictva. No až v školskom roku 1950/1951 sa začalo s vysokoškolskou výučbou v odbore archívnictvo, zakladateľom odboru bol prof. Alexander Húščava. Teda už pred prijatím vládneho nariadenia č. 29/1954 Zb. o archívnictve zaznamenávame na Slovensku v roku 1952 prvého absolventa archívnictva Juraja Žudela. V počiatočnej dobe sa preferovali najmä pomocné vedy historické, výskum starších dejín. Odborný profil absolventov najviac ovplyvňoval prof. A. Húščava, prof. Jozef Novák, doc. Darina Lehotská, významnú pedagogickú úlohu zohralo aj viacero archivárov z praxe. V školskom roku 1970/1971 sa na Strednej škole knižníckej v Bratislave začalo s nadstavbovým štúdiom archívnictva. V školskom roku 1974/1975 bolo zavedené jednodborové štúdiom archívnictva, kedy bolo štúdiom skrátené z piatich rokov na štyri. Skrátenie štúdia sa negatívne odrazilo na kvalite štúdia, nedarilo sa udržať pôvodnú vysokú úroveň, čo malo dopad najmä na kvalitu diplomových prác. Študentom chýbal dostatok času na výskum a písanie diplomových prác. Časová dotácia väčšiny odborných predmetov sa musela skratiť. Na druhej strane, relatívne väčší priestor dostali predmety marxizmu-leninizmu, z ktorých bola od roku 1977/1978 povinná aj štátna záverečná skúška. Uspokojivé výsledky práce pedagógov sa začali dosahovať až po obnove päťročného štúdia. V školskom roku 1986/1987 sa zaviedlo dvojodborové štúdiom história – archívnictvo. Nový vysokoškolský zákon z roku 1990 priniesol zmeny aj do organizácie štúdia. Parciálne (semestrálne) skúšky pre tzv. štátnicové predmety boli zrušené a namiesto nich sa zaviedol systém dvoch štátnych záverečných skúšok. Prirodzeným

dôsledkom novovzniknutej celospoločenskej situácie bola aj zmena označenia študijného odboru na archívnictvo – história. Archívna prax študentov sa vykonávala v Slovenskom národnom archíve. V akademickom roku 1996/1997 došlo k ďalšej dôležitej zmene. Od prvého ročníka sa začalo opätovne realizovať jednodborové päťročné štúdiom archívnictva, s oficiálnym označením archívnictvo a pomocné vedy historické, ktoré končilo štátnou záverečnou skúškou po absolvovaní 5. ročníka. Od akademického roku 1991/1992 začali archívnictvo vyučovať aj na Filozofickej fakulte vtedajšej Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove. Od roku 2000 pôsobí samostatná Katedra archívnictva a pomocných vied historických FiF UK, od akademického roku 2000/2001 sa aj na Filozofickej fakulte UK zaviedol kreditný systém štúdia. V roku 2007 sa Katedry archívnictva a PVH priamo a veľmi citlivo dotkla novela zákona o archívoch a registratúrach, osobitne odstúpenie od pôvodne zákonnej požiadavky, aby aspoň jeden pracovník archívu bol absolventom vysokoškolského štúdia archívnictva. Katedra archívnictva a PVH poslala ministrovi vnútra SR otvorený list, v ktorom protestovala proti tejto zmene a poukazovala na jej nepriaznivé dopady. Od akademického roku 2005/2006 začala platiť ďalšia reforma, ktorou sa zaviedlo trojstupňové vysokoškolské štúdiom, tretí stupeň je zatiaľ možné absolvovať len v odbore PVH. Absolvovanie štúdia archívnictva tvorí iba základ úspešnej praxe. Vedenie katedry sa snaží do vzdelávacieho procesu zapojiť čo najviac archivárov z praxe. Prieskum preukázal, že je potrebné viac zohľadniť predarchívnu problematiku, digitalizáciu a podobne. Katedra sa snažila vytvoriť bakalársky študijný program – správa registratúry. Nová akreditácia vysokoškolského štúdia

priniesla potrebu prestavby študijného odboru, špecializáciu kurzov, ako aj potrebu zamyslieť sa nad tým, ako posunúť štúdium archívniectva na vyššiu úroveň.

S veľkou pozornosťou a dozaista aj s nostalgickou spomienkou na bezstarostne prežité študentské časy sme si vypočuli prednášku prof. PhDr. Jozefa Nováka, DrSc. pod názvom Atmosféra na novozaloženom študijnom odbore archívniectva v roku 1950 a v ďalších rokoch. Ako uviedol pán profesor, do roku 1950 na Slovensku štúdium archívniectva neexistovalo, bolo možné absolvovať len kurz z pomocných vied historických. Odbor vznikol v poslednom možnom čase, na základe vysokoškolského zákona z roku 1950. Študijný program sa tvoril podľa programu Karlovej univerzity v Prahe. Zakladateľom študijného odboru archívniectva sa stal prof. Alexander Húščava a jedinými študentmi prvého ročníka boli Bielčík a Jozef Novák. K nim treba prirátať tiež dvoch tretiakov Juraja Žudela a Jozefa Kočiša, ktorí na archívniectvo prestúpili z histórie. Juraj Žudel sa tak stal prvým absolventom odboru archívniectva už roku 1952, Jozef Kočiš ho absolvoval v roku 1953. Bielčík sa zúčastnil iba dvoch prednášok a prestúpil na medicínu. Jozef Novák bol do decembra 1950 jediným poslucháčom prvého ročníka, pán profesor Húščava mu napriek tomu pravidelne prednášal. Od decembra 1950 boli už dvaja študenti, keďže sa Jozefovi Novákovi podarilo presvedčiť svojho spolužiaka z gymnázia Pavla Kršáka, aby prestúpil na archívniectvo.

Najvýznamnejšou a profilujúcou postavou študijného odboru bol profesor Alexander Húščava, ktorý začal na UK učiť už v roku 1935, v roku 1939 sa stal profesorom. Na profil študentov archívniectva mala veľký vplyv aj docentka Darina Lehotská, ktorá na odbore pôsobila najprv ako externistka,

od roku 1955 ako interná učiteľka viedla archívnu prax a prednášala diplomatiku a archívniectvo. Prof. Novák tiež spomínal na problémy, ktoré mali študenti a pedagógovia počas komunistického režimu. Problémom bolo vierovyznanie, učiteľia museli robiť posudky na svojich žiakov, či sú vyrovnaní s náboženskou otázkou. V roku 1975 riešili problém so študentom Jozefom Palkovičom, ktorý sa verejne priznal, že je katolík. Celá záležitosť sa musela prerokovať na Katedre československých dejín a archívniectva, kde robili komplexné hodnotenie, no Palkoviča nakoniec pustili ku štátnym záverečným skúškam. Študenti archívniectva boli podľa pána profesora väčšinou „slušníaci“ s klasickým vzdelaním i vystupovaním. Učiteľský zbor, na čele s profesorom Húščavom a neskôr profesorom Novákom, sa snažil vytvoriť také podmienky, aby sa študenti na odbore dobre cítili. Na druhej strane mali učiteľia na študentov vysoké nároky, snažili sa, aby boli špičkami vo svojom odbore. Pri štátniciach, či iných kvalifikačných skúškach však profesorský zbor prejavoval veľkorysosť a toleranosť. Cieľom bolo nielen učiť, ale aj kultivovať osobnosti archivárov.

Ďalší príspevok pod názvom Slovenský národný archív dnes predniesol PhDr. Radoslav Ragač, PhD., ktorý ho pripravil spolu s PhDr. Evou Vrabcovou. V ňom sa zmeral na súčasnú situáciu a projekty realizované v poslednom období v Slovenskom národnom archíve a oboznámil prítomných so základnou organizačnou štruktúrou archívu pozostávajúcou z piatich oddelení. V apríli 1990 bola ustanovená Vedecká rada ako poradný orgán riaditeľa pre vedecké a odborné otázky archívu, v roku 1993 vznikla Akvizičná komisia. Veda a výskum sa v SNA oficiálne pestuje už 30 rokov. Dr. Ragač spomenul, že aj v SNA došlo v posledných rokoch ku generačnej

výmene, pokračuje tiež spolupráca s univerzitami, i publikačné aktivity. Medzi najväčšie výzvy, ktoré SNA musí v súčasnosti riešiť, patrí otázka právneho postavenia, technický stav budovy, priestorový problém, keďže v horizonte desiatich rokov dôjde k naplneniu kapacity depozitárov. Zákon č. 312/2001 Zb. o štátnej službe definoval Slovenský národný archív ako zariadenie Ministerstva vnútra plniace úlohy štátnej správy na úseku archívnictva, čím Slovenský národný archív v podstate stratil postavenie samostatnej rozpočtovej inštitúcie. Toto nové postavenie SNA potvrdil aj zákon č. 395/2002 Zb. Ako jednu z najväčších výziev považuje potrebu získavať externé zdroje, najmä na finančne náročné aktivity. Medzi také patrí predovšetkým digitalizácia, v súčasnosti sa realizuje digitalizácia 1,5 milióna objektov, ide najmä o sčítacie hárky zo sčítania ľudu z roku 1930 a 1940. Prostredníctvom projektu Monasterium sa podarilo zdigitalizovať stredoveké listiny, ktoré sú už na webe. Pripravuje sa digitalizácia autentických protokolov hodnoverných miest. SNA sa svojou aktívnou akvizičnou činnosťou snaží získavať osobné fondy, archívne fondy politických strán, inštitúcií nevládneho sektora. Spomenul taktiež

viaceré konferencie, ktoré sa realizovali v SNA v poslednej dobe, ako napríklad Remeslo ma zlaté dno, Od špitála k nemocnici a i. Okrem základných úloh archívu, zakotvených v legislatívnych normách, plní SNA tiež úlohy v kultúrnej, osvetovej a vzdelávacej oblasti. Zákon č. 149/1975 Zb. o archívnictve ustanovil SNA za hlavné vedecko-výskumné pracovisko v odbore archívnictva, avšak v zákone č. 395/2002 Zb. už táto úloha SNA nie je zakotvená. V roku 2011 sa podarilo túto stratu aspoň čiastočne kompenzovať získaním osvedčenia o spôsobilosti vykonávať vedu a výskum, ktoré vydalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Odborní pracovníci archívu aj napriek tomu každoročne publikovali nezanedbateľné množstvo odborných štúdií a článkov. SNA sa v poslednom období nielen spolupodieľa na tvorbe odborných publikácií, ale aj samostatne vydal niekoľko publikácií, ako napríklad v roku 2011 Kapitoly z dejín hospodárskeho vývinu Slovenska v medzivojnovom období (1918 – 1939), v roku 2012 Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo. V závere riaditeľ SNA nazval súčasné obdobie ako prechodnú dobu, ktoré prináša nové výzvy na riešenie problémov.

Mgr. Šarlota Drahošová predniesla referát pod názvom Štátne oblastné archívy a ich pokračovatelia – archívy s regionálnou pôsobnosťou. Ako uviedla, za šesťdesiat rokov sa toho v archívoch udialo veľmi veľa. Predchodcami dnešných štátnych archívov boli krajské archívy, ktoré na Slovensku vznikli na základe rozhodnutia Povereníctva vnútra v roku 1949. Vládne nariadenie č. 29/1954 Zb. o archívnictve vytvorilo z pôvodných krajských archívov štátne archívy s čiastočne odlišnou kompetenciou, pričom ich hlavnou náplňou bolo sústreďovanie a spracovávanie archívnych dokumentov krajskej proveniencie. V roku 1960 došlo v rámci nového administratívneho členenia ku vzniku troch krajov, čoho dôsledkom bol proces zlučovania aj v archívnictve a vytvorenie troch štátnych archívov s pobočkami. To podľa Mgr. Drahošovej „silne pripomína súčasnosť“. V roku 1966 nastali ďalšie zmeny, a to zrušenie archívnych oddelení krajských správ ministerstva vnútra, pričom ich kompetencie (najmä metodicko-riadiaca činnosť okresných archívov) prešli na štátne archívy. V roku 1969 došlo k osamostatneniu štátnych oblastných archívov v Prešove, Bytči a Levoči. Archívny zákon z roku 1975 zákonne ukotvil sieť štátnych oblastných archívov, ktoré pokrývali pôvodné župy, bez naviazanosti na administratívne členenie štátu. Archívny zákon z roku 2002 priniesol okrem zmeny názvu archívov, zásadné zmeny. Všetky štátne archívy sú priamo riadené MV SR, štátne okresné štátne archívy sa zmenili na pobočky štátnych archívov. Archívy stratili právnu subjektivitu, po ekonomickej stránke vznikol akýsi „mačkopes“, odbornú prácu riadia riaditelia, ostatné veci (rozpočet, účtovníctvo) ministerstvo. V roku 2013 vznikli centrá podpory, ktoré súvisia s reformou štátnej správy ESO. Podľa Šarloty Drahošovej myšlienka

reformy nie je zlá, archívy sú však dlhodobo na okraji pozornosti rezortu. Hneď od začiatku svojej existencie bojovali štátne archívy s priestorovými problémami. Z veľkej časti archívy sídlili v starých budovách, v bývalých schátraných šľachtických alebo cirkevných sídlach. Štátny archív v Nitre mal vyše 20 rokov ako 20 rokov archívne dokumenty provizórne uložené v Šali. V 80. rokoch prišla na ministerstve vnútra skupina pracovníkov, ktorá začala koncepčne riešiť priestorové problémy, začali sa kroky k rekonštrukcii starých budov, nové sa však nestavali. Zámok v Bytči, sídlo Štátneho archívu sa začalo opravovať, Štátny archív v Bratislave sa v roku 1984 presťahoval na Križkovu ulicu, v roku 1993 získal kaštieľ v Plaveckom Podhradí. Štátny archív v Nitre získal kaštieľ v Ivanke pri Nitre, v roku 2004 skončila výstavba nových priestorov. V roku 1993 sa presťahoval Štátny archív v Prešove, v roku 1998 Štátny archív v Banskej Bystrici z Radvane do novej budovy. Štátny archív v Košiciach sídli v dvoch budovách, kde však nie sú vyriešené vlastnícke pomery. Štátny archív v Levoči získal nové priestory, sídli v troch budovách, prebehla tam rekonštrukcia a vybudovali sa konzervačné dielne. Od roku 2000 však aktivita okolo archívnych budov upadla a v súčasnosti dochádza postupne k ich degradácii, chýbajú peniaze na dokončenie už začatých investičných akcií ako napríklad oprava severného krídla kaštieľa v Plaveckom Podhradí, nedokončené ostávajú priestory na mapy a plány v Nitre. V personálnej oblasti zaznamenali štátne archívy v 60. rokoch nárast vysokoškolsky vzdelaných ľudí v archívoch, neboli to však všetko archivári. Bol relatívny dostatok systemizovaných archivárov, na čom malo zásluhu aj otvorenie nadstavbového štúdia archívnictva na strednej knihovníckej škole v Bratislave.

V 80. rokoch vzostupný trend pokračoval, od roku 1997 zaznamenávame však prepúšťanie zamestnancov v orgánoch štátnej správy, pričom sa nebral ohľad na nárast agendy archívov. Kým v polovici 90. rokov v oblastnom archíve pracovalo 17 – 19 zamestnancov, teraz je ich len 11 – 12, do čoho sú zarátaní aj technickí pracovníci ako napr. fotografi. V oblasti technického vybavenia archívov v 90. rokoch 20. storočia nastalo isté zlepšenie, začiatok 21. storočia však už nie je prajný, dosluhujú počítače, chýbajú peniaze na regále a podobne. V oblasti odbornej činnosti archívov považuje Mgr. Drahošová ich výsledky do začiatku 90. rokov 20. storočia za celkom uspokojivé. Spracovávali sa archívne fondy starých župných archívov, národné výbory. Napriek tomu však zostalo veľa nespracovaných dokumentov, archívne pomôcky boli často nekvalitné, keďže sa všetko robilo na rýchlo. Vytvárali sa tematické katalógy a tematické edície poplatné dobe. V 90. rokoch sa archivári čoraz viac stávali úradníkmi, riešili ohromné množstvo reštitučných podaní a rehabilitačných záležitostí, nebol čas na sprístupňovanie archívnych fondov. Od začiatku 90. rokov stúpol počet rešerší z genealógie, sfragistiky a heraldiky. V oblasti digitalizácie dokumentov považuje Mgr. Drahošová dosiahnuté výsledky za slabšie, centrálné sú spracované len stredoveké listiny, chýba predpríprava dokumentov na digitalizovanie. Nedostatky vidí v ochrane dokumentov, chýbajú dezinfekčné komory, konzervátorské a reštaurátorské dielne. Mgr. Drahošová spomenula prvú generáciu archivárov (J. Watzka, P. Chlebo, J. Kočíš), teraz postupne odchádza druhá generácia a dúfa, že generačná výmena prinesie príchod nových kvalifikovaných archivárov. Z pohľadu štátnych archívov považuje 70. a 80. roky ako pokojné obdobie, 90. roky

20. storočia a začiatok 21. storočia, sú podľa nej v kvase, dúfa však, že „*vykvasia v kvalitný mok*“.

Jedným z najzaujímavejších a najpodnetnejších príspevkov, ktoré odznali na uvedenom seminári, nesporne bol referát PhDr. Veroniky Novákovej, PhD. pod názvom *Cesta od okresných archívov k súčasným pobočkám štátnych archívov*. Na začiatku svojho príspevku uviedla, že už v roku 1945 sa Povereníctvo vnútra obrátilo na národné výbory, aby zriaďovali, respektíve, aby sa starali o ochranu archívov. V roku 1949 vznikli krajské archívy, v roku 1950 sa stretávame aj s okresnými archívami (a archivármi), ktoré boli súčasťou okresných národných výborov. Vládne nariadenie č. 29/1954 Zb. o archívnictve nespomína priamo štátne okresné archívy, tie zostali iba „*v kolónke ostatné*“. Došlo tak k rozdielnemu vývoju štátnych oblastných a okresných archívov. Smernice pre okresné archívy vyšli až v roku 1958. Podľa nich mali okresné a mestské archívy zhromažďovať archívne dokumenty z inštitúcií pôsobiacich na území okresu, pričom v archíve mali byť zastúpené aj také funkcie ako knihár a fotograf, hovorilo sa dokonca aj o reštaurátorských dielňach. Zákon č. 149/1975 Zb. doniesol zmenu názvu na štátne okresné archívy, patrili pod správu okresných národných výborov, odboru vnútorných vecí. Situácia archívu závisela však od vzťahu riaditeľa archívu k predsedovi ONV. Po roku 1990 podľa zákona č. 571/1991 Zb. sa štátne okresné archívy stali odbornými zariadeniami okresných úradov, ktoré si mohli vytvoriť svoju vlastnú organizačnú štruktúru, takže jednotlivé okresné archívy patrili pod rôzne organizačné útvary a mali rôzne postavenie. Potreba zjednotiť postavenie okresných archívov mal priniesť nový zákon o archívnictve, pričom sa predpokladalo, že všetky archívy budú mať rovnaké postavenie a budú riadené

ministerstvom vnútra. Zákon však zaviedol systém regionálnych archívov a štátne okresné archívy sa stali ich pobočkami. Podľa pôvodnej koncepcie regionálne archívy mali prevziať dohľad iba nad hospodárskymi otázkami. V roku 2013 boli vytvorené Centrá podpory z Krajských správ policajného zboru, ktoré však často nie sú schopné pochopiť, nieto ešte zabezpečiť potreby archívov, je preto potrebné urobiť práve v tomto smere reformu. V roku 1960 došlo k zmene postavenia okresných archívov, kedy do nich boli včlenené mestské archívy a štát prevzal na seba povinnosť starať sa o všetky archívne dokumenty, ako o kultúrne dedičstvo národa. Štát v roku 1960 fakticky „znárodnil“ mestské archívy, ktoré však v Čechách naďalej existovali a existujú dodnes. Podobná situácia je aj v Maďarsku. Tieto archívy majú závažnú a záväznú úlohu, sú pamäťou regiónu. Od roku 1990 majú mestá právo zriadiť archív, v roku 2004 získali pomerne veľké kompetencie, ale nie sú pripravené na zriadenie verejnoprávnych archívov. Po

roku 1990 vznikol len Archív mesta Košice vďaka osobnosti riaditeľa. Naproti tomu v Nemecku pôsobia tisíce mestských archívov. Nie všetky „okresné archívy“ sú na rovnakej odbornej úrovni. Nemajú postavenie, aké by mali mať. Pobočky štátnych archívov musia zaujať vážne miesto v spoločnosti, treba pochopiť, že okresné archívy preberajú archívne dokumenty s veľkou výpovednou hodnotou, sú oporou pre štátne úrady, samosprávu, školy, občanov. Archív má trvalé miesto v určitom regióne. Zahraničné regionálne archívy sú na ďaleko vyššej úrovni, v informovaní verejnosti, majú kvalitné webové stránky. Na Slovensku chýbajú finančné zdroje a ľudia, zaostávame v ochrane dokumentov. Ako povedala Veronika Nováková v závere svojho príspevku o nádeji, že „naša činnosť je nezastupiteľná a autori reformy pochopia, že 47 štátnych archívov nie je tak veľa, keďže sa štát zaviazal, že bude ochraňovať všetky archívne dokumenty“.

Prof. R. Marsina, prof. K. Mičieta, PhD. et Mgr. Branislav Slyško, Ing. Adrián Jenčo, Mgr. Mária Mrižová, PhD. a Mgr. David Valúšek. Foto: Vladimír Kuric, UK v Bratislave.

So zaujímavým príspevkom Popradský archív v prúde času vystúpila aj PhDr. Božena Malovcová. Pripomenula prítomným, že Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad bol postupne budovaný od 50. rokov 20. storočia. Vznikol zlúčením Mestského archívu v Kežmarku, ktorého história siaha až do 15. storočia, Okresného archívu v Kežmarku, Mestského archívu vo Vysokých Tatrách so sídlom v Starom Smokovci a Okresného archívu v Poprade. Zmeny v jeho organizácii úzko súviseli s reorganizáciou štátnej správy. V roku 1960 bolo sídlo archívu v Poprade s pracoviskami v Kežmarku, Starom Smokovci a Starej Ľubovni. V polovici roku 1961 sídlo preložili do Starej Ľubovne. V zmysle Vládneho nariadenia č. 36/1968 Zb. bol znovu zriadený okres Stará Ľubovňa. V dôsledku toho sa archív ocitol mimo územia okresu. Dňa 1. mája 1969 sa archív odčlenil od Okresného archívu v Starej Ľubovni a priestory získal v Poprade, kde sa presťahoval v roku 1971. Budova bývalej papierne slúžila na archívne účely od septembra 1972 do roku 1991. Pre zlé existenčné podmienky bolo nevyhnutné opätovné sťahovanie do dočasných priestorov Mestského úradu v Poprade. V máji 1995 získal archív do užívania dva meštianske domy na Sobotskom námestí 18, 20 v Poprade-Spišskej Sobote. Kvôli neustálemu sťahovaniu sa mu hovorí aj „archív na kolieskach“. Priestory, v ktorých sídli archív dnes, sú naozaj reprezentatívne a budova má veľký vplyv na to, ako sa ľudia pozerajú na archív. PhDr. Malovcová spomenula výrazné osobnosti archívnictva v regióne, ako boli napr. JUDr. Eugen Bohuš (1892 – 1977), JUDr. Jozef Szontagh (1914 – 1983) a František Vician (1912 – 2005). Názov Štátny okresný archív v Poprade niesol archív do 1. januára 2003, keď bol premenovaný na Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad.

PhDr. Malovcová spomenula viacero vzácných osobností, ktoré navštívili archív ako napríklad chorvátsky prezident Stjepan „Stipe“ Mesič, herec Martin Huba, prezident Švajčiarskej konfederácie a podobne. Archív v roku 1997 organizoval prvé archívne dni v SR, v roku 2004 v jeho priestoroch rokovala slovensko-česká komisia historikov, organizoval stretnutie predarchivárov tzv. predarchívne dni. Pracovníci archívu zorganizoval viaceré konferencie, ako napr. v roku 2005 nazvanú Spoločenská štruktúra a stratifikácia v minulosti miest a mestečiek na Slovensku, v roku 2006 V šlapajach predkov, v roku 2012 na tému Zvyky, práva a správa našich miest a mestečiek. Na pôde archívu sa uskutočnilo stretnutie predstaviteľov V4, pričom pracovníci archívu sa zapojili do rôznych medzinárodných projektov. Pripravili viaceré výstavy, napríklad v roku 2000 výstavu Pocta českým učiteľom, v roku 2012 v spolupráci s Múzeom v Kežmarku výstavu Návraty do minulosti – architektúra historizmu v Kežmarku. Nadviazali družobné styky so Štátnym archívom v Českých Budějoviach. Archív pravidelne organizuje Dni otvorených dverí, zúčastňuje sa na projekte Univerzita tretieho veku pri Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Veľmi bohatá je aj publikačná činnosť popradských archivárov. Len v roku 2013 vyšli tri monografie obcí – Vikartovce, Gerlachov a Ždiar, ako aj monografia o histórii Evanjelického a. v. cirkevného zboru vo Veľkej, na ktorých sa archivárky podieľali rozhodujúcou mierou. Aktivity popradských archivárov dokazujú, že archivári nie sme len úradníci, ale aj vedeckí a kultúrni pracovníci v našich regiónoch.

Na záver celého podujatia predsedníčka Spoločnosti slovenských archivárov Mária Grófová poďakovala všetkým prítomným za hojnú účasť

i pozornosť, Univerzite Komenského za poskytnutie reprezentatívnych priestorov a organizátorom za kvalitne odvedenú prácu.

Celkovo možno seminár hodnotiť veľmi pozitívne, niesol sa v slávnostnom, ale aj pracovnom a odbornom duchu. Nebolo to len nostalgické spomínanie na časy minulé, ale odznelo aj viacero kritických a podnetných poznámok

týkajúcich sa súčasnej reformy organizácie archívnickva na Slovensku. Viacerí prednášajúci označili súčasné obdobie za prechodné, vyzvali preto všetkých zainteresovaných a kompetentných na spoločné riešenie aktuálnych problémov a výziev.

František Chudják
Oddelenie správy archívu NBS

Priateľské kontakty medzi slovenskými a poľskými archívami pokračujú

Ťažko je hovoriť o kontaktoch medzi slovenskými a poľskými archívami len tak úplne obyčajne. Počas viac ako 10 rokov vznikli medzi nami, myslím, viac ako nadštandardné priateľské vzťahy, ktoré rozvíjame pri každej možnej (možno i nemožnej) príležitosti. Jednou z nich bola aj exkurzia – priateľov archívárov, reštaurátorov a múzejníkov z Varšavy 12. – 14. júna 2014 na Spiš.

Prečo práve Spiš? Dejiny Spiša sú s Poľskom prepojené minimálne na 360 rokov, keď bolo trinástich spišských miest založených v roku 1412 – 1772 poľskému panovníkovi Vladislavovi II., ktorý požičal uhorskému panovníkovi Žigmundovi Luxemburskému 37 000 kôp širokých českých strieborných grošov. Zo zálohu tieto mestá prinavrátila Uhorsku až panovníčka Mária Terézia.

Pri našich spoločných stretnutiach predovšetkým s Dr. Hannou Krajewskou a jej kolegyňou Izou Gass sme samozrejme narazili aj na túto tému a v aktívnych dušiach vznikla myšlienka zorganizovať exkurziu po spišských mestách... Nazbieral sa celý autobus záujemcov a program, ktorý pripravil nám dobre známy archívár mesta Varšavy Maciej Jasiński (svojím vystúpením očaril slovenských archívárov najmä prednáškou o pohromách v archíve hlavného mesta

Varšavy na archívnych dňoch v Bojniciach) bol tak mimoriadne bohatý, že musel prejsť drobnými škrtnami, aby to kolegovia z Poľska vi zdraví zvládli...

Poľskí archívári prišli v nočných hodinách do Popradu 12. júna 2014, kde ich už čakal kolektív archívárov Štátneho archívu v Levoči, pobočka Poprad na čele s riaditeľkou Boženou Malovcovou. Po srdečnom stretnutí a občerstvení si kolegovia prezreli archív a nočnú Spišskú Sobotu, ktorá ich očarila. Na druhý deň navštívili Spišský hrad, Levoču, Spišské Podhradie, Spišské Vlchy, Spišskú Novú Ves a i. Tu ich sprevádzala Zuzana Kollárová. V Levoči (podľa archívneho presvedčenia a zvyku) vošiel neohlásene „celý autobus“ do budovy Štátneho archívu v Levoči, kde ich úplne samozrejme a veľmi srdečne privítal riaditeľ archívu František Žifčák. Poľskí kolegovia boli tak príjemne prekvapení pánom riaditeľom a archívom, že ich bolo len ťažko z archívu „vyhnať“ a usmerniť na ďalšie potulky po Spiši.

Cieľom ďalšieho dňa bola návšteva Spišskej Belej, Podolínca, Starej Ľubovne a aj hradu v Starej Ľubovni, čo bolo časovo rovnako náročné, no nemenej zaujímavé. Popoludní už exkurzia pokračovala na poľskom území, kde mali kolegovia zabezpečené ubytovanie a stravovanie....

Poľskí archivári s riaditeľom Slovenského inštitútu vo Varšave Milanom Novotným

Pozoruhodným a mimoriadnym na tejto exkurzii bolo to, že záštitu nad ňou prevzal riaditeľ Slovenského inštitútu vo Varšave Milan Novotný. A to ešte nebolo všetko. Spolu vymysleli projekt, ktorý sa 30. septembra končil súťažou o najkrajšiu fotografiu z exkurzie po Spiši. Súťaž zastrešil Archív Poľskej akadémie vied, Spoločnosť priateľov Almanachu Muszyny a Slovenský inštitút vo Varšave. Zvítazila Krystyna Szczęsna, druhé miesto obsadila

Anna Lewandowicz a tretie Barbara Mizerska.

Neuveriteľné stretnutia s dobrými a milými ľuďmi na oboch stranách... možnosť poznať a pochopiť toho druhého... historické udalosti, ktoré spájajú (a nerozdeľujú)... taká bola exkurzia poľských kolegov na Spiši.

Zuzana Kollárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

Deň otvorených dverí v Štátnom archíve v Levoči

Štátny archív v Levoči približuje a propaguje archívne bohatstvo na rôznych úrovniach (vedeckej, kultúrnej, osvetovej...) priramenými spôsobmi. Pre širšiu verejnosť sa v posledných rokoch osvedčila forma Dňa otvorených dverí.

Toho roku sa pomyselné brány troch budov Štátneho archívu v Levoči a jeho pobočky Levoča (sídlo má v spoločnej budove so štátnym archívom)

otvorili v stredu 18. júna. Súčasťou Dňa otvorených dverí bola príležitostná výstava Klenoty štátneho archívu v Levoči – dôležitá súčasť národného a kultúrneho dedičstva. Výstava logicky nadväzovala na celoslovenskú výstavu Klenoty slovenských archívov otvorenú v roku 2013 na Bratislavskom hrade pri príležitosti 20. výročia vzniku Slovenskej republiky, kde jej návštevníci

mali možnosť vidieť aj niekoľko exponátov uchovávaných v našom archíve. Tentoraz sme v rámci Dňa otvorených dverí mohli verejnosti ponúknuť oveľa viac zo svojho archívneho bohatstva. Pripravili sme niekoľko desiatok originálov dokumentov od stredoveku po súčasnosť. Bol to

zároveň náš príspevok k 60. výročiu organizovaného archívnictva na Slovensku. Nebolo však jednoduché vybrať tie naj... z takmer 5,5 km dokumentov z vlastných archívnych súborov a z fondov našej levočskej pobočky.

Pohľad na výstavu dokumentov levočského archívu počas DOD 2014.
Foto: Štefan Péchy.

Po obsahovej stránke sme vybrané dokumenty rozdelili do štyroch skupín. Prvú tvorili tie najstaršie – vybrané stredoveké dokumenty. Nasledovali dokumenty vzniknuté po roku 1526, obsahom tretej časti boli písomnosti spišských miest a obcí. Vo štvrtej časti sme vystavili knižné publikácie a tlače z príručnej knižnice archívu vydané väčšinou do roku 1900. Zo stredovekých dokumentov vo verejnosti azda najviac rezonoval dokument z roku 1332 z fondu Súkromný archív Spišskej kapituly – rotulus verejného notára Jána z Gostynia.

Je na ňom zaznamenaný súdny spor medzi jágerským biskupom a ostrihomským arcibiskupom o cirkevnú správu a desiatky z fár nachádzajúcich sa v Toryskom dištrikte. Rotulus meria 14,63 m a je najdlhším dokumentom tohto druhu v strednej Európe. Nechýbali dve najstaršie listiny v archíve z rokov 1248 a 1249 (prvá písomná správa o Levoči), ani testament spišského prepošta Mutimíra (1273), ktorý má prajný obsah pre Spišskú kapitolu – je v ňom uvedené o. i. darovanie jeho knižnice pre Spišskú kapitolu. Raritou bol aj zachovaný

vysokoškolský diplom univerzity v Bologni z roku 1472, ktorým bol udelený doktorát z kanonického práva Gašparovi Backovi, spišskému prepošтови. Niektoré dokumenty upúťali viac svojimi vonkajšími znakmi ako obsahom, napr. písacou látkou, pečaťami, podpismi panovníka,

druhom písma a pod. Patrila medzi ne aj pápežská listina Pia IX. z roku 1850 o menovaní Ladislava Záborského za spišského biskupa napísaná zvláštnym písmom pápežskej kancelárie tzv. litterou sancti Petri a spečatená olovenou pečaťou – pápežskou bulou.

Interview miestnej televízie s Mgr. Monikou Fekiačovou počas DOD 2014.
Foto: Štefan Péchy.

V ďalších častiach výstavy sme z novovekých dokumentov prezentovali napr. testament významného levočského zlatníka Jána Silašihu a maliara Jozefa Czaučika, röntgenové snímky doktora Vojtecha Alexandra, vedecké práce fyzika Maximiliána Petzvala. Vizualne príťažlivým dokumentom v tejto skupine bol napr. štatút serbovou pečaťou udelený Máriou Teréziou pre Provinciu XVI spišských miest, ktoré po poľskom zálohu (1412 – 1722) panovníčka opäť včlenila do Uhorska. Z prezentovaných

archívnych zbierok najväčší záujem prejavili návštevníci o vystavené originály cirkevných matrik i staré pohľadnice spišských miest a obcí. Zo Zbierky tlačív, plagátov a letákov zaujal zatykač na Ľudovíta Štúra, Jozefa Miloslava Hurbana a Michala Miloslava Hodžu (1848) vytlačený vo Wertmüllerovej tlačiarni v Levoči.

Knižnica Štátneho archívu v Levoči patrí k najbohatším archívnym knižniciam na Slovensku (obsahuje vyše 30 000 katalogizovaných exemplárov kníh).

Niektoré sme vybrali kvôli ich veku (najstaršia z roku 1570), iné kvôli významnému obsahu či vonkajšej podobe. Nechýbali medzi nimi napr. diela Mateja Bela *Hungarie antiquae et novae prodromus...* (Úvod do dejín dávneho a súvekeho Uhorska...Norimberg, 1723) či *Notitia Hungariae novae geographico historica...*(Historicko-zemepisné poznatky o novom Uhorsku...Viedeň, 1735). Zo skupiny kníh z levočských tlačiarní najviac zaujalo štvorjazyčné dielo J. A. Komenského *Orbis sensualium pictus* vytlačené v Breuerovej tlačiarni (1685) a aj jeho vydanie v Brailovom písme vytlačené v Tlačiarni pre nevidiacich v Levoči, taktiež *Pedagogia slovenská pre triwiálské Školi Biskupstwa spisského* od Juraja Paleša (Levoča, 1820), či literárne diela z čias pôsobenia štúrovcov v Levoči, napr. almanach Jitřenka.

Prehliadka archívnych dokumentov pokračovala ďalej v našej levočskej pobočke. Kolegyne zrealizovali výstavku najzaujímavejších dokumentov z rôznych fondov, napr. prezentovali listinu – osvedčenie zlatníckeho cechu pre zlatníka Martina Hölnera (1688). Učiteľia

a žiaci prejavili najväčší záujem o rôzne školské záznamy a ilustráciu z mestskej knihy Spišského Podhradia zachytávajúcu požiar v meste v roku 1794.

Vďaka tohoročnému Dňu otvorených dverí v Štátnom archíve v Levoči videli návštevníci väčšie množstvo jedinečných originálov archívnych dokumentov, ku ktorým bežne nie je možný prístup. Hlavne k tým, ktoré vznikli do roku 1526. Príležitostnú výstavu navštívilo vyše 300 žiakov základných a stredných škôl z Levoče a okolia, ale aj početná odborná a laická verejnosť. O podujatie prejavila záujem tlač, televízia, regionálne médiá a regionálne kultúrne ustanovizne. Deň otvorených dverí opätovne potvrdil záujem verejnosti poznať svoju písanú minulosť a zároveň zviditeľnil bohatstvo Štátneho archívu v Levoči a jeho pobočky. Opäť sa potvrdilo, že je to jeden z najlepších a najefektívnejších spôsobov, ako propagovať archívne dedičstvo i samotnú prácu archivárov.

Agnesa Žifčáková
Štátny archív v Levoči

Deň otvorených dverí v Štátnom archíve v Nitre

Dňa 20. júna 2014 (v piatok) Štátny archív v Nitre so sídlom v Ivanke pri Nitre vôbec po prvýkrát vo svojej histórii v rámci Dňa otvorených dverí sprístupnil širokej verejnosti svoje priestory. Budova secesného šľachtického kaštieľa v strede obce zo začiatku 20. storočia priťahuje pozornosť všetkých okoloidúcich, no iba málokto tušia, že za jej múrmi sa ukrýva odborné a vedecké pracovisko – štátny archív. Ešte menej je tých, ktorí aspoň čoto tušia o pracovnej náplni takejto inštitúcie, ale vôbec nevedia, že archívy v uložených archívnych dokumentoch ochraňujú kultúrne dedičstvo Slovenska.

Cieľom Dňa otvorených dverí bolo preto priblížiť úlohy a činnosť štátneho archívu čo najširšiemu okruhu verejnosti od najmenších až po vážnych záujemcov o historické bádanie v ňom. Napriek skutočnosti, že náš archív je takpovediac „od ruky“, 10 km od mesta Nitry, počas akcie ho navštívilo približne 250 ľudí. Väčšinu z nich tvorili študenti gymnázií, základných a stredných škôl a náhodní okoloidúci z obce, ale aj širšieho okolia. V rámci programu sa mohli návštevníci oboznámiť so základnými úlohami a činnosťou inštitúcie, s históriou archívu a jej priestormi určenými na štúdium

archívnych dokumentov pre verejnosť (bádatelňa). Tam mali návštevníci možnosť nahliadnuť aj do originálov cirkevných matrik, ktoré predstavujú základný prameň pre genealogický výskum a vyskúšať si čítacie zariadenia na mikrofilmy s nainštalovanými mikrofilmami cirkevných matrik. Vo výstavnej sieni boli pre návštevníkov nainštalované panely týkajúce sa najzaujímavejších archívnych dokumentov a histórie budovy archívu. V bádateľni archívu bola zároveň pripravená výstava originálov najzaujímavejších archívnych dokumentov od 13. storočia, ktoré

zvedavých návštevníkov upútali najmä svojim formálnym vyhotovením. Medzi najzaujímavejšie vystavené exponáty rozhodne patrila stredoveká listina Stibora zo Stiboríc z roku 1422, ktorá je najstarším zachovaným dokumentom Slovákov v národnom jazyku (v slovakizovanej češtine), no návštevníci mali možnosť vidieť aj ďalšie unikátne dokumenty – fotoalby firmy Baťa z obdobia vojnovy Slovenskej republiky, pamätne knihy mesta Nitry, erbové listiny, turecké listy alebo unikátny atlas sveta z roku 1807, z ktorého sa učili kedysi žiaci na piaristickom gymnáziu v Nitre.

Prednáška PhDr. Petra Keresteša, PhD.

Návštevníci si tiež mohli prezrieť archívne depozitáre, pôvodné pivničné priestory kaštieľa a odbornú príručnú knižnicu s viac ako 23-tisíc zväzkami. O 12.30 hod. sa pre široké laické publikum začala prednáška riaditeľa archívu PhDr. Petra Keresteša, PhD. nazvaná Ako tvoriť rodokmeň, v ktorej sa poslucháči dozvedeli o postupoch pri zostavovaní rodokmeňa, úlohách archívov na poli genealogického

výskumu, cirkevných matrikách a základných prameňoch pre genealogický výskum. Pre najmenších návštevníkov bol pripravený program, v ktorom si mohli vyskúšať písanie husími brkami, napodobňovanie starých písem a vyplniť si dobový pas vytvorený podľa originálu z obdobia 1. ČSR. Najväčší úspech medzi nimi však mala možnosť odtlačiť si staré pečatidlá do plastelíny a vosku či nakresliť

a vymalovať si rôzne druhy erbov. Možno konštatovať, že Deň otvorených dverí Štátneho archívu v Nitre sa na prvýkrát vydaril nad očakávanie a medzi širokou

verejnosťou vyvolal záujem o prácu archivárov a poslanie archívov v spoločnosti. Do prípravy podujatia sa zapojili i nad rámec svojho pracovného

času všetci kolegovia nášho archívu, ktorým by som chcel aj týmto poďakovať za vynikajúcu spoluprácu.

Malí (vľavo) a veľkí návštevníci na výstave

Peter Keresteš
Štátny archív v Nitre

Jubileum Univerzity Komenského

Pred 95 rokmi dňa 27. júna 1919 prijalo Národné zhromaždenie v Prahe zákon o zriadení Československej štátnej univerzity v Bratislave. Zákon vstúpil do platnosti 11. júla 1919 a v novembri toho istého roku bola vzdelávacia inštitúcia premenovaná na Univerzitu Komenského. V tomto roku si pripomíname už 95. výročie jej založenia. Oslavy tohto jubilea vyvrcholili 26. júna 2014. O 9.00 hodine bola v Rektorskej sieni UK slávnostne prezentovaná publikácia Čestní doktori Univerzity Komenského 1928 – 2014. Rozsiahla 496-stranová kniha obsahuje medailóny až 115 osobností, ktorým bol v uvedených rokoch udelený čestný titul

Doctor honoris causa na UK. Autormi textov v publikácii sú Viliam Csáder, František Gahér ml., Mária Grófová, Jana Macounová, Elena Machajdíková, Robert Gregor Maretta, Jana Očenášová a Pavel Sůra. Z ôsmich autorov sú až siedmi archivári: z Archívu UK (V. Csáder, F. Gahér ml., M. Grófová, J. Macounová, J. Očenášová), z Filozofickej Fakulty UK (R. G. Maretta) a z Archívu Slovenského národného múzea (E. Machajdíková). Preto neprekvapilo, keď knihu položenú na plášti – základnej ochrannej pracovnej pomôcke archivárov – posýpali novými kovovými kancelárskymi spinkami, ktoré sú pri dlhodobom uložení z hľadiska

ochrany archívnych dokumentov veľkou hrozbou. Skorodované znehodnocujú písacie látky. Krstnými rodičmi publikácie sa stali rektor Univerzity Komenského

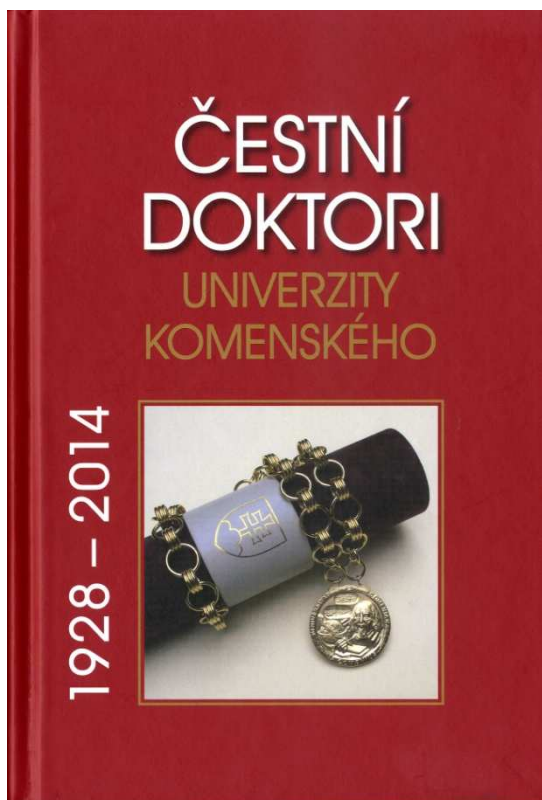
Karol Mičieta, riaditeľ Vydavateľstva UK Sergej Troščák a vedúci Archívu UK Viliam Csáder.

Kolektív autorov publikácie Čestní doktori Univerzity Komenského 1928 – 2014.
Foto: Vladimír Kuric, UK v Bratislave.

Knihu, ktorá vznikala približne v priebehu troch rokov, predstavila editorka Mária Grófová. Upozornila na zaujímavé fakty z histórie udeľovania čestných doktorátov na UK a na niektoré pozoruhodné osobnosti, ktoré boli poctené týmto titulom. Možno spomenúť napr. historika a novinára Roberta W. Seaton-Watsona, knihovníka a prvého riaditeľa Univerzitnej knižnice v Bratislave Jana Emlera, politikov Eduarda Beneša a Milana Hodžu, architekta Dušana Samuela Jurkoviča, archeológa a historika Štefana Janšáka, básnika a politika Ladislava Novomestského, humanistov a politikov Václava Havla a Alexandra Dubčeka. V predslove knihy M. Grófová vysvetlila zámer, opísala úskalia tvorby

publikácie a poďakovala všetkým, ktorí prispeli k jej vzniku. Nasledujú medailóny čestných doktorov – 115 domácich i zahraničných osobností, ktoré prispeli k rozvoju vedy, kultúry či demokracie a šíreniu vzdelanosti a humanizmu. Každý medailón o čestnom doktorovi má rovnakú štruktúru: 1. meno, priezvisko, tituly; 2. fotografia (nepodarilo sa získať fotografiu len jediného čestného doktora, nemeckého právnika Eberharda Poppeho); 3. biografické údaje (dátum, miesto, štát narodenia/úmrť); 4. krátky regist – kto to bol a čím sa stal významný; 5. život a kariérny postup, v závere ktorého je krátke hodnotenie práce osobnosti a údaje o udelení Dr. h. c. – kto bol navrhovateľom, kedy sa udelil, v

GRÓFOVÁ, Mária – SŮRA, Pavel (Eds.): Čestní doktori Univerzity Komenského 1928 – 2014. Bratislava : Vydavateľstvo Univerzity Komenského, 2014, 496 s. ISBN 978-80-223-3617-8.

akom odbore, pri akej príležitosti; 6. publikačná činnosť (výber); 7. členstvo vo vedeckých spoločnostiach, odborných komisiách a medzinárodných organizáciách (výber); 8. vyznamenania a ocenenia (výber); 9. pramene, literatúra, elektronické zdroje. Pri niektorých osobnostiach, ktoré neboli vedcami (hudobní skladatelia, spisovatelia, architekt, astronaut, politici a pod.), sú časti o publikačnej činnosti a o členstvách vo vedeckých spoločnostiach, odborných komisiách a medzinárodných organizáciách upravené. Po medailónoch je zaradená obrazová príloha, zoznam fotografií a zoznam skratiek. Celofarebná reprezentačná publikácia má encyklopedický charakter a všetkým autorom možno len zablahoželať k úspešnému dielu.

Oslavy 95. výročia najstaršej

Ocenený prof. Marsina.
Foto: Vladimír Kuric, UK v Bratislave.

a najväčšej univerzity na Slovensku pokračovali slávnostným zasadnutím Vedeckej rady UK rozšírenom o vedecké rady fakúlt UK o 11.00 hodine v Aule UK. Zasadnutia sa zúčastnil prezident SR Andrej Kiska, generálny riaditeľ Sekcie vysokých škôl Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Peter Plavčan, ďalší ústavní činitelia, zástupcovia diplomatických zborov, rektorky a rektori slovenských i zahraničných vysokých škôl, ako aj predstavitelia spolupracujúcich inštitúcií. Rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, PhD. na slávnosti udelil pamätné medaily UK prezidentovi SR, predstaviteľom vysokých škôl doma i v zahraničí, bývalým rektorom UK a na návrhy fakúlt výnimočným jednotlivcom i organizáciám. Medzi ocenenými na návrh Filozofickej fakulty UK boli aj Dr. h. c. prof. PhDr. Richard Marsina, DrSc. a prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

Jubilujúcej Univerzite Komenského v Bratislave prajeme, aby jej predstavitelia a pedagógovia v tvorivej atmosfére naďalej rozvíjali vedu, duchovné hodnoty a napomáhali pri hľadaní pravdy. Aby študenti mohli rozvíjať svoje schopnosti

a talent stále v lepších podmienkach a spoluvytvárali tak vysoké národné i medzinárodné renomé univerzity.

Henrieta Žažová
Archív Pamiatkového úradu SR

Putovné zasadnutie Spoločnosti maďarských archivárov 2014

Prvá svetová vojna bola hlavnou témou trojdňového putovného zasadnutia Spoločnosti maďarských archivárov, ktoré sa konalo tento rok s názvom „Veľká vojna“ – Hospodárstvo a spoločnosť, ľudské osudy vo svetovej vojne. V dňoch 30. 6. – 2. 7. 2014. sa zišli v meste Szekszárd nielen maďarskí archivári, ale už tradične aj hostia z viacerých štátov: Srbska, Slovenska, Slovinska, Rumunska, Poľska, Nemecka a tento raz aj z Talianska. Plenárne zasadnutie ponúklo širokú paletu prednášok k ústrednej téme a trvalo dva konferenčné dni. Odznali viaceré prednášky syntetizujúce historiografiu, hospodársky či politický dopad prvej svetovej vojny. Z čiastkových tém je potrebné vyzdvihnúť prednášku venujúcu sa členom panovníckeho rodu Habsburg-Lothringen v tomto období (Róbert Fziker) a činnosti rozviedok a kontrarozviedok v čase Veľkej vojny (Tamás Kovács). Dopĺňali ich prednášky mapujúce ľudské straty vojny, či už z pohľadu padlých alebo zajatcov. Medzi spracovanými témami sa neraz objavila aj otázka možností tematickej akvizície archívnych dokumentov. Ako prídavný program si záujemcovia mohli pozrieť putovnú tematickú výstavu Maďarského národného archívu, alebo – v predpremiére – čerstvo natočený dokument z produkcie maďarskej televízie MTVA o bojoch na talianskom fronte. Druhý deň sa paralelne rozbehli aj sekčné zasadnutia. Tie trvali dva dni v šiestich sekciách. Medzi nimi sa ako sekčné zasadnutie prvýkrát objavilo rokovanie zahraničných hostí vedené Andrásom

Siposom v angličtine a bolo venované hlavnej konferenčnej téme. Nováčikom medzi sekciami bola aj sekcia archívnej pedagogiky. Ponúkla priestor na výmenu skúseností v oblasti, ktorá sa v Maďarsku po múzeách objavuje už čoraz viac aj v archívoch. Iba podotýkame, že z tejto oblasti odznalo až šesť prednášok. Ostatné sekčné zasadnutia informovali o novinkách z oblasti archívnej informatiky, ochrany a vydávania prameňov. Novotami z oblasti archívnych databáz sa napríklad spoločne prezentovali kolegovia z univerzitného archívu Budapeštianskej univerzity technických a hospodárskych vied (*Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem*; Krisztina Batalka) a archívu Korvínovej univerzity (*Corvinus Egyetem*; Vilmos Zsidi). Podobne prezentoval aj cirkevné archívy András Koltai z ústredného archívu piaristov prednáškou o internetových databázach. Predstavené boli viaceré edície, medzi ktorými boli niekoľko publikácií zaoberajúcich sa rodom Várdai, Deák zo Zalatórnok, cseszneckej línie Esterházióvcov a podobne. Pre účastníkov bol pripravený bohatý program: návšteva vynovených alebo úplne nových expozícií Múzea Móra Wosinskyho, prehliadka historického jadra mesta Szekszárd a iným spôsobom zaujímavej exkurzie do pivnice vinárstva Bodri-pincészet s kapacitou vyše 400 osôb, ktorá bola štýlovou bodkou za podujatím s 50-timi prednáškami a referátmi.

Gábor Strešňák
Mestské múzeum Senec

Putovné zasadnutie Zväzu maďarských univerzitných archívov 2014

Tohtoročné putovné zasadnutie Zväzu maďarských univerzitných archívov (oficiálny názov: *Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség*) sa konalo 25. –27. augusta vo Veszpréme. Termín konania zasadnutí sa už tradične pohybuje okolo maďarského štátneho sviatku 20. augusta, kedy sa spravidla končí letné dovolenkové obdobie, no zároveň sa ešte môžu využiť voľné kapacity internátov univerzitných miest. Týmto sme už prezradili aj tradičné miesta konania putovných zasadnutí. Výber ubytovania je vždy podmienený finančnými možnosťami, ktoré nám umožňujú len takéto riešenie. Pritom je však potrebné konštatovať, že úroveň univerzitných internátov v poslednej dobe už dosahuje, ba v niektorých prípadoch aj predbieha, kvalitu penziónov či menších hotelov, ktoré sú neporovnateľne drahšie. Samotný zväz nedokáže financovať náklady týchto zasadnutí z vlastných zdrojov, no väčšinou dokáže na ne získať účelové dotácie. Najväčšia podpora sa v tomto prípade našla v Národnom dotačnom programe kultúry (*Nemzeti Kulturális Alaprogram*) a vo Fonde národnej spolupráce (*Nemzeti Együttműködési Alap*), ktorý je zameraný na štátnu podporu občianskych aktivít.

Hostiteľmi podujatia boli: Panónska univerzita (*Pannon Egyetem*) so sídlom vo Veszpréme, konkrétne Gábor Tóth, generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice a archívu a Csilla Pőr, riaditeľka Knižnice a archívu fakulty Georgikon v Keszthelyi. Program zasadnutia sa týkal dvoch ústredných tém: prvá svetovej vojny a možnosti spolupráce zväzu s inými činiteľmi domáceho archívneho systému. Podujatia sa na úrovni vedúceho oddelenia zodpovedajúceho za archívy zúčastnil zástupca Ministerstva pre ľudské zdroje, prítomná bola generálna riaditeľka Maďarského národného archívu, tiež

generálny riaditeľ Archívu hlavného mesta Budapešti, zástupcovia Spoločnosti maďarských cirkevných archivarov a Spoločnosti mladých archivarov. Zahraničie reprezentovala Mária Grófová, predsedníčka Spoločnosti slovenských archivarov, ktorá (ako univerzitná archivárka z Bratislavy) udržuje už dlhé roky s našim zväzom veľmi dobré vzťahy.

Prvý tematický okruh konferencie reprezentovalo 10 prednášok. Úvodným prednášateľom bol čestný predseda zväzu, László Szögi, ktorý podal vyčerpávajúci obraz postavenia uhorského vysokého školstva počas prvej svetovej vojny. László Molnár (Semelweisova univerzita) rozprával na základe preštudovaných dokumentov v univerzitnom archíve o dobovej situácii na lekárskej fakulte v Budapešti, pričom zdôrazňoval, že výskum je na začiatku a je potrebné v ňom pokračovať. Mladých kolegov zastupoval Zoltán Mátyás z Maďarskej univerzity výtvarných umení (*Magyar Képzőművészeti Egyetem*), ktorý prednášal o nezvyčajnom využití schopností študentov a pedagógov dobovej Vysoké školy výtvarného umenia v Budapešti počas Veľkej vojny. Ďalší z mladých kolegov, Péter Vezsenyi z Univerzity Lóránda Eötvösa hovoril o dopadoch vojnových udalostí na túto budapeštiansku univerzitu. Vedúca knihovníčka Univerzity v Szegede, Ildikó Gausz sa na základe štúdia zachovaných písomností známeho dobového historika, Sándora Márkiho zaoberala každodennosťou koložvárskej univerzity počas prvej svetovej vojny. Po prednáške si prítomní prezreli priestory miesta konania konferencie – univerzitnej knižnice a archívu. Posledný prednáškový blok prvého rokovacieho dňa pozostával z emotívne ladeného referátu Sándora Sarkadyho ml. zo Západomaďarskej

univerzity (*Nyugat-Magyarországi Egyetem*) o padlých hrdinoch štiavnickej akadémie, resp. o ťažkostiach zostavenia ich zoznamov a z prednášky Istvána Lengváriho z univerzity v Pécsi. Ten sa zameriaval na udalosti týkajúce sa inštitucionálneho predchodcu – Uhorskej kráľovskej Alžbetinej univerzity v Bratislave. Druhý rokovací deň pokračoval na pôde Archívu Veszprémskej župy, kde tematický blok z predchádzajúceho dňa ukončili tri prednášky. Csaba Katona z Historického ústavu Maďarskej akadémie vied predstavil nové možnosti výskumu udalostí prvej svetovej vojny – s osobitným zreteľom na využiteľnosť internetových zdrojov. Výskumný pracovník Vojensko-historického ústavu a

múzea, Ferenc Pollman zdôraznil absenciu systematického výskumu dejín prvej svetovej vojny v Maďarsku za ostatné tri desaťročia a zároveň predstavil doterajšiu činnosť na storočnicu založeného centenárneho výboru. Z jeho prednášky vyplynulo, že podľa výpočtov sa Veľkej vojny mohlo zúčastniť dvadsaťtisíc univerzitných poslucháčov. Na záver Gergely Mózessy z biskupského archívu v Székesfehérvári referoval o výsledkoch výskumu činnosti biskupa Ottokára Prochászku v období vojny a jej ohlasu v dobovej tlači. Dopoludňajšia časť programu sa končila prehliadkou archívu, ktorou prítomných previedol jeho riaditeľ Dr. István Hermann.

Archív Veszprémskej župy vo Veszpréme

V popoludňajších hodinách zavítali účastníci do Pannonhalmy, kde navštívili vynovenú baziliku, hlavnú opátsku knižnicu a archív. Tu mali možnosť vidieť vzácne dokumenty, akými sú pannonhalmské privilégium, alebo

zakladacia listina tihanyského opátstva z roku 1055, ktorá je zároveň aj najstaršou listinou obsahujúcou maďarské výrazy. Skupina nakoniec po tomto „tisícročnom“ putovaní oddychovala v opátskej pivnici.

Zasadnutie Zväzu maďarských univerzitných archívov v Archíve Veszprémskej župy

Druhému tematickému okruhu bol venovaný tretí deň rokovania. László Szögi v mene Výskumnej skupiny univerzitných dejín Maďarskej akadémie vied predstavil spoluprácu viacerých univerzitných archívov, ktorej výsledkom bude databáza poslucháčov uhorských škôl poskytujúcich v našich dejinách vyššiu formu vzdelania. V súčasnosti prebieha prvá fáza projektu, ktorá mapuje dostupné údaje od počiatkov po rok 1850, pričom sa ukazujú veľmi pozitívne výsledky. Druhá fáza bude časovo ohraničená rokom 1918. Generálna riaditeľka Maďarského národného archívu Zsuzsanna Mikó sa venovala reálnym možnostiam spolupráce medzi národným archívom a univerzitnými archívmi, najmä z pohľadu elektronickej správy spisov. Upozornila tiež na aktuálne plánované zmeny v legislatíve týkajúcej sa činnosti archívov. István Kenyeres sa auditóriu prihovoral dvakrát. Ako predseda Kolégia

verejných zbierok Národného dotačného programu kultúry predstavil budúce možnosti tohto fondu a zhodnotil doterajšiu podporu projektov archívnych spolkov a univerzitných archívov. Ako podpredseda Rady vedúcich pracovníkov župných a mestských archívov upozornil na možnosti spoločného využitia internetového portálu Archívportál a jeho doplnenia digitálnymi verziami univerzitných publikácií. Podpredseda Spoločnosti maďarských archivarov Zoltán Ólmosi informoval o aktuálnych otázkach v tejto spoločnosti. Podpredseda Spoločnosti mladých archivarov Béla Mihalik, ktorý bol zároveň aj vyslancom Spoločnosti maďarských cirkevných archivarov, hovoril o programe archívnej evidencie ICA ATOM, ktorý sa má v našich archívoch generálne inštalovať.

Jedným z výsledkov tohtoročného putovného zasadnutia je črtajúca sa

spolupráca medzi našou spoločnosťou, Výskumným strediskom filozofických vied Maďarskej akadémie vied a Katedrou pomocných vied historických Filozofickej fakulty Univerzity Lóránda Eötvösa

v Budapešti.

László Molnár
Archív Semelweisovej univerzity
v Budapešti
Preklad: Gábor Strešňák

60 rokov Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice

Jeden z najvýznamnejších a najnavštevovanejších archívov na Slovensku je Literárny archív Slovenskej národnej knižnice v Martine. Uchováva nielen písomné pramene k dejinám slovesného umenia na Slovensku, ale aj notové zápisy a hudobniny zaujímavé pre výskum dejín hudby na našom území. Literárny archív bol založený v roku 1954 zákonom o Matici slovenskej. Pri príležitosti jubilea pracovníci Literárneho archívu zorganizovali seminár o uplynulých 60-tich rokoch existencie tohto verejného špecializovaného archívu.

Seminár sa uskutočnil

9. septembra 2014 v konferenčnej sále SNK v Martine. Medzi poslucháčmi okrem pracovníkov SNK a ďalších pamäťových inštitúcií dominovali bývalí zamestnanci Literárneho archívu. V úvode seminára zazneli tóny klavírnej skladby Antona Augustína Baníka. Podujatie otvorila riaditeľka Literárneho archívu Mgr. Magdaléna Brincková a úvodné slovo patrilo generálnej riaditeľke SNK Ing. Kataríne Krištofovej, PhD. Augustín Maťovčík, riaditeľ Odboru správy a výskumu pôvodných prameňov SNK, si zaspomínal na svoje začiatky, keď v roku 1959 nastúpil do SNK spolu s ďalšími absolventmi UK a v tvorivej atmosfére „rozbehli“ výskumy v oblasti literárnej vedy, múzejníctva, knihovedy, hudobnej vedy a pod. Vydávali štúdie, monografie a edície, ktoré sú dodnes používané a citované mnohými odborníkmi. Po týchto spomienkach sa premietla časť nemého dokumentárneho filmu o druhej

budove MS, kde sídlil aj Literárny archív v minulosti a okrem vzácnych dokumentov tu bol predstavený aj kultúrny historik a archivár A. A. Baník, prvý vedúci Literárneho archívu v 50. rokoch 20. storočia.

Odborná časť seminára sa začala referátom Moniky Pékovej o postavení špecializovaných archívov v sieti archívov SR z hľadiska legislatívy a metodického usmerňovania. Magdaléna Brincková pripomenula, že Literárny archív vznikol zo zbierok MS a až zákon z roku 1954 dal zákonnú platformu aj jeho existencii. V súčasnosti má archív 18 pracovníkov, uchováva 1,7 mil. dokumentov a k jeho základným úlohám patrí akvizícia, evidencia, sprístupňovanie, ochrana a spracovávanie archívnych materiálov. Problémy sú však s depozitárom, ktorého možnosti sú takmer vyčerpané. Michal Eliáš si zaspomínal na prácu v Literárnom archíve ako bývalý pracovník (pracoval tu v rokoch 1965 – 1995) a na jeho súčasnosť sa zameral optikou bádateľa. Karin Šišmišová priblížila cestu Literárneho archívu od strojového spracovania až po digitalizáciu. Prvý počítač bol zakúpený v roku 1974 a archivári na ňom pracovali v súčinnosti s knižnicou. Takto spracovali sprievodcu po fondoch a zbierkach, ktorého vydali v roku 1982. Prvý počítač do archívu sa podarilo získať v roku 1993. Vyhотовili metodiku elektronického spracovania archívnych dokumentov, v 21. storočí začali digitalizáciu najvzácnejších dokumentov a pripravujú sa postupne aj ostatné pramene. Mária Valová s Ivanou

Weissovou prezentovali projekty, na ktorých sa v poslednom období Literárny archív zúčastnil. Archív sa moderným trendom nevyhýba, spolupracuje napr.

s Katedrou reštaurovania fotografie Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave a pod.

Študovňa Literárneho archívu v Martine

Vlasta Bellová z Archívu MS v prehľade informovala o dejinách Archívu MS a Literárneho archívu SNK. Poukázala na zdĺhavú delimitáciu, ale aj bezproblémovú súčasnú spoluprácu oboch archívov. Jana Lengová z Ústavu hudobnej vedy SAV vyzdvihla význam hudobníh uchovávaných v Literárnom archíve, z ktorých mnohé sú sprístupnené aj digitálne. Poukázala však na fakt, že formálne znaky nie je možné takto študovať a vzťah osoba – pamiatka nikdy nenahradí neosobný vzťah počítač – počítač. Ústav slovenskej literatúry SAV reprezentovala Dana Hučková, ktorej príspevok *Bádateľ* a archív – archívne dokumenty ako prameň vedeckého bádania, bol prečítaný v zastúpení. Autorka ocenila úroveň spracovania, komunikáciu a ústretovosť pracovníkov

Literárneho archívu. Z uvedeného ústavu SAV bola aj ďalšia referujúca Jana Pácalová, ktorá vyzdvihla špecifiká práce literárneho historika a referovala o materiáloch Literárneho archívu, ktoré sú nenahraditeľné pri výskume dejín slovenskej rozprávky. Peter Oravec priblížil na konkrétnych príkladoch reštaurovanie archívnych dokumentov v SNK (stanovy Matice slovenskej a fotografie Jozefa Miloslava Hurbana). V diskusii prečítali aj príspevok Miša Kováča Adamova, dlhoročného pracovníka MS. Ako riaditeľ Pamätníka slovenskej literatúry, neskôr pracovník Literárneho múzea ozrejmil úspešnú dlhoročnú spoluprácu múzea s Literárnym archívom.

Pracovníci Literárneho archívu okrem seminára pripravili aj výstavu

Súčasní a bývalí pracovníci Literárneho archívu s riaditeľkou Mgr. Magdalénou Brinckovou (štvrtá zľava stojaca) a účastníkmi seminára

k jubileu o svojej práci od roku 1954 do roku 2014 a zborník s názvom *Literárny archív* 39. (Ed. Magdaléna Brincková. Martin : Slovenská národná knižnica, 2014, 288 s. ISBN 978-80-8149-030-9.) o činnosti za posledných desať rokov. Pracovníkom Literárneho archívu

blahoželáme k jubileu a prajeme mnoho úspechov v odbornej archívnej činnosti a ako povedal M. Eliáš. „Tu mŕtvi žijú a nehovoria, ale zásluhou práce archivárov prehovoria“.

Henrieta Žažová
Archív Pamiatkového úradu SR

Vojna, ktorá zmenila osudy ľudí na Žitnom ostrove a v Matúšovej zemi

Rok 2014 je rokom viacerých výročí. Pripomínáme si najmä 100. výročie „veľkej vojny“ neskôr označenej ako prvá svetová vojna. Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa sa rozhodol svoje tradičné jesenné podujatie venovať tejto problematike. Medzinárodná konferencia sa konala 12. septembra 2014 pod názvom Vojna, ktorá zmenila osudy ľudí na Žitnom ostrove a v Matúšovej zemi. Podujatie sa konalo v konferenčnej sále Štátneho archívu v Šali. Podporil ho Úrad vlády Slovenskej republiky, finančné prostriedky

boli pridelené z programu Kultúry národnostných menšín 2014.

Na úvod privítala riaditeľka archívu PhDr. Veronika Nováková, PhD. účastníkov konferencie, prednášajúcich, členov rodín, ktorí poskytli rôzne materiály na výstavu. Vyslovila im veľkú vďaku za nezištnú ochotu poskytnúť rodinné fotografie, vyznamenania, ich rodinné klenoty.

Prvý blok odborných prednášok otvoril maďarský delegát vo Vojenskom archíve vo Viedni Dr. Gábor Kiss.

Vo svojom príspevku sa zameral na predstavenie fondov Vojenského archívu vo Viedni z obdobia prvej svetovej vojny. Osobitne sa venoval fondom, ktoré sú k dispozícii pri skúmaní strát na životoch počas prvej svetovej vojny. Upozornil aj na zaujímavú kartotéku k týmto dokumentom, ktorú archivári nazývajú fonetickou kartotékou, keďže mená vojakov, zranených či zajatých sú zoradené podľa výslovnosti. To značne sťažuje bádanie, keďže nemecká fonetika sa veľmi odlišuje maďarskej či slovanskej výslovnosti.

Na jeho prednášku nadviazal príspevok Mgr. Jany Zaťkovej, PhD. z Vojenského historického archívu v Bratislave, ktorá nám predstavila archívne dokumenty k prvej svetovej vojne nachádzajúce sa v bratislavskom Vojenskom historickom archíve ako matriky a iné písomné pramene. Upozornila aj na skutočnosť, že tieto fondy nie sú do súčasnosti spracované, pretože chýbajú jazykovo zdatní odborníci.

Posledným prednášajúcim v prvom bloku bol Dr. István Fazekas z Maďarského národného archívu v Budapešti. Hovoril o osudoch archívnych

dokumentov Rakúsko-Uhorskej monarchie po prvej svetovej vojne. Zaoberal sa zložitými rokovaniami a požiadavkami nástupníckych štátov týkajúce sa delenia archívnych dokumentov. Hovoril o Badenskej dohode, ktorá riešila odbornú správu dokumentov vzniknutých činnosťou spoločných centrálnych úradov. Bolo to veľké víťazstvo provenienčného princípu.

Druhý blok prednášok otvoril Dr. Gottfried Barna z archívu v Nyíregyháze. Zameril sa na osobnosť arcivojvodu Jozefa Augusta Habsburského, jeho vnímanie prvej svetovej vojny. Dr. Barna predstavil arcivojvodov denník, ktorý si začal viesť po vypuknutí vojny.

Ďalším prednášajúcim bola Dr. Judit Borsy z archívu v Pécsi. Svoju pozornosť upriamila na cirkevné dokumenty najmä na farské kroniky známe ako historia domus, konkrétne priblížila dokumenty obcí Garé a Kővágószőlős. Našla tu množstvo údajov o živote v zázemí a úlohe farára vo vojnovom období.

Dr. Szabolcs Nagy z Veszprému oboznámil účastníkov konferencie s rumunskou okupáciou Subotice v roku

1916. Zdôraznil, že okupácia spôsobila okrem hospodárskych škôd aj závažné intelektuálne a spoločenské straty.

Príspevok ďalšieho prednášajúceho Dr. Lajosa Horvátha bol prednesený v zastúpení. Autor sa zamerail na stručné dejiny vojenského zajateckého tábora v Šamoríne.

Prednášky uzatvorila riaditeľka archívu v Šali PhDr. Veronika Nováková, PhD. referátom o písomnostiach

z obdobia prvej svetovej vojny s dôrazom na Žitný ostrov a Matúšovu zem. Predstavila účastníkom aj čiastočné výsledky výskumu úmrtných matrik vo Vojenskom historickom archíve v Bratislave, ktorému sa venuje tím pracovníkov z archívu v Šali. Pozornosť venovala tiež prameňom zo súkromných zbierok rodín Morvayovej, Fótyiovej, Hambalkovej.

Po skončení konferencie bola otvorená výstava s rovnomeným názvom. Riaditeľka archívu pozdravila prítomných a Mgr. Monika Péková z Odboru archívov a registratúr predniesla krátky príhovor. Potom nasledovala prehliadka výstavy pod vedením riaditeľky archívu.

Prvá svetová vojna bola oficiálne vyhlásená 28. júla 1914 a trvala do 11. novembra 1918. Z územia dnešného Slovenska, ktoré bolo súčasťou Rakúsko-

Uhorskej monarchie, bolo v rokoch 1914 – 1918 zmobilizovaných približne 400 000 vojakov. Rozsah mobilizácie ľudských zdrojov a počet strát na životoch počas prvej svetovej vojny trojnásobne až štvornásobne prevyšoval rovnaké ukazovatele za obdobie druhej svetovej vojny.

Prvú časť výstavy sme venovali stručným dejinám vojnových udalostí. Priblížili sme najmä fronty, na ktorých bojovali a zomierali vojaci

z regiónu Žitného ostrova a Matúšovej zeme.

V ďalšej časti sa návštevník dozvie o hrdinských činoch žien manželiek, matiek a starých ľudí, ktorí boli nútení nahradiť svojich mužov bojujúcich na frontoch. Vystavené sú dokumenty poukazujúce na vojnové pôžičky, na rekvirovanie zvonov ako aj na rôzne zbierky na pomoc vojakov. Túto časť uzatvárajú dokumenty týkajúce sa zajateckých táborov v Dunajskej Strede, v Šamoríne a vo Veľkom Mederi.

V tretej časti výstavy sme predstavili osudy troch osôb na základe ich spomienok, ktoré sme vďaka ich rodinám mohli prezentovať aj na verejnosti. Ide o cenné fotografické a faleristické zbierky, ako aj vojenský denník. Augustín Morvay pracoval počas prvej svetovej vojny ako sanitár pri zachraňovaní ranených, Vincent Tóth bojoval v 18. pešom honvédskom pluku, v 6. a 7. delostreleckom pluku slúžil Július Mokossáni.

Na záver sme vystavili najnovšie

výsledky výskumu pracovníkov archívu v Šali, ktorí ho zamerali na zistenie miest úmrtia a hrobov vojakov, ktorí narukovali zo Žitného Ostrova a Matúšovej zeme. Okrem toho sme v tejto časti výstavy predstavili aj pomníky obetiam prvej svetovej vojny postavené v regióne.

Okrem archívnych dokumentov pochádzajúcich z fondov Štátneho archívu v Bratislave, pobočka Šaľa sú na výstave použité aj dokumenty a predmety zo súkromných zbierok už spomenutých rodín, kópie dokumentov zo Štátneho archívu v Bratislave. Výstava je doplnená muzeálnymi predmetmi z čias prvej svetovej vojny, ktoré zapožičalo Vlastivedné múzeum v Hlohovci.

Výstava bude otvorená do 31. júla 2015. Pevne veríme, že okrem žiakov a laickej verejnosti z nášho okolia i regiónu ju navštívia aj kolegovia archivári, historici, ktorých touto cestou srdečne pozývame.

Judita Szekeresová Kováčsová
Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa

Dávna pamiatka na biskupa Boleslava a leleských premonštrátov

Premonštrátske opátstvo sv. Jána Krstiteľa v Jasove a Obec Leles pri príležitosti 800. výročia prvej písomnej zmienky o Lelese z roku 1214 pre obyvateľov Lelesa pripravili 12. septembra 2014 konferenciu s názvom Dávna pamiatka na biskupa Boleslava a leleských premonštrátov spojenú s prehliadkou kláštora a Kostola Svätého križa v Lelese. Podujatie otvoril a moderoval brat premonštrát Daniel Boleš. Úvodný príhovor predniesol otec opát Ambróz Štrbák.

Ako prvý vystúpil prof. Ferdinand Uličný, ktorý predstavil najstaršiu listinu o Lelese z roku 1214 a osvetlil mieru jej hodnovernosti. Zaoberal sa začiatkami

premonštrátskej rehole, jej šírením v Uhorsku a okolnosťami založenia leleského kláštora. Gabriel Szeghy informoval o najstaršej písomnej produkcii hodnoverného miesta pri Leleskom konvente uloženej v Archíve mesta Košice. Vysvetlil význam hodnoverných miest a podrobne referoval o 25 listinách vydaných Leleským konventom, ktoré sú uložené v troch rôznych fondoch. Z časového hľadiska pochádzali 2 listiny zo 14. storočia, 16 listín z 15. storočia a 7 listín zo 16. storočia (do roku 1526). Nachádzali sa medzi nimi aj 2 privilégia z rokov 1428 a 1445. Gabriel Szeghy podrobne analyzoval aj obsahovo-právnu stránku listín. Pápežské privilégia

pre premonštrátov z roku 1198 a 1281 bol názov referátu Roberta G. Maretta, ktorý sa osobne nemohol konferencie zúčastniť, ale jeho prednáška odznela. Predmetom dôkladného rozboru boli listiny pápežov Inocenta III. z roku 1198 a Martina IV. z roku 1281 potvrdzujúce privilégia a stanovy premonštrátskej rehole. Obe listiny sa v Uhorsku zachovali v neskorších odpisoch, boli upravované a sfalšované. Radoslav Ragač vybral niekoľko fragmentov z novonájdenej skupiny leleských zlomkov, ktoré boli neskôr druhotne využívané. Išlo o korešpondenciu leleských prepoštov a kanonikov z 15. a 16. storočia, ktorá dokladá kontakty rehoľníkov s mestami, farármi a súkromnými osobami.

Vo fragmentoch boli nájdené aj zlomky z hospodárskej agendy leleského konventu na konci stredoveku. Leleský prepošť Dominik z Pavloviec nad Uhom (1378 – 1403) bol ústrednou témou prednášky Henriety Žažovej. Dominik bol zároveň zvolený aj za generálneho vikára a vizitátora uhorských premonštrátskych prepoštstiev a v roku 1391 vymenovaný pápežom Bonifácom IX. za pápežského kaplána. Bola to významná osobnosť európskeho formátu, ktorá zveľadila majetky i budovy kláštora a nazhromaždila obrovské bohatstvo v neľahkom období pápežskej schizmy, bojov o uhorských trón a narastajúceho osmanského nebezpečenstva v poslednej štvrtine 14. storočia.

Obnovená Kaplnka sv. Michala Archanjela v Lelese

Stavebný vývoj leleského kláštora osvetlila Jana Juranková. Najstaršou časťou komplexu je sakristia, pôvodný stredoveký kostol bol pravdepodobne dlhší s pravouhlým ukončením sväteyne. Gotická prestavba kostola prebehla

v druhej polovici 14. storočia. Členovia archeologickej spoločnosti Triglav prezentovali výsledky archeologického výskumu v kláštore premonštrátov v Lelese v sezóne 2013. Päť sond urobili v rajskom dvore a jednu v interiéri

kláštora. Odkrytých bolo 18 hrobov a v hrobe č. 17 objavili aj mincu z 11. storočia. V stredovekých hroboch sa našli i záušnice, náhrdelníky, keramika, knižné kovania, románske tehly. Objavená bola studňa, chlebová pec, obranný múr, kamenárske články ostenia portálu,

novoveké mince. Archeologický výskum pokračoval aj v roku 2014. Po obede nasledovala plodná diskusia s obyvateľmi Lelesa. Opát Štrbák sa na otázku o sprístupnení kláštora pre verejnosť vyjadril veľmi skepticky.

Archeologické nálezisko v kvadrature leleského kláštora

Obecnému úradu v Lelese a Opátstvu premonštrátov Jasove sa podarilo zorganizovať úspešné podujatie. Príspevky budú v roku 2015 vydané

v zborníku a prístupné tak vedeckej obci i laickej verejnosti.

Henrieta Žažová
Archív Pamiatkového úradu SR

Rod Balašovcov v 13. – 19. storočí, Valentín Balaša – jeho doba – historické súvislosti

Dobrodružný život a originálna poézia protitureckého bojovníka a renesančného básnika Valentína Balašu vzbudzuje pozornosť maďarských i slovenských odborníkov. 460. výročie jeho narodenia a 420. výročie jeho smrti boli príležitosťou na zorganizovanie II.

medzinárodnej konferencie na hrade Modrý Kameň, ktorá sa uskutočnila 18. – 19. septembra 2014 pod názvom Rod Balašovcov v 13. – 19. storočí, Valentín Balaša – jeho doba – historické súvislosti. Konferenciu pripravili Slovenské národné múzeum-Múzeum bábkarských kultúr a

hračiek hrad Modrý Kameň a Csemadok –
oblastný výbor Veľký Krtíš.

Po úvodných príhovoroch riaditeľky modrokamenského múzea Heleny Ferencovej, predsedu oblastného výboru Csemadoku vo Veľkom Krtíši Gábora Balogha a Gyulu Bárdosa, predsedu Csemadoku, začala prezentácia 12 odborných príspevkov, ktoré naplnili prvý deň podujatia. Rokovanie začalo prednáškou Richárda Horvátha Rodina Balašovcov a Novohradská župa v neskorom stredoveku. Zameral sa na identifikáciu svetských aj cirkevných funkcií, ktoré zastávali príslušníci rodu Balašovcov v Novohradskej župe v rokoch 1458 – 1526. Jeho výskum je súčasťou projektu Uhorská svetská archontológia, ktorý sa rieši v Historickom ústave Maďarskej akadémie vied, a z ktorého už boli publikované prvé zväzky (1000 – 1301 a 1301 – 1457). Zistil, že funkcie obsadzovali príslušníci určitej skupiny šľachticov, väčšinou aj rodinne spriaznených, do ktorej patrili aj Balašovci.

Pavol Maliniak z Univerzity Mateja Bela priblížil poslucháčom mimoriadne zaujímavý príbeh vzťahu dvoch hrdinov protiosmanských bojov, zvolenského kapitána Jána Balašu (1510 – 1577) a krupinského kapitána Jána Krušiča (? – 1580). V ich celoživotnom spore bolo mnoho problémov, rivality, závidosti a nevraživosti, ktoré dokumentujú nielen charakter týchto silných osobností, ale aj zložitú a napätú dobu, v ktorej žili. Rozbroje otcov prekonali ich deti, Valentín Balaša dvoril Helene Krušičovej a venoval jej lúboštnú báseň.

Nasledovala prednáška Zsuzsanny Újváry, ktorá sčasti vyvrátila nekritický rytiersky étos Valentína Balašu na príkladoch jeho činov v pätnásťročnej vojne. S V. Balašom sa spája hrdinský mýtus o peknom, chrabrom mládencovi, s neovládateľnými hlbokými citmi, ktorý

sa oddal „službe vlasti“ v boji proti Turkom. Je pravda, že Valentín Balaša dosiahol vo vojenskej kariére vynikajúce úspechy, staral sa o svojich vojakov a služobníkov a podporoval „ducha spolubojovníkov“, ale tiež sa nebránil mučeniu zajatcov a koristníckym výpravám.

Pozoruhodné informácie o smrti Valentína Balašu priniesol István Horváth z ostrihonského múzea. Ostrihom bol dôležitým strategickým bodom, z ktorého Turci podnikali výpady do banských miest a Viedne, preto sa ho uhorskí kapitáni usilovali získať späť do svojich rúk. Mesto sa delilo na tri časti, hrad nad Dunajom, vodné mesto (Víziváros) a kráľovské mesto (Rácváros). Na úpätí hory svätého Tomáša bol vybudovaný druhý, drevený hrad. Hradby vodného mesta a hradu boli spojené do pevnostného systému. Predmestia boli počas piatich obliehaní v rokoch 1526 – 1543 zničené. Útok sa očakával zvyčajne z juhu a juhovýchodu.

I. Horváth sa podrobne venoval výskumu bitky, ktorá sa odohrala v roku 1594 a podarilo sa mu topograficky určiť miesta jednotlivých bojov, ktoré si vyžiadali množstvo obetí v oboch táboroch. Pri jednom útoku na hradby, pri ktorom zahynulo okolo 200 uhorských dobrovoľníkov, bol zranený aj Valentín Balaša. Gulky mu prestrelili obe nohy, síce sa nedotkli kostí, ale Valentín neposlúchol rady barbiera a na následky zranenia dňa 30. mája 1594 vo veku 40 rokov umrel.

Príjemnejšiu etapu života Valentína Balašu priblížil Lajos Érsek z Mestského múzea Istvána Dobóa v Jágri. Balaša prišiel do jágerskej dôstojníckej školy v roku 1577 a zažil tu pravý bojovnícky život plný „bitiek a pitiek“. V múzeu pripravili výstavu zbraní, odevov a iných predmetov dokumentujúcich tradície vojenského života. V jágerskej pevnosti vybudovanej Ottaviom Baldigarom sa v súčasnosti realizuje

archeologický výskum, ktorého neobyčajné výsledky prezentoval László Nagy. Sondy boli realizované na piatich lokalitách, v tureckej záhrade, na valovej ceste, v dome dôstojníkov, na vnútornom nádvorí a na hornom nádvorí. Tam sa našiel bohatý materiál zo 16. storočia, časti siedmych zmrzačených tiel, 150 guliiek z pušiek a zlatá minca z roku 1585. Pre uhorské prostredie sa našla tiež nezvyčajná kostená doštička s rytinou dvoch žien.

Literárnej činnosti Jána Balašu sa venoval Péter Kőszeghy. Filológovia sa doteraz nezhodli na autorstve básne Pieseň o sokolíkovi. P. Kőszeghy nachádza pozadie básne v Tizianovom obraze Sväté a profánne. Literárny historik a expert na dielo Imreho Madácha a Kálmána Mikszátha Dr. Mihály Praznovszky príťažlivým spôsobom analyzoval balašovské stereotypy v próze K. Mikszátha (1847 – 1910). Spisovateľ rád využíval príbehy o rode Balašovcov, ktoré čerpal z literatúry, ale aj z rozprávania ľudu. Stereotypy šľachtických obrazov, ktoré vytvoril, sú všetky fikciou.

Do 17. storočia zaviedla poslucháčov Éva Szirácsik, ktorá sa venovala výskumu divínskeho panstva, na ktorom sídlil aj Imrich III. Balaša, hlavný kapitán Balašských Ďarmôt. V roku 1665 zaútočil so svojimi vojakmi na kolónu tureckých obchodníkov a získal veľkú korisť, no porušil tým prímerie. Cisár Leopold I. ho dal preto uväzniť v Bratislave. Balaša však ušiel a vrátil sa do Divína, kde zorganizoval súkromnú armádu okolo tri tisíc vojakov. Zapojil sa do Wesselényiho sprisahania, po ktorom ušiel do Sedmohradska, a pridal sa aj k povstaniu Imricha Tökölyho. Z pohľadu Leopolda I. bol lúpežník, no podľa Évi Szirácsik len bojoval so zbraňou v ruke za svoj majetok a pokojný život poddaných.

Pamätník Valentína Balašu
pri r.k. kostole v Hybiach

K majetkom Balašovcov patrilo aj panstvo Plavecký hrad s obcou Sološnica. V miestnom kostole sa uskutočnil archeologický a antropologický výskum krypty, v ktorej sa nachádzala aj rodová hrobka niektorých príslušníkov rodu Balašovcov. Referoval o ňom Peter Novosedlík. Pozostatky boli exhumované a prešetrené, ale identifikovať konkrétnych jedincov sa nepodarilo.

Po odznení všetkých príspevkov sa prednášatelia aj poslucháči zapojili do živej diskusie. Prednášky budú publikované v zborníku. Súčasťou konferencie bola aj prehliadka miestneho hradu a kaštieľa. Rekonštrukcia hradieb sa realizuje s podporou Ministerstva kultúry SR a sú do nej zapojení nezamestnaní. Rokovanie zakončil koncert stredovekej hudby v podaní interpretov z Baloga nad Ipľom. Na druhý deň sa uskutočnila exkurzia do miest spojených s Valentínom Balašom. Prvou zastávkou bol hrad v Liptovskom Hrádku, kde prežil mladosť, druhou bol kostol v Hybiach, do ktorého

boli prevezené jeho ostatky. Účastníci exkurzie si pamiatku Valentína Balašu uctili položením vencov. Na záver môžeme konštatovať, že konferencia na

Modrom Kameni bola na vysokej odbornej aj organizačnej úrovni.

Martina Orosová
Archív Pamiatkového úradu SR

Pramene k dejinám cirkevnej správy

Katedra histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci so Sekciou pre cirkevné dejiny Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV v Bratislave usporiadala dňa 23. septembra 2014 na pôde tamjšej fakulty medzinárodnú vedeckú konferenciu s názvom Pramene k dejinám cirkevnej správy. Účastníkov konferencie privítal v mene dekanky FiF TU Marty Dobrotkovej prodekan Marián Zervan a vedúci Katedry histórie Vladimír Rábik.

Prvý blok príspevkov zahájil Bernard Jozef Meliš prezentáciou o cirkevných pomeroch v Slovenskej a Partizánskej (Nemeckej) Ľupči v stredoveku, pričom poukázal na niektoré nesprávne interpretácie v súvislosti s patrocíniami v týchto dvoch obciach. Na základe výskumov vo vatikánskych archívoch referoval Vladimír Rábik o platbách nitrianskych biskupov pápežskej komore v 14. storočí, ktoré súviseli s obsadzovaním tohto jediného biskupského stolca na našom území v stredoveku. Peter Labac sa venoval počiatkom úradu vikára spišského prepošta, ktorý od polovice 14. storočia bol už ustálenou inštitúciou a diplomatická produkcia vikárov od tohto obdobia prevyšovala vydavateľskú činnosť samotných spišských prepoštov. Netradičné pramene k cirkevným dejinám prezentoval Ján Lukačka, ktorý v tejto súvislosti poukázal na interdisciplinárne využitie najnovších poznatkov z archeologických a kunsthistorických výskumov ako aj použitie tých archívnych dokumentov, ktoré len nepriamo informujú o cirkevnej správe. Marek Púčik

hlbšie analyzoval zoznam farností Ostrihomského arcibiskupstva z roku 1397 a porovnal ho s inými (mladšími) zachovanými súpismi farností tejto diecézy.

V druhom bloku vystúpili dvaja maďarskí kolegovia z Budapešti. Norbert C. Tóth sa venoval vo svojom príspevku právomoci bratislavského prepošta v 14. – 15. storočí a Bálint Lakatos podrobnejšie rozobral spor bratislavského prepošta a kapitulu v rokoch 1421 – 1425, ktoré spočívali zo strany prepošta najmä v neplnení si svojich liturgických povinností, útoky na kanonikov (väznenie, vyhrážanie) a hospodárskych škodách pri správe majetkov. Ďalšie dlhotrvajúce spory tentokrát medzi Jasovským prepoštvom a mestečkom Moldavou, ktoré súviseli najmä s prenájmom majetkov a využívaním lesov, predstavila Júlia Ďurčová. Drahoslav Magdoško informoval vo svojom referáte o majetkových pomeroch kostolov, kláštorov a meštianskych bratstiev v stredovekých Košiciach. Príspevok Márie Fedorčákovej, ktorý predniesol jej manžel Peter Fedorčák, bol zameraný na pramene k dejinám cirkevnej správy v Bardejove v stredoveku. S unikátnym registrom Kostola sv. Mikuláša v Trnave z roku 1495 oboznámil všetkých prítomných vo svojom referáte Martin Tibenský. Poslednou prezentáciou v tomto bloku bola analýza neskorostredovekého registra Kostola sv. Vavrinca v Bratislave, v ktorej Radoslav Ragač podrobnejšie rozobral tento archívny dokument zo súkromného archívu Bratislavskej kapituly.

Záverečný blok prednášok sa začal príspevkom Miloša Mareka, ktorý sa zameril na pôsobenie vicearchidiakonov v cirkevnej správe na stredovekom Slovensku. Zsófia Kádár z Budapešti predstavila fungovanie spolku bratislavského jezuitského kolégia v 17. storočí. V referáte o prameňoch k dejinám jezuitov v Košiciach v novoveku Peter Fedorčák postupne zhrnul vývoj činnosti jezuitov vo východoslovenskej metropole od počiatkových misií až po vznik a fungovanie tamojšej univerzity. Netradičným prameňom, v tomto prípade kartografickým, sa vo svojom referáte

venoval Ivan Mrva, ktorý predstavil viaceré mapové diela zachytávajúce aj cirkevné pomery v Európe, Uhorsku a na Slovensku v novoveku. Mária Kohútová podrobnejšie rozobrala rôznorodú štruktúru zápisníc z kanonických vizitácií v 16. a 17. storočí. Na záver konferencie vystúpil Martin Garek s príspevkom o prameňoch k postaveniu poľských duchovných na Slovensku v rokoch 1939 – 1945 vo fonde Ústredia štátnej bezpečnosti.

Robert G. Maretta
Filozofická fakulta UK

---

70. výročie vypálenia obce Sklabinský Podzámok

Obec Sklabinský Podzámok v okrese Martin patrí medzi tie obce, ktoré v pohnutých rokoch druhej svetovej vojny utrpeli v dôsledku nacistických represálií straty nielen na životoch, ale aj obrovské materiálne škody na súkromnom aj obecnom majetku.

Bol to dôsledok prestrelky medzi 11-člennou nemeckou hliadkou a 12-členným partizánskym oddielom priamo v uliciach obce Sklabinský Podzámok, pri ktorej boli zastrelení dvaja nemeckí vojaci a jeden padol do zajatia. Na druhý deň ráno, 30. septembra 1944, nacistické vojská vtrhli do dediny a do tla ju vypálili.

Práve v tomto roku si obyvatelia obce pripomenuli 70. výročie tejto tragickej udalosti, ktorá do značnej miery poznačila životy ich rodičov a starých rodičov. Z tohto dôvodu dňa 27. septembra 2014 predstavitelia obce usporiadali spomienkovú slávnosť, počas ktorej si uctili pamiatku tých, ktorí prežili nacistické vyčíňanie a po utíchnutí bojov priložili ruku k dielu, aby znovuvybudovali svoju zničenú obec. Aj pracovníci Štátneho archívu v Bytči, pobočka Martin nechceli zostať pozadu a preto sa

rozhodli, že aspoň čiastočne prispejú koživeniu tejto pietnej spomienky a usporiadali výstavu historických fotografií i archívnych dokumentov viažucich sa práve k tejto smutnej udalosti.

Naším prvotným zámerom bolo vysvetliť a vôbec poukázať na to čo viedlo k tejto tragédii z globálneho hľadiska, preto sme sa rozhodli výstavu rozdeliť do troch vecných skupín. Prvou časťou bolo odbojové hnutie v obci, ktorá bola fotodokumentárne zameraná na prvopočiatky odbojového a partizánskeho hnutia v obci. Druhou skupinou bolo vypálenie obce, ktorá sa u návštevníkov spomienkovej slávnosti stretla asi s najväčším ohlasom. Nachádzali sa v nej totiž fotografie, ktoré zobrazovali obec ešte pred jej vypálením a stav hneď po vypálení v septembri 1944. S takýmto materiálom sa mnohí obyvatelia obce a jej návštevníci z blízkeho, ale aj vzdialeného okolia, sa stretli vôbec po prvýkrát. Tretia skupina dokumentov predstavovala obnovu zničenej obce, ku ktorej sa zachoval najväčší počet historických fotografií a archívnych prameňov. Ako už

hovorí samotný názov výstavy, fotografie a archívne dokumenty boli zamerané na

opätovnú výstavbu vypálenej obce.

Pri zbieraní fotodokumentácie nám veľmi pomohli kolegovia zo Slovenského národného múzea v Martine, Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice v Martine či Vojenského historického archívu v Bratislave, ktorým by sme sa chceli poďakovať za ich ochotu a spoluprácu.

Výstava bude pre prípadných záujemcov celoročne umiestnená v priestoroch Obecného úradu v Sklabinskom Podzámku.

Ján Žucha
Štátny archív v Bytči, pobočka Martin

Remeslo má zlaté dno...

Okrídlené príslovie Remeslo má zlaté dno... (Cechy, živnosti, manufaktúry a továrne v dejinách Slovenska) sa stalo mottom jesennej konferencie, ktorú organizoval Slovenský národný archív v Bratislave v spolupráci so Sekciou archívnictva a PVH SHS pri SAV v priestoroch konferenčnej sály SNA v dňoch 1. – 3. októbra 2014. Pôvodne

zamýšľanú dvojdňovú konferenciu museli organizátori nakoniec naplánovať kvôli veľkému počtu prihlásených príspevkov na tri rokovacie dni.

Po prezentácii účastníkov a slávnostnom úvode konferenciu otvoril doyen slovenských archivarov a historikov, profesor Richard Marsina prednáškou Cechy v Žiline. Druhú

prednášku na tému Senecké cechy v 16. – 18. storočí predniesol Gábor Strešňák z Mestského múzea v Senci. Mária Zajíčková zo Záhorského múzea v Skalici sa vo svojom príspevku zaoberala cechom skalických súkenníkov a prof. Mária Kohútová rozobrala cechy v slobodných kráľovských mestách v Bratislavskej stolici v roku 1715.

Po prvej prestávke nastúpil aj prvý náhradník, namiesto Michaely Kurinovej z Inštitútu histórie FiF Prešovskej univerzity predniesol svoj príspevok o mlynárskej rodine Dopierovcov Norbert Praženka z Odboru archívov a registratúr MV SR. Ďalší príspevok predniesol Daniel Haas Kianička z Národnej banky Slovenska-Múzea mincí a medailí o kremnickom cechu klobučníkov v 18. storočí. V programe pokračoval Dominik Šabo na tému štatúty zlatomoravských cechov z 18. storočia. Rokovanie oživilo vystúpenie Kataríny Beňovej z Katedry dejín výtvarného umenia FiF UK v Bratislave s referátom o cechu (grémiu) maliarov, zlatníkov a lakierníkov v Bratislave v 1. polovici 19. storočia. Fond tohto výnimočného cechu je uložený v Archíve hl. mesta SR Bratislavy. V rámci diskusie so zaujímavým a podnetným príspevkom Vplyv puncovníctva na rozvoj zlatníctva na Slovensku vystúpila Alena Longauerová, riaditeľka Puncového úradu SR.

Po obedňajšej prestávke, počas ktorej si účastníci konferencie mohli prezrieť veľmi peknú aktuálnu výstavu v priestoroch SNA Remeslo má zlaté dno, ktorú SNA organizoval v spolupráci so Slovenským národným múzeom-Historickým múzeom (SNM-HM).

Poobedňajší blok prednášok bol venovaný cechom a remeslám v jednotlivých slovenských lokalitách. Príspevky predniesli traja členovia z Katedry histórie FiF Trnavskej univerzity: Martin Tibenský o obraze

remeselnej výroby v Trnave v 16. storočí na základe písomných prameňov mestskej proveniencie, Zuzana Lopatková o remeselnej výrobe a počiatkoch priemyslu v mestečku Smolenice v 18. a 19. storočí a Adrián Lančarič o mlynoch a mlynároch na panstve Ostrý Kameň v 18. storočí. Pavol Vrablec z Mestského centra kultúry v Malackách-Múzea Michala Tillnera referoval o obuvníkoch vo Veľkých Levároch a Ivana Fialová zo SNA o remeselníkoch v mestečku Šaštín.

Sprievodným podujatím prvého popoludnia konferencie bola návšteva výstavy Prvá svetová vojna. Tragédia, ktorá postihla všetkých na Bratislavskom hrade. Výstavu pripravilo SNM-HM so SNA a Vojenským historickým ústavom k 100. výročiu vypuknutia prvej svetovej vojny. Druhý rokový deň otvorila Eva Morovicsová (spoluautorka príspevku Anna Falisová z HÚ SAV) z Lekárskej fakulty UK v Bratislave prednáškou Ránhojičstvo – štitivé remeslo? Príspevok poskytol zaujímavé údaje o liečebných metódach a o vzdelávaní ránhojičov, ich prínose a ocenení v dejinách liečiteľstva, ale tiež o ich úlohe v morovej epidémii roku 1713. Alena Gazdíková zo SNA zaujala auditórium príspevkom o bratislavských Manderlovcoch pod názvom Manderlovci – kapitola z dejín bratislavského mäsiarstva. Manderlovci boli pôvodne vinohradníkmi, no do histórie Bratislavy sa zapísali ako majitelia vychýrenej mäsiarskej firmy. V roku 1866 založili v Bratislave prvú továreň na mäsové a údenárske výrobky. Najznámejším predstaviteľom tejto rodiny bol Rudolf Manderla (1884 – 1968), ktorý sa v roku 1910 osamostatnil, odkúpil a začal prevádzkovať obchod na Dunajskej ulici. Jeho meno rezonuje v Bratislave doteraz predovšetkým vďaka „Manderláku“, obchodnému a obytnému domu Manderla, prvej výškovej budovy v Bratislave, ktorú sa rozhodol pán

Manderla postaviť po návšteve Chicaga. Barbora Greschová z Pamiatkového úradu SR vystúpila s príspevkom týkajúcim sa obsadzovania a činnosti remeselníkov v mestskej správe v prvej polovici 19. storočia na príklade Nemeckej Ľupče. Nemecká, dnes Partizánska Ľupča, je významnou liptovskou lokalitou s baníckou, ale tiež remeselníckou

minulosťou. Pôsobili tu remeselníci, ktorí spracúvali kožu, napr. čižmári, remenáři, kožušníci a prirodzene sa podieľali aj na správe mestečka. Dokumenty k dejinám cechov v ŠA Nitra, pobočka Levice, respektíve ich stručný prehľad predstavili vo svojom príspevku Jarmila Bátovská a Marta Švolíková.

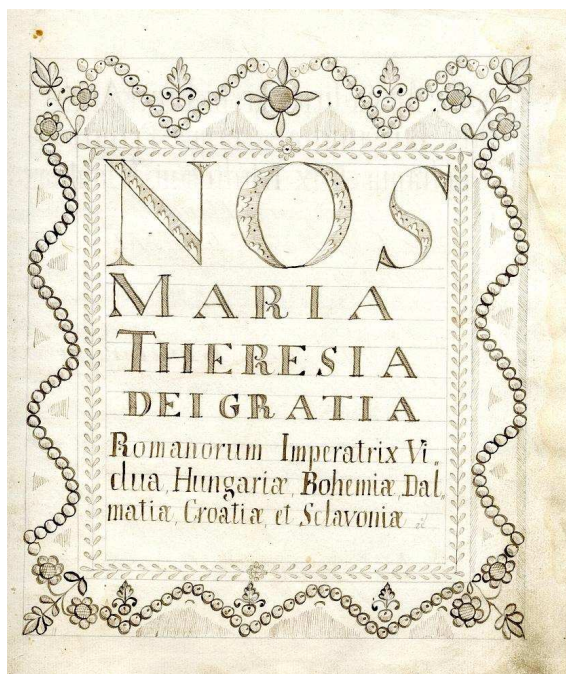
Svedectvo mäsiarskeho cechu z Levíc z roku 1850

Po prestávke Zuzana Francová z Múzea mesta Bratislavy (MMB) informovala o cechových pamiatkach v zbierkach MMB. V zbierke je niekoľko stoviek cechových predmetov pochádzajúcich z obdobia od druhej polovice 16. storočia do polovice 19. storočia. Prezentovala unikátnu zbierku cechových truhlíc, vývesných štítov, krčahov, pohárov, predvolaní, zástav a iných cechových predmetov. Zbierka začala vznikať po výzve zakladateľa MMB

a jeho dlhoročného riaditeľa, profesora Jozefa Könyökiho (1829 – 1900), ktorý promptne reagoval na zrušenie cechov a už 7. mája 1872 vyzval bratislavské cechy, aby venovali múzeu predmety, ktoré prestali používať. Juraj Herman zo SNM-HM sa vo svojom príspevku venoval živnostenskému zákonu a jeho vplyvu na rozvoj remesla na Slovensku. Presadzovanie priemyselného zákona do praktického života trvalo celé roky. Pretváranie cechov na spolky nebolo

automatické – pasívna rezistencia sa prejavila len v ojedinelom vznikaní priemyselných spolkov. Transformácia cechov na spolky sa stretla vo všetkých uhorských župách s nezaujmom, lebo cechová tradícia sa veľmi ťažko prekonávala. Eva Vrabcová z usporiadateľského archívu vo svojom príspevku predstavila svoje rodné mesto Sereď a seredských živnostníkov v medzivojnovom období. Už v roku 1864 zo 4 025 obyvateľov Serede 773 osôb podnikalo. Sereď v medzivojnovom období bola známa ako centrum obchodu s drevom, licencie na tento druh živnosti mali v rukách predovšetkým Židia. Špecifická pre Sereď bola výroba viničných kolov, po seredsky „štekov“. V medzivojnovom období tu napríklad pracovali aj tri čipkárky a 10 výšivkárov, fungovala tiež menšia pletiareň patriaca Deziderovi Weissovi. V blízkej Dolnej Strede pracovalo až 23 výšivkárok. Od roku 1874 tu fungoval priemyselný spolok mlynárov a pekárov.

Titulná strana artikulu hontianskych mlynárov z 18. storočia

V popoludňajšom bloku predniesla Katarína Švábiková zo SNA príspevok autorov Branislava Šprochu a Pavla Tišliara z Katedry etnológie a muzeológie FiF UK v Bratislave s názvom Možnosti využitia ekonomických štruktúr obyvateľstva v rokoch 1921, 1930, 1940 a sčítania podnikov a závodov na Slovensku v roku 1930 ako komplexný výskum populačných dejín Slovenska. Riaditeľ ŠA v Nitre Peter Keresteš vo svojej prednáške predstavil unikát, prvú továreň na parkety v Uhorsku, ktorá fungovala v Kostolčanoch pod Tríbečom. Jej dokumenty objavili pri revízii fondu rodiny Forgáč v roku 2013 a z 22 objavených účtovných kníh vytvorili nový fond. Účtovné materiály pochádzajú z rokov 1857 – 1867. Prvá zmienka o továrni pochádza z roku 1843, jej zakladateľom bol Karol Forgáč st. Prvenstvo kostolianskej továrne (*Kocka talaj gyár*) spočíva tiež v tom, že v Kostolčanoch popri výrobe parkiet pracovala aj prvá parná píla na území dnešného Slovenska (doteraz sa za prvú považovala parná píla v Bytči, spomínaná v roku 1856). Továreň vyrábala 23 vzorov parkiet (označených číslami 0 – 22), najobľúbenejší bol vzor Vienna, tzv. viedensky. Od roku 1848 – 1853 bol nájomcom firmy Dr. Ignác Wildner von Maithstein, profesor Viedenskej univerzity, ktorý za rozvoj uhorského obchodného práva získal aj šľachtický titul. Od roku 1853 mali továreň v nájme bratia Adolf a Herman Schnitzerovci a centrálu firmy presťahovali do Viedne. Továreň pravdepodobne zanikla po roku 1870. Kristína Becaniová zo ŠA Banská Bystrica, pobočka Lučenec predstavila tradíciu smaltovníctva v Novohrade, ktoré popri sklárňach reprezentuje unikátnu remeselnícku tradíciu tohto regiónu. Sternlichtova smaltovňa v Lučenci, prvá smaltovňa v Rakúsko-Uhorsku – prvá uhorská továreň na železné riady, bola

založená v roku 1884. Ďalšou smaltovňou bola firma Juraja Rakottyaya. V roku 1906 vznikla smaltovňa vo Filákovce, výroba tu začala roku 1908. Pokračovala prakticky celé 20. storočie, výrobu zastavili len po skončení prvej svetovej vojny. Táto továreň ako jediná v súčasnosti pracuje so zmeneným výrobným programom. V prezentácii sme mohli vidieť aj nádherné výrobky týchto smaltovní, ktoré sú zbierkovými predmetmi Novohradského múzea v Lučenci. Božena Malovcová zo ŠA Levoča, pobočka Poprad, vystúpila s príspevkom Výroba piva pod Tatrami. Varenie piva tu má bohatú tradíciu, prvý pivovar v Poprade založili roku 1812. František Chudják (Oddelenie správy archívu NBS) priblížil históriu výroby papiera v prednáške Papierne a celulózky v Ružomberku do roku 1945. Pomyselnou sladkou bodkou za druhým konferenčným dňom bol príspevok Daniely Tvrdoňovej zo SNA, Bratia Stollwerck a spol., účastinná spoločnosť v Bratislave. Firma vznikla roku 1839 v Kolíne nad Rýnom, jej zakladateľom bol cukrár Franz Stollwerck (1815 – 1876). Továreň v Bratislave, filiálka firmy, bola založená v roku 1896. Príspevok oživil dobový kinožurnál o výrobe a balení ovocného dražé v bratislavskom Stollwercku v roku 1955.

Za záver tohto rokovacieho dňa v podobe gastronomickej bodky ďakujú účastníci konferencie vedeniu usporadujúceho archívu a predovšetkým organizátorom konferencie.

Posledný deň vedeckej konferencie otvorila Júlia Ragačová (AMB), ktorá predstavila zlatnícky rod Francisciencov z Mošoviec. S druhým príspevkom vystúpila Petra Kalová z Pamiatkového úradu SR, v ktorom priblížila rodinu Kuffnerovcov ako aj samotný cukrovar, ktorý bol v centre pozornosti podnikateľskej rodiny. Cukrovar napredoval v modernej

technológii, hoci v 20. storočí vystriedal majiteľov. Bolo to najmä pre pevné základy a inovácie, ktoré mu poskytla už spomínaná rodina. Dnešný areál továrne si dokázal zachovať aj napriek rôznym nepriazňam osudu autentickú tvár u vybraných interiérov či exteriérov.

Z dôvodu absencie niektorých prednášajúcich boli piatkové prednášky presunuté na prvé dva dni konferencie. Z tohto dôvodu bola konferencia v piatok oproti tlačenému programu obohatená o dve prednášky. Miroslav Kamenický z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave oboznámil o vývoji požiarnej ochrany. Na príklade protipožiarnych štatútov načrtol funkciu remeselníkov a povinnosti, ktoré im z nich vyplývali. Prostredníctvom nich sa remeselníci stávali prvými dobrovoľnými hasičmi. Mária Stieberová prezentovala počiatky cechov už dnes zaniknutom Podhradí v Bratislave. Vznik jednotlivých cechov definovala na základe ich získaných artikuloval a nasledujúcich konfirmácií od panovníka. Radoslav Ragač (SNA) poukázal na vybraných prípadoch inšpiráciu uhorskej šľachty, ktorá vstupovala do cechov. Heraldika ovplyvňovala aj remeselnú sféru. Zároveň ponúkol prehľad zaujímavých výtvarných prevedení s dobovými prvkami, na ktorých si vtedajší remeselníci dali záležať. Martin Besedič zo SNM-HM nadviazal na predchádzajúcu prednášku s vyčerpávajúcimi informáciami z vývoja symboliky na základe sfragistických prameňov. Zamerail sa na tri druhy problematiky symbolov náboženskej symboliky: biblické výjavy, kresťanskú ikonografiu (Adam a Eva...) a patrocíniá cechov. Jednotlivé cechy predstavil v abecednom poradí s konkrétnou fotografiou sfragistického prameňa. Adelaida Mezeiová z Ústavu slovenskej literatúry SAV sa zameraila vo svojom príspevku na výšivkárske hnutie

z dôrazom na tri spolky (spolok Izabela, Lipa, Živena). Ako vtipne v úvode podotkla, že namiesto powerpointovej prednášky zvolila prezentáciu v podobe svojho oblečenia. Vo svojom príspevku priblížila hodnotu práce slovenských žien. Ich výšivky vzbudili veľký záujem na Slovensku ako aj v Európe. Krásne výšivky cestovali po zaujímavých miestach, napriek tomu ženy, ktoré ich vyrábali, sa nedostali ďalej ako za chotár svojej obce.

Konferenciu uzatvoril riaditeľ SNA Radoslav Ragač spolu s jednou

z organizátoriek – Danielou Tvrdoňovou. Usporiadať konferenciu na túto tému bola skutočne šťastná voľba, veď remeslo živilo niekoľko generácií našich predkov. Každé slovenské mesto, či väčšia obec má svoje remeselné špecifiká, ba dokonca unikáty. Tešíme sa na zborník z konferencie, ktorý by mal vyjsť začiatkom roku 2015.

Marta Švoliková
Štátny archív v Nitre, pobočka Levice,
Barbora Greschová
Pamiatkový úrad SR

Misiou archivára a historika je to, aby neustále pripomínal verejnosti, aká dôležitá je minulosť...

Spomenuté slová odznali na konferencii Z problematiky súkromných a rodinných archívov, ktorá sa uskutočnila 3. októbra 2014 v Poznani. Hlavným usporiadateľom bol Odbor archívnictva Inštitútu histórie Univerzity Adama Mickiewicza v Poznani, Štátny archív v Poznani, Spoločnosť poľských archivárov, oddelenie v Poznani, Sekcia archívnej výchovy Spoločnosti poľských archivárov a *Naczelna Dyrekcja ARchiwów Państwowych* (akoby náš Odbor archívov a registratúr MV SR).

Na pôde univerzity odznali príspevky archivárov a pedagógov venujúcich sa súkromným a rodinným archívom naposledy, keďže sa inštitút histórie bude v krátkej dobe sťahovať do nových, veľkorysých priestorov. Po krátkych úvodných vystúpeniach popredných predstaviteľov školy a štátneho archívu, vystúpil s príspevkom o archívnom zákonodarstve týkajúcom sa súkromných a rodinných archívov Rafał Galuba (*Archiwa i archivalia prywatne w polskim prawie archiwalnym*). Spomenul zákony z roku 1919, 1951 a zákon o archívnictve z roku 1953. S využitím uvedených zákonov v praxi oboznámila

pracovníčka *Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych* – Anna Belka (*Archiwa prywatne w polityce Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych*). Tu odznalo viacero podnetných návrhov a informácií o činnosti spomenutej inštitúcie. Naczelna Dyrekcja v minulom roku zorganizovala kampaň – Staň sa rodinným archivárom, prostredníctvom médií, facebooku, internetu a pod. Hlavnou myšlienkou podujatia bola ochrana archívnych dokumentov nachádzajúcich sa v „súkromných rukách“. Niekoľko týždňov prichádzali každú sobotu na vybrané miesta súkromné osoby a prinášali rôzne dokumenty, či fotografie, ktoré boli po vyhodnotení súťaže publikované v špeciálnej publikácii a dokumentárnom filme. Popri tom pracovníci archívov vysvetľovali verejnosti, ako sa môže spracovať genealógia a ochraňovať, či reštaurovať archívne dokumenty. Podujatie malo veľký ohlas a touto cestou sa podarilo získať veľa zaujímavých archívnych dokumentov, či aspoň ich kópií. Wiesława Kwiatkowska sa vo svojom príspevku (*Metodyka i problemy opracowania archiwaliów rodzinnych*) zamýšľala nad metodikou spracovania

súkromných fondov. V Poľsku vyšla takáto metodika v roku 1953 a v roku 1983 sa nová metodika opiera o zachovanie provenienčného princípu. Uviedla viacero príkladov z praxe. Predovšetkým sa zamerala na rôznorodosť spracovaných dokumentov, spôsob ich usporiadania. V prípade rodinných archívov ide o dokumenty, ktoré disponujú rôznymi jazykmi, nachádza sa tu bohatá korešpondencia, fotografie a mnohé iné dokumenty či predmety. Na záver skonštatovala, že je potrebné po vyjasnení si niektorých problémov navrhnúť nové metodické postupy pri spracovaní osobných fondov v štátnych archívoch. Zuzana Kollárová a Marta Bednárová zo Štátneho archívu v Levoči, pobočka Poprad informovali o spravovaní súkromných archívov na Slovensku. Venovali sa vlastníctvu osobných fondov v štátnych archívoch, informovali aj o činnosti Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti v Martine. Veľmi zaujímavým bol príspevok kolegu – knihovníka z vedeckej knižnice Akadémie vied v Minsku Aleksandra Stefanowicza, na tému *Archiwalie polskie proveniencji prywatnej w zasobie Biblioteki Naukowej Białoruskiej Akademii Nauk w Minsku*. Knižnica spravuje množstvo kníh, ktoré sa viažu k poľským dejinám. Táto skutočnosť vyplýva najmä z toho, že súčasné bieloruské územie patrilo v minulosti Poľsku. Viacero kníh sa do knižnice dostalo v roku 1946. Boli to publikácie zrekvirované sovietskym ľudovým komisariátom vnútra (NKVD) pred vydaním Vilňusu Litovcom. Knihy sú rozdelené podľa vecných skupín a podľa rokov 1506 – 1736, 1736 – 1955. Bolo by potrebné vyslať viacerých poľských odborníkov, ktorí by v kartotékach rozpoznali, koľko kníh pochádza z Poľska. Slovenským archivárom dobre známy poľský kolega Krzysztof Strykowski zo Štátneho archívu v Poznani vo svojom

príspevku *Kanadyjskie inicjatywa budowania i zachowania archiwów rodzinnych* informoval o iniciatíve Kanadanov z roku 1994 týkajúcej sa súkromných archívov – Ako postupovať s dokumentmi osobitných archívov. Iniciatíva vznikla hlavne kvôli početným otázkam verejnosti a aj kvôli tomu, že odborníci zistili, že sa v Kanade rodinné dokumenty uchovávali iba málokedy. Odborná archívna verejnosť zistila, že sa v jej korešpondencii nachádza veľa žiadostí zo sociálnej oblasti. Ľudia si neuchovávali dokumenty mzdrového, študijného charakteru a pod. V roku 1996 vydali k tejto problematike „manuál“. Samy boli prekvapení jeho odozvou. Okrem poriadku v rodinných archívoch bola touto cestou spopularizovaná aj práca archívov a knižníc. Pozoruhodné je, že v Národnom archíve v Quebecu si môže svoje písomnosti uložiť každý, no k nahliadnutiu do iných je potrebné povolenie. V Kanade existuje archívna rada, ktorá sa radí s odborníkmi o potrebe spracovania toho-ktorého fondu. Veľký dôraz kladú na prácu s mládežou, ktorá obľubuje najmä tvorbu rodokmeňov. O archívoch súkromných osôb uložených v štátnom archíve v Štetíne hovoril Maciej Szukała (*Formy ochrony dokumentacji nieurzędowej w Staatsarchiv Stettin*). V archíve sa nachádzajú hlavne súkromné fondy od druhej polovice 19. storočia. Elżbieta Rogal zo Štátneho archívu v Poznani informovala o 390 súkromných archívnych fondoch v ich archíve v množstve 304,22 b. m., ktoré rozdelili na fondy právnických osôb, fyzických osôb, rodové a ostatné. Nové fondy neprijímajú z kapacitných dôvodov. Uvedené súkromné fondy zostali v archíve po skončení druhej svetovej vojny. Autorka vymenovala aspoň niekoľko veľmi významných rodov a rodín. Tieto fondy majú už úplne spracované.

Prednáška PhDr. Zuzany Kollárovej, PhD.

V diskusii sa vyslovili aj závažné otázky: Či je dôležitejšie právo vlastníctva archívnych dokumentov, alebo je dôležitejšie zachovanie kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie? alebo Voľnosť a sloboda neznamená žiadne povinnosti...?

Paweł Gut zo Štátneho archívu v Štetíne sa v prednáške *Archiwa i archivalia prywatne w zasobie Archiwum Państwowego w Szczecinie* venoval problematike získavania súkromných archívnych fondov do štátneho archívu. Ich fondy sú rozdelené nasledovne: 1/ archívy rodové a šľachtické; 2/ archívy zvláštne – pracovníkov vedy a kultúry; 3/ archívy verejne činných osôb; 4/ zbery historických dokumentov k 19. a začiatku 20. storočia. Načrtol, že pri využívaní týchto archívnych dokumentov vznikajú právne problémy. Pre slovenských archivárov bol veľmi podnetný príspevok Wojciecha Jędraszewskiego reprezentujúceho Genealogickú spoločnosť z Gniazda s prednáškou *Program BASIA – indeksacja zdigitalizowanych metrykalnych jako forma crowdsourcingu*

archiwalnego. Prezentoval projekt Hľadaj v archívoch (*Sukaj w archiwach*) z roku 2011, ktorý je považovaný za jeden z najlepších. Je v ňom umiestnených 1 mil. 800 tisíc zindexovaných matričných zápisov zo 4 mil. 500 tisíc zdigitalizovaných. Na projekte pracuje na dobrovoľnej báze 200 „voluntaristov“ (dobrovoľníkov). Program je prístupný v štyroch jazykoch – anglickom, nemeckom, francúzskom a poľskom. Zájemci si môžu prezrieť program na strane www.basia.famula.pl.

Genealogicko-heraldickú spoločnosť v Poznani prezentoval Leszek Krajowski v príspevku *Wakorzystanie źrodęł z zasobów prywatnych do badań genealogicznych*. Spoločnosť má 300 členov z Poľska a z celého sveta. Od roku 1990 vydáva časopis. Významnou osobnosťou bol prof. Vladislav Dvořáček, ktorý sa venoval šľachte od 15. do 20. storočia, zbieral dokumenty týkajúce sa šľachty mesta Poznaň a v jeho pozostalosti ostalo okolo 50 000 rukopisných strán. V záverečnom príspevku Łukasz Bielecki oboznámil auditórium s príspevkom *Projekt „Poznań“*

– *internetowa baza materiałów metrykalnych z terenu Wielkopolski*. V projekte využívajú mormonské matriky, v ktorých sledujú sobáše Poliakov z oblasti Veľkopolska, ktorá bola zabraná Pruskom. Významným obdobím migrácie boli roky 1800 – 1899. V databáze je spracovaných zatiaľ 1 mil. 150 tisíc hesiel. Zo sprístupnených údajov je možné zistiť priemerný vek manželov, najčastejšie používané krstné mená manželov, demografické údaje. Denne túto databázu využíva 2 500 záujemcov. Zaujímavosťou je, že je do nej možné vstúpiť a v poznámke doplniť údaje, ktoré sa danej osoby týkajú.

V komornom prostredí univerzity počas jedného dňa bolo veľa podnetných momentov pre slovenských archivárov na tému spravovania, ochrany, získavania

a využívania súkromných a rodinných archívov. Po skončení konferencie ešte doznievali nezodpovedané otázky, či porovnania, ako sa to robí na Slovensku, v čom sú kolegovia z Poľska zdatnejší, či majú prepracovanejšiu technológiu a právne normy, ktoré umožňujú priblížiť archívy a archívne fondy verejnosti. Jednoznačne treba skonštatovať, že projekty, ktoré tu boli predložené sú hodné obdivu a nasledovania. Pre nás priam nepochopiteľným bolo „dobrovoľnícke hnutie“ zaplňajúce internet matričnými údajmi z archívov. Ostáva nám iba dúfať, že aj u nás vzniknú zmysluplné projekty, ktorými sa slovenské archívy ešte viac priblížia k bežným ľuďom.

Zuzana Kollárová,
Marta Bednárová

Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

Osobnosti v živote rodín.

Vzory a autority, ktoré formovali osudy našich predkov

Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť v spolupráci so Slovenským národným archívom a Národným biografickým ústavom SNK zorganizovali v Martine v dňoch 15. – 16. októbra 2014 vedeckú konferenciu pod názvom Osobnosti v živote rodín. Vzory a autority, ktoré formovali osudy našich predkov. Išlo o ďalšie odborné podujatie venované všetkým záujemcom o genealógiu a poznávanie dejín našich predkov. Počas dvoch dní odzneli príspevky zaoberajúce sa autoritou predkov v tradičnej čínskej spoločnosti; vplyvom učiteľa na žiaka; vzťahom k predkom, učiteľom a vzdelancom vo východných a západných kultúrach či vzormi, ktoré mali vplyv na konkrétne rodiny.

Rokovanie konferencie po privítaní účastníkov (R. Ragač, M. Šišmiš) otvoril

príspevok Maríny Čarnogurskej (Ústav orientalistiky SAV) O autorite predkov v tradičnej čínskej spoločnosti. Pútavým spôsobom priblížila zúčastneným vznik a prenášanie tradície predkov v Číne z pokolenia na pokolenie. Uviedla aj príklad rodiny Konfucia, ktorá pretrváva už 2500 rokov (78. generácia žije na tom istom mieste). Jindra Dohnalová (sándhví Párvatí) z Prahy (spoločnosť Joga v dennom živote so strediskom v Střílkach na Morave) sa venovala vo svojom príspevku osobnosti učiteľa podľa védскеj kultúry. Na označenie učiteľa sa v starobyľom jazyku sanskrit, z ktorého vznikli mnohé indoeurópske jazyky, používa výraz guru. Prítomným objasnila jeho význam: „Gu“ je tma, „ru“ je svetlo, Gu-ru je ten, kto vedie ostatných z tmy k svetlu, „z tmy nevedomosti k svetlu poznania“. Bohdan Hroboň (Žilinská

univerzita) aj na vlastnom príklade poukázal na dedičstvo viery. Z archívárov ako prvá vystúpila Šarlota Drahošová. Predmetom jej bádania sa tento raz stalo postavenie učiteľov v ľudových školách v 19. storočí. Nevyhla sa zodpovedaniu i chýlostivej otázky – ohodnoteniu učiteľov (bolo najčastejšie v naturáliách). Dotkla sa aj vtedajšieho problému

sučebnicami, čo je aj v 21. storočí nanajvyš aktuálna téma. Venovala sa i otázke bývania učiteľov, konkrétnym vyučovacím predmetom, častým presunom učiteľov a pod. Uviedla aj niekoľko kladných i záporných príkladov, ktoré objavila v zachovaných archívnych dokumentoch.

Odvzdanie čestného členstva Mgr. Š. Drahošovej z rúk čestného predsedu SGHS prof. J. Nováka a predsedu SGHS Dr. R. Ragača. Foto: Dana Vojtková, SNK Martin.

Kňazi, učители a rodiny detvianskej farnosti „v dlhom“ 19. storočí bol názov referátu Jána Goliana (SNK-NBÚ). Ako už samotný názov napovedá, preskúmal pôsobenie niektorých detvianskych rímskokatolíckych farárov na základe zachovanej korešpondencie. Nevyhol sa ani sprostredkovaniu „chýlostivejších“ informácií zo života niektorých kňazov – napr. éra Jozefa Trosta je poznačená mnohými nemanželskými zväzkami (až 13 % nemanželských detí), Anton Kúdelka bol síce výborným kazateľom, ale pri svojom odchode z Detvy si so sebou zobral aj *Historiu domus* detvianskej

farnosti, „pozabudol“ ju vrátiť a pod. Na konci 18. storočia bola tunajšia cirkevná škola jednou z najväčších v diecéze. O storočie neskôr došlo k jej násilnému poštátneniu. V závere svojho vystúpenia sa zmienil aj o vzniku tzv. gazdovských škôl v pol. 19. storočia. V detvianskom regióne ich bolo 12, aj vďaka nim sa počet negramotných ľudí pred prvou svetovou vojnou pohyboval len okolo 7 %. Oľga Kvasnicová vo svojom príspevku predstavila pramennú bázu k otázke evanjelických učiteľov v Trenčianskom senioráte. Leon Sokolovský (FiF UK) predstavil prítomným zaujímavý a doteraz

málo využívaný genealogický prameň – školskú kroniku, konkrétne najstaršiu kroniku ľudovej školy v Kokave nad Rimavicou, ktorá bola založená 1. mája 1923. Každý záznam učiteľa obsahuje 15 údajov: meno a priezvisko, dátum narodenia, miesto narodenia, domovská príslušnosť, vierovyznanie, materinská reč, národnosť, znalosť jazykov, rodinný stav, vzdelanie, sľub vernosti (republike), profesionálna (učiteľská) kariéra, vojenská služba, mimoškolské aktivity, fotografia s podpisom. Záписы končia školským rokom 1936/37. V závere príspevku poďakoval prof. Sokolovský aj svojmu učiteľovi, Jánovi Repčokovi, ktorého záznam pri výskume tejto kroniky taktiež našiel. Radoslav Ragač (SNA) sa venoval na prvý pohľad skromnej téme zachovaných osobných spisov učiteľov (viac ako 4400 archívnych škatúl) a kartoték učiteľov, ktoré sú súčasťou rozsiahleho archívneho fondu Povereníctva školstva uloženého v SNA. Predstavil premeny chápania historickej hodnoty osobných spisov v kontexte slovenskej archívnej praxe a súčasnú situáciu v tejto oblasti. Ďalší prednášajúci, Peter Keresteš (ŠA Nitra), sa zameral vo svojom referáte na nový objekt genealogicko-historických výskumov – hospodárskych zemepanských úradníkov, ktorým bádatelia zatiaľ nevenovali dostatočnú pozornosť. Predstavil pramene pre výskum hospodárskych úradníkov všeobecne, najmä však pre nitriansku oblasť. Bohatý na archívne dokumenty k výskumu hospodárskych úradníkov je napríklad fond panstva Želiezovce. V ďalšej časti svojho príspevku priblížil dynastiu hospodárskych úradníkov Appelovcov, ktorí boli povýšení do šľachtického stavu v roku 1823. Posledný blok príspevkov prvého dňa otvorila Marta Dobrotková (FiF TU) s príspevkom o katolíckych misiách a Slovákoch v zahraničí. Nadviazal na ňu

Tomáš Migra (FiF TU) rozprávaním o pôsobení jezuitu Štefana Senčíka v Austrálii v rokoch 1951 – 1956, ktorý stál pri počiatkoch združovania Slovákov v zahraničí v intenciách myšlienky „udržať si všetko dobré, čo nám dala vlasť“. Postupne založil slovenské domy v Melbourne a Sydney, pritiahol veriacich na slovenské omše a postavil prvý slovenský kostol na tomto kontinente v Caveat v roku 1956 zasvätený Sedembolestnej Panne Márii. Vzory, ktoré mali vplyv na osudy jednej grécko-katolíckej rodiny bol názov príspevku Gabriela Székelyho (Inštitút politológie PU), ktorý prerozprával príbeh vlastnej rodiny, kde už tri generácie zasvätili svoj život kňazskému povolaniu (výnimkou je iba samotný autor príspevku!). Príspevok Romana Bednára (Rooseveltova nemocnica Banská Bystrica) Osobnosti z pohľadu lekára nakoniec neodsznel, a tak sa prítomní nedozvedeli, prečo „silné osobnosti majú silné trávenie“.

Záver prvého dňa patril valnému zhromaždeniu Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti. Odznela na ňom správa o činnosti a správa o hospodárení SGHS za obdobie od konania posledného valného zhromaždenia v októbri 2012. Od roku 2008 pozvoľne poklesol stav členskej základne. V roku 2008 mala spoločnosť vyše 500 členov, v roku 2012 uhradilo členský poplatok 236 členov. S poklesom členskej základne a s množstvom neplatičov však bojujú v súčasnosti viaceré spolky a občianske združenia (napr. Slovenská historická spoločnosť pri SAV v septembri 2014 evidovala 136 platiacich členov). Z posledných aktivít Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti vyzdvihneme dve podujatia: medzinárodnú konferenciu Erbové listiny II (23. – 24. 10. 2012) a minuloročnú konferenciu Tradičné a netradičné pramene a metódy genealogického, biografického a regionálno-historického

výskumu na Slovensku a zorganizovanie už v poradí siedmeho ročníka súťaže Najlepšie genealogické práce. V organizovaní týchto podujatí bude SGHS pokračovať aj v nasledujúcom období. V rokoch 2012-2014 bola bohatá aj edičná činnosť spoločnosti. Popri pravidelnému vydávaniu časopisu *Genealogicko-heraldický hlas* (dvakrát ročne) vydala SGHS dva väčšie knižné tituly: *Magnátske rody v našich dejinách* (2012) a monografiu Zdenka Ďurišku venovanú rodu Pálkocov. Jednou z priorít SGHS je aj sprístupňovanie pramenných informácií. Od konca roku 2005 SGHS intenzívne pracuje na projekte Súpis slovacikálnych erbových listín. Na valnom zhromaždení tajomník SGHS, Milan Šišmiš, prítomných informoval o ukončení zberu údajov a podkladových informácií potrebných k vydaniu samotného súpisu. V budúcom roku pristúpia zostavovatelia edície už k redakčným a grafickým úpravám

rukopisu. Ďalším bodom programu valného zhromaždenia bolo schválenie návrhu a následne udelenie čestného členstva Mgr. Šarlote Drahošovej za jej dlhoročnú prácu vo výbore SGHS, publikačné aktivity a propagáciu genealógie medzi širokou verejnosťou a ocenili aj jej mravčiu neúnavnú prácu v komisii pri posudzovaní, následne pri vyhlasovaní i publikovaní výsledkov súťaže o najlepšiu genealogickú prácu. Účastníci valného zhromaždenia si v ďalšej časti zvolili nový výbor na nadchádzajúce volebné obdobie. Do výboru boli zvolení (podľa abecedy): E. Bohdanová, M. Domenová, Š. Drahošová, Z. Ďuriška, F. Federmayer, M. Glejtek, I. Graus, P. Keresteš, V. Rábik, R. Ragač a M. Šišmiš. Do dozorného výboru boli zvolení: M. Bartoš, L. Jankovič a O. Kvasnicová. Všetkým zvoleným aj touto cestou blahozeláme.

Workshop "Ako sa rodí kniha" - pútavé rozprávanie knižného grafika Petra Ďuríka o svojej tvorbe. Foto: Dana Vojtková, SNK Martin.

Po ukončení valného zhromaždenia nasledovalo uvedenie nových publikácií z oblasti genealógie a heraldiky. Profesor Novák predstavil najnovšiu prácu – monografiu Zdenka Ďurišku: *Pálkovci. Príbeh rodu garbiarskych podnikateľov z Liptova*. Marián Liščák z Katedry histórie FiF UMB v Banskej Bystrici predstavil vlastnú prácu *Deti Bystríc. Spoločenské pomery v Starej a Novej Bystrici i okolitých dedinách v prvej polovici 19. storočia*. Po absolvovaní celodenného „maratónu“ prednášok už čakalo na účastníkov konferencie príjemné spoločenské stretnutie a divadelné predstavenie *Národný cintorín 2* v Slovenskom komornom divadle v Martine.

Druhý deň konferencie bol venovaný praktickému workshopu s názvom „Ako sa rodí kniha“. V rámci neho odznelo niekoľko prednášok od odborníkov – autorov, vydavateľov,

knižných grafikov a tlačiarov stojacich a podieľajúcich sa na vzniku klasickej tlačenej knihy po odovzdaní rukopisu autorom vydavateľstvu. Po bloku prednášok bola pre záujemcov pripravená exkurzia do tlačového strediska SNK, kde im jeho vedúci, Ing. Milan Novák, porozprával o jednotlivých výrobných postupoch i technických zariadeniach umožňujúcich vytlačenie napr. časopisu *Knižnica*.

Podujatia SGHS venované hľadaniu vlastných predkov sa stále tešia veľkej obľube zo strany širokej verejnosti. Nebolo tomu inak ani v tomto prípade. Zároveň konferencia bola akýmsi symbolickým poďakovaním všetkým učiteľom a tým, ktorí prispeli k vzdelávaniu našich predkov. Dovidenia opäť o rok v Martine!

Júlia Ragačová
Archív hl. mesta SR Bratislavy

Historické práce Franka V. Sasinka a ich vnímanie v súčasnej slovenskej historiografii

Slovenský historický ústav, Historický odbor a Inštitút vzdelávania Matice slovenskej pripravili 22. októbra 2014 vedeckú konferenciu k 100. výročiu smrti Františka Vítazoslava Sasinka (10. 12. 1830 Skalica – 17. 11. 1914 Štajerský Hradec). Zámerom organizátorov bolo z hľadiska modernej historiografie zhodnotiť najdôležitejšie dejepisné práce významného slovenského historika a matičného činovníka.

Konferenciu v Jozefínskej knižnici MS v Bratislave otvoril riaditeľ Slovenského historického ústavu Peter Mulík a účastníkov privítal aj správca MS Maroš Smolec. Dielo F. V. Sasinka *Dejepis Slovákov* (Ružomberok 1896, 49 s.; iné vyd. 1907, 66 s.) hodnotil prof. Richard Marsina. *Dejepis Slovákov* bol Sasinkovým pokusom o syntézu

politických dejín Slovákov v tomto priestore od praveku do 19. storočia. Dejiny sú rozdelené na 4 obdobia (1. od pradoby do rozpadu Veľkomoravskej ríše; 2. od rozpadu Veľkomoravskej ríše do prenesenia slovenskej koruny do Panónie v 70. rokoch 11. storočia; 3. od prenesenia slovenskej koruny do Panónie do čias Matúša Čáka Trenčianskeho; 4. od čias Matúša Čáka do 19. storočia). Najviac sa Sasinek venoval prvému obdobiu. Bol zástancom autochtónnej teórie, že Slováci tu žijú od najstarších čias, neprisťahovali sa sem. Za predkov Slovákov považoval Kvádov, ktorých pomenovanie odvodzoval od *Vagi* = Važania. V rámci Veľkomoravskej ríše pripisoval Sasinek najdôležitejšie postavenie Slovákom. Maďarov nazýval Turkami a bol presvedčený o pohostinskej teórii. Vo

svojom diele sa snažil vždy určiť, kto bol vládcom na Slovensku. Poslednému obdobiu venoval len jednu stranu. Prof. Marsina stručne analyzoval aj polemický spis *Slováci v Uhorsku* (Turč. Sv. Martin 1902, 40 s.; opr. vyd. 1905, 40 s.). Sasinek ňou reagoval na vyhlásenie poslanca Hodossiho, že Slováci sa do Uhorska prisťahovali neskôr. Anton Hrnko predstavil *Dejiny drevných národov na území terajšieho Uhorska* (Skalica 1867, 254 s.). Cieľom F. V. Sasinka v tomto diele bolo dokázať, že Uhorsko bolo pôvodne vlasťou slovanských národov, až potom prišli Maďari. Slovania podľa neho osídľovali túto oblasť po hrebeňoch Karpát a pozdĺž Dunaja, len na istý čas tu boli aj Germáni a Kelti. Podrobne popisuje politické dejiny, ale sleduje aj kultúrne dejiny, náboženstvo, písomníctvo. Využíva aj etymológiu, aby dosvedčil, že Slovania sú praobyvatelia Európy. Prvý diel *Dejín kráľovstva Uhorského* (Banská Bystrica 1869, 354 s.) rozoberal prof. Ján Lukačka. Opäť sa Sasinek venuje starším dejinám podrobnejšie ako novším, ale v diele má už aj poznámkový aparát. Využíval naračné pramene i najnovšiu odbornú literatúru (práce Františka Palackého a i.). Podľa F. V. Sasinka mali Slovania demokratický systém (zvykové právo) a až Germáni im vnútili feudálny systém (nemecké právo). *Dejepis všeobecný a zvláštny Uhorska, svetský a náboženský...* (Viedeň 1871, 82 s.) tvoril ústrednú tému prednášky Petra Mulíka. Učebnicu pre národné školy vydal a zostavil Andrej Radlinský. Má formu katechizmu – otázky a odpovede. Sasinek začína dejinami ľudstva od Noema. Podľa neho Slovania prišli z Prednej Ázie a usadili sa v Európe pri Karpatoch – u hor

(pri horách), z čoho vznikol názov Uhorsko. Zaoberá sa dejinami Uhorska, mnohé udalosti opisuje prostredníctvom epizód. Končí v 19. storočí, nevenuje sa revolúcii 1848 – 1849, ale podrobne rozoberá memorandum a založenie MS. Posledné syntetické dielo F. Sasinka, 3-dielny *Stručný dejepis Uhorska* (Turč. Sv. Martin 1912, 152 s.; 1912, 180s.; 1913, 328 s.) rozoberal Ivan Mrva. V predslove dejepisu sa Sasinek kriticky vyjadril k svojim starším dielam, prehodnotil niektoré svoje názory a napísal tak novú súhrnnú prácu o uhorských dejinách. V prvom diely (Doba Arpádovcov) sa zoberal obdobím od vzniku Uhorského kráľovstva do po vymretie Arpádovcov. V nasledujúcej časti (Doba miešaná) sa venuje histórii Uhorska v rokoch 1301 – 1526 a v poslednom diely (Doba habsburská) sa zaoberá novovekom do nástupu Márie Terézie na uhorský trón. Sasinek plánoval napísať aj štvrtý diel, v ktorom mal podať prehľad o dejinách od roku 1740 do konca 19. storočia. Posledná prednáška Rastislava Moldu a René Škandíka osvetlila bohatú a rozmanitú publikačnú činnosť F. V. Sasinka. Dodnes nie je známy kompletný zoznam jeho prác, pretože publikoval pod rôznymi pseudonymami a mnoho článkov mu vychádzalo v USA, v českých, moravských, rakúskych i maďarských novinách a zborníkoch.

Z uvedených referátov (spolu s príspevkom Pavla Pareničku o ceste F. V. Sasinka do Ríma a jej význame pre Slovanov, ktorý neodznal) bude vydaný zborník.

Henrieta Žažová
Archív Pamiatkového úradu SR

Archívy – pamäť národa

V dňoch 22. – 23. októbra 2014 sa konala konferencia Archívy – pamäť národa. 60. rokov organizovaného archívnictva na Slovensku. Organizátorom bolo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ktoré zastupoval generálny riaditeľ sekcie verejnej správy Ing. Adrián Jenčo a Odbor archívov a registratúr, ktorý vedie Mgr. Mária Mrižová, PhD. Účastníkov privítali v kongresovej aule Správy účelových zariadení Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky v Bratislave.

Po pozdravných príhovoroch zástupcov MV SR a hostí z Ministerstva vnútra Českej republiky pokračoval program príspevkami, v ktorých odzneli témy týkajúce sa vývoja archívnictva a archívov na Slovensku a v Československu od prvej právnej úpravy vládneho nariadenia č. 29/1954 Zb. o archívnictve. Retrospektívne neľahkú dobu vývoja archívov na Slovensku predstavil vo svojom príspevku PhDr. Peter Kartous, CSc., ktorý pôsobil vo funkcii riaditeľa archívnej správy tridsať rokov. Na vystúpení sa autorsky podieľala aj PhDr. Mária Španková. Uviedol, že za 60 rokov sa uskutočnilo 10 korektúr sústavy archívov, na daný stav mali vplyv ekonomické a ľudské faktory a samozrejme meniac sa štátna správa.

O 50 ľuďoch, na ktorých nesmieme zabudnúť sa rozhovorila PhDr. Zuzana Kollárová, PhD. zo Štátneho archívu v Levoči, pobočka Poprad. Predstavila a pripomenula nežijúcich kolegov, ktorí stáli pri zrode a neskôr ovplyvňovali vývoj archívnictva. Šlo o ľudí, ktorí pracovali v archívoch, alebo pedagógovia, ktorí vychovali kvalitných archivárov.

Z minulosti nás do prítomnosti a blízkej budúcnosti priviedla vo svojom príspevku Mgr. Mária Mrižová, PhD.,

v súčasnosti poverená vedením odboru archívov a registratúr. Predstavila svoj odbor a jeho snahu prinavrátiť postavenie, aké mal v minulosti a tiež vyslovila želanie vymaniť sa spod pôsobnosti verejnej správy a stať sa samostatným organizačným odborom MV SR. V súčasnosti prebieha reforma štátnej správy, pripravuje sa nový zákon o archívoch a registratúrach i nová vyhláška. Odbor plní úlohy vyplývajúce z požiadaviek kladených ESOM. Realizuje projekt racionalizácie a zefektívnenia činností štátnych archívov a ich pobočiek. Aktívne sa podieľa na medzinárodných projektoch. Pod dohľadom odboru sa pripravuje zriadenie elektronického archívu MV SR, ako cieľového informačného systému pre preberanie, správu a dlhodobú úschovu elektronických archívnych dokumentov.

Konferencia pokračovala vystúpením hosta PhDr. Jiřího Úlovca, riaditeľa odboru archívnej správy a spisovej služby Ministerstva vnútra Českej republiky. Vo svojej prednáške nám priblížil aj u nás dobre známu problematiku predkladania archívnych dokumentov s osobnými údajmi. Naši českí kolegovia podobne ako my, sa stretávajú s problémami pri zabezpečení ochrany osobných údajov, ktoré sú pri štatistickom spracovaní, či využívaní údajov na archívne účely. Proces predkladania je veľmi zložitý a je náročné, takmer nemožné predkladať dokumenty zo súhlasom dotknutých osôb. Mal by sa dohodnúť jednotný postup archivárov, ktorý by mal vychádzať aj zo skúseností okolitých krajín. V ďalšom príspevku sme sa dozvedeli o priebehu spisovej rozluky v roku 1993 pri rozdelení Česko-Slovenska. Autorkou bola vedúca oddelenia metodiky a zástupkyňa riaditeľa odboru archívov a spisovej služby MV ČR

PhDr. Lenka Linhartová. Pri rozluke v prípade dokumentov federálnych orgánov bola použitá zásada provenienčného princípu. Pri priebehu rozluky bolo vypracovaných 14 zásad napr.: vychádza sa zo zákonov o archívoch jednotlivých republík, musia sa stanoviť finančné prostriedky na výkon rozluky, nie je možné deliť písomností na základe územných princíпов, je nutná výmena archívnych pomôcok oboch strán k prevzatým archívnym dokumentom. Prvé neoficiálne jednania prebehli už v roku 1992. Došlo k dohode o využívaní dokumentov občanmi ČSR a SSR za rovnakých podmienok. Obe strany museli riešiť neľahké otázky týkajúce sa

diplomatického, parlamentného archívu, či archívu ministerstva obrany. V závere obe strany skonštatovali, že spolupráca pri rozluke bola na úrovni a fungovala, problémy sa riešili priebežne a na náležitej úrovni. Prednášateľka nám tiež priblížila v krátkosti históriu českého a od roku 1918 i slovenského archívnictva. Na záver svojho vystúpenia spolu s PhDr. Jiřím Úlovcom odovzdali riaditeľovi MV SR, Štátneho archívu v Levoči PhDr. Františkovi Žifčákovi Medailu o rozvoj českého archívnictví za spoluprácu a prehlbovanie vzťahov medzi českými a slovenskými archívmi, medzi levočským a treboňským archívom a ich pobočkami.

PhDr. František Žifčák ocenený medailou Za zásluhy o české archívnictví

PhDr. Mária Španková z odboru archívov a registratúr pripravila príspevok s názvom Medzinárodná spolupráca štátnych archívov v Slovenskej republike. Spolupráca bola zameraná v rokoch 1954 – 1989 na Sovietsky zväz a na krajiny Rady vzájomnej hospodárskej pomoci,

s ktorými sme mali uzavreté medzivládne dohody. Týkali sa výmeny dokumentov z oblasti genealógie a národnosti. Neskôr sa prešlo aj na výmenné stáže archivárov a reštaurátorov. Slovenskí archivári sa zúčastňujú aj na medzinárodnej spolupráci po vstupe do EU v jej

štruktúrach. Podieľajú sa na mnohých medzinárodných projektoch a uzatvárajú bilaterálne dohody, ktoré poskytujú výmenu informácií, sťaže, mikrofilmovanie archívnych dokumentov a iné formy spolupráce.

Ďalší rokovací deň konferencie otvorila svojou prednáškou PhDr. Eva Vrabcová, vedúca oddelenia nových fondov v SNA, ktorá sa zaoberala Slovenským národným archívom a jeho prínosom pre rozvoj archívnej vedy za autorskej podpory terajšieho riaditeľa SNA PhDr. Radoslava Ragača, PhD. Uviedla krátku históriu SNA a v nej vyzdvihla osobnosti slovenského archívnictva, ktoré prispeli k rozvoju archívnej vedy. V roku 2001 pôsobil v SNA Kabinet vedy a výskumu pod vedením Veroniky Novákovej. Vo vedeckom výskume nezaostali za archivármi ani reštaurátormi, ktorí mali zriadené samostatné oddelenie ochrany archívnych dokumentov so svojimi odbornými zariadeniami. Výsledkom ich výskumov bola ochrana dokumentov procesom deacidifikácie. SNA získal v roku 2011 patent na sústavu deacidifikácie.

Príspevok Mgr. Janky Schillerovej a Ing. Ivety Ďurigovej nás uviedol do postavenia a činnosti Štátneho ústredného banského archívu v sústave štátnych archívov Slovenska. Vznikol v roku 1950 ako pracovisko sústreďujúce montánne písomnosti, ktoré sú predmetom štúdia historikov a banských odborníkov doma i v zahraničí. Od roku 1952 k nemu pričlenili Múzeum Dionýza Štúra. Reštaurovanie Zlatej knihy baníckej sa uskutočnilo v roku 1959. Pre potreby archívu bol zrekonštruovaný Fricov dom v Banskej Štiavnici. Na čele archívu sa vystriedali mnohí riaditelia, ale práve tak výrazne v mužskom povolaní akým je baníctvo, sa na poste riaditeľa osvedčila Elena Kašiarová, ktorú v tomto roku po odchode do dôchodku nahradila Lucia

Krchnáková. Archív sa dnes prezentuje medzinárodnými sympóziami, ktoré organizuje každoročne a je držiteľom medzinárodných ocenení.

Medzi klenoty slovenského archívnictva patrí najstarší župný archív v Levoči, ktorého riaditeľom je PhDr. František Žifčák. Predstavil nám Štátny archív v Levoči, o ktorom je prvý zápis z roku 1599. Priblížil nám vznik a vývoj archívu. Od roku 1911 sídli vo Veľkom župnom dome, kde je až dodnes. Neskôršie k nemu pribudol i Turzov dom. Od roku 1960 v ňom funkciu riaditeľa zastával doc. Ivan Chalupecký. Archív patrí k jedným z najnavštevovanejších štátnych archívov, hlavne pre genealogické bádanie. Na jeho pôde bola obnovená činnosť Spišského dejepisného spolku, ktorý vydáva zborník Z minulosti Spiša. Do pôsobnosti Štátneho archívu Levoča patria štyri pobočky Spišská Nová Ves, Poprad, Stará Ľubovňa a Levoča, ktoré prispievajú k jeho dobrej prezentácii.

Mgr. Mária Nováková, PhD. zo Štátneho archívu v Bratislave, pobočka Modra spolu s riaditeľom archívu PhDr. Jurajom Turcsánym, ktorý vo funkcii vystriedal nestora slovenského archívnictva Jána Dubovského, predstavili dejiny okresného archívu Bratislava – vidiek (Modra, Pezinok). Autori príspevku poukázali i na nedostatky prvej právnej úpravy, ktorá neumožňovala personálny a ekonomický rast a riadenie archívov, ktoré bolo dvojkoľajné až do roku 2002, teda 36 rokov. Archív, ako mnohé iné, sa boril s priestorovými i personálnymi problémami. Zmena nastala v roku 1979 realizovaním novostavby účelovej budovy v Modre, ku ktorej pribudli nepoužívané sklady CO. Podobne, ako Modra, ktorá dnes už potrebuje rekonštrukciu budovy z roku 1979, sú na tom i mnohé ďalšie pobočky.

Mgr. Jaroslava Kvačalová, z MV SR, odboru archívov a registratúr informovala o význame kontroly ako systémového nástroja predarchívnej starostlivosti štátnych archívov. Základným dokumentom o postupe pri vykonávaní štátneho odborného dozoru správy registratúry je Nariadenie MV SR č. 121/2012. Upozornila, že i v oblasti kontroly sme prešli mnohými zmenami a je nevyhnutné dodržiavať jednotný postup pri výkone kontroly.

PhDr. Veronika Nováková, PhD. riaditeľka, Štátneho archívu v Bratislave pobočka Šaľa sa zaoberá problematikou uplatňovania provenienčného princípu a vývoja metodiky spracovávanía archívnych súborov na Slovensku, čo bolo aj témou jej prednášky. Prítomným predostrela úskalia uplatňovania provenienčného princípu, poukázala na

nedostatky, z ktorých sa nastupujúci archivári majú poučiť. Upozornila na náročnosť prípravy metodiky.

60 rokov tvorby archívneho dedičstva nám vo svojom prehľade predstavil PhDr. Milan Mišovič, MV SR, odbor archívov a registratúr, ktorý upriamil našu pozornosť na legislatívny vývoj inštitútu Archívne dedičstvo v Slovenskej republike a spôsoby jeho dopĺňovania. Dopĺňovanie archívneho dedičstva sa v minulosti uskutočňovalo na základe preberania archívnych dokumentov v rámci predarchívnej starostlivosti, mimovyradovacieho konania, akvizíciu a výmenou archívnych dokumentov od susedných štátov v súvislosti so štátoprávnymi zmenami, a to na základe medzinárodných a medzištátnych dohôd.

Riaditeľka levicekej pobočky ŠA Nitra Mgr. Eva Bešinová s Mgr. Máriou Grófovou a Ing. Karolom Badlíkom v družnej diskusii počas prestávky

Tvorba projektov sa stala významným spoločenským nástrojom

uplatňovania teoretických nápadov, myšlienok a vízií do reálneho života.

Postupne si čoraz pevnejšie miesto vydobývajú elektronické informačné zdroje aj v oblasti odborných archívnych činností. Mgr. Monika Péková, MV SR, odbor archívov a registratúr vo svojom príspevku predstavila projekty realizované počas ostatných 60 rokov na úseku evidencie archívneho dedičstva, publikačnej činnosti, na úseku ochrany či prístupu k archívnym dokumentom. Za prvý národný projekt, žiaľ zatiaľ neukončený, možno považovať prípravu a vydanie slovenského terminologického slovníka (jeho potreba sa po prvýkrát spomína v roku 1955). Ďalej informovala o skúsenostiach s realizáciou prebiehajúceho národného projektu Digitálna knižnica – Digitálny archív či medzinárodných projektov, z ktorých je najmladší projekt *Archives Portal Europe network of excellence* s 30 participujúcimi krajinami.

PhDr. Ladislav Vrteľ, MV SR, odbor archívov a registratúr, ako výrazný predstaviteľ heraldiky na Slovensku, si pripravil prednášku 40 rokov heraldickej tvorby v gescii Ministerstva vnútra SR,

v ktorej nám priblížil vývoj a problémy s ktorými sa stretávali archivári zaoberajúci sa heraldikou. Heraldika ako taká bola v minulosti na okraji záujmu. Do popredia sa dostala po roku 1989, kedy nastal „bum“ zmien erbov obcí a miest Slovenska.

Do diskusie sa prihlásila Mgr. Jana Schullerová zo Štátneho archívu v Bratislave, ktorá stručne prezentovala profesijný život archivára a historika Daniela Rapanta. Za reštaurátorov sa auditóriu prihovoril Ivan Galambos zo SNA.

V závere konferencie sa prítomným za účasť poďakovala riaditeľka odboru Mgr. Mária Mrižová, PhD. Treba dodať, že konferencia bola bezchybne zorganizovaná a verím, že pre starších kolegov – archivárov bola príjemnou spomienkou na všetko to, čo sa im počas 60 rokov poradilo zrealizovať a pre mladších kolegov inšpiráciou do ďalších rokov.

Marta Bednárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

Návšteva prvej tajomníčky a konzulky Spolkovej republiky Nemecko v Archíve hlavného mesta SR Bratislavy

Dňa 23. októbra 2014 poctila Archív hlavného mesta SR Bratislavy návštevou prvá tajomníčka a konzulka Veľvyslanectva Spolkovej republiky Nemecko v Bratislave pani Susanne Leusing-Sörensen. Išlo o neoficiálnu a priateľskú návštevu, v rámci ktorej sa pani konzulka so svojím sprievodom chcela oboznámiť s naším kultúrnym dedičstvom a s možnosťami využitia dokumentov v archíve pre potreby nemeckých občanov.

Konzulárnu návštevu privítal zástupca riaditeľky Mgr. Peter Viglaš – vedúci oddelenia archívnych fondov. Na

úvod sa uskutočnila krátka exkurzia po depote archívu, ktorej súčasťou bol stručný prehľad histórie inštitúcie a vysvetlenie neadekvátnych podmienok, v ktorých sa archív momentálne nachádza. A hoci je archív umiestnený v nevyhovujúcich priestoroch, bohatstvo jeho materiálu zapôsobí na každého návštevníka. Možno aj preto sa pani konzulka zaujímala, či minister vnútra videl náš archív a prejavil oň záujem.

Počas prehliadky nemalú pozornosť vzbudila séria magistrátnych protokolov, ktorá patrí medzi najucelenejšie a najzachovalejšie

v strednej Európe, predovšetkým však najstarší protokol mestskej rady vedený od roku 1402.

Potom bol v bádateľni archívu hosťom prezentovaný výber z archívnych dokumentov a vzácných tlačí z knižnice. Zlatá bula kráľa Mateja Korvína z roku 1464 bola ocenená obdivnými pohľadmi. I keď potom prišlo malé „sklamanie“, keď zistili, že v skutočnosti ide „iba“ o olovo potiahnuté zlatom. Pani konzulke zaimponovalo aj najstaršie vydanie novín *Pressburger Zeitung* z roku 1764, ktoré boli druhým najstarším vydávaným denníkom v nemeckom jazyku na území Uhorska.

Po krátkom výlete do minulosti sme sa venovali aj súčasnej správnej agende. V tejto oblasti sme pani konzulku informovali o počte žiadostí zo Spolkovej republiky Nemecko a o službách, ktoré môžeme poskytnúť nemeckým občanom – ide najmä o výpisy z matrik či genealogické rešerše. V tomto smere vynikli dokumenty o domovskej príslušnosti, ktoré predstavujú kontinuálnu evidenciu obyvateľov jednotlivých domov v Bratislave od roku 1856 až do obdobia medzivojnovnej Československej republiky.

Veľvyslankyňa SRN v Bratislave pani Susanne Leusing-Sörensen na návšteve v AMB.
Foto: Zuzana Zemanová.

Prezentácie sa zúčastnilo aj oddelenie knižničného fondu – bývalá Regionálna knižnica. Oddelenie sa pochválilo niektorými zo svojich skvostov, medzi ktorými nemohol chýbať Hanov odpustkový list, najstaršia bratislavská tlač z roku 1480. A hoci sme museli priznať, že naša knižnica kvôli

nepriaznivými podmienkam nie je prístupná pre bádateľskú verejnosť, predsa sa zapája do úloh, na ktorých participuje aj archív. Jedným z takých projektov je súpis vedút v slovenských archívoch, do ktorého boli zaradené aj staré tlače. Pani konzulke sme preto prezentovali dielo *Cosmographia* od

Sebastianu Münsteru a *Liber chronicarum* od Hartmana Schedela. Obe tlačie obsahujú nádherné drevorezy nielen európskych, ale aj exotickjších destinácií a miest a doteraz sa tešia vedeckému záujmu. Časy, keď dobrá znalosť latinčiny bola nutnosťou pre vzdelaného človeka svojej doby, sme si pripomenuli učebnicou latinskej gramatiky *Doctrinale puerorum* od Alexandra de Villa Deiz roku 1486. Učebnica vzbudila na tvárach prítomných úsmev, pretože sa javí byť pomerne ťažkopádna a neprehľadná vzhľadom na dnešnú didaktiku a metodiku výučby jazykov. Encyklopedickú a lexikografickú literatúru zastupoval lexikón vzdelancov od Christiana Gottlieba Jöchera, ktorý je vynikajúcou pomôckou pre každého knihovníka. Bohatstvo historiografickej literatúry vo fonde sme demonštrovali na sedemzväzkovom diele Tivadara Ortvoja, ktoré je kľúčovým zdrojom pre poznanie dejín hlavného mesta Slovenskej republiky.

Po výklade zamestnancov k jednotlivým dokumentom a tlačiam, nasledovalo množstvo otázok zo strany našich návštevníkov, na ktoré sme im radi odpovedali. Odborná prednáška a prezentácia archívu sa tak obrátili na priateľskú diskusiu, čo len dokazuje úprimný záujem našich hostí.

Myslíme si, že nebudeme preháňať, ak povieme, že návšteva v komornej atmosfére zanechala pozitívnu stopu u pani konzulky a v jej sprievode, rovnako ako aj u pracovníkoch archívu. Dôkazom toho je nielen poďakovanie za prezentáciu dokumentov a činnosti pracoviska, ale aj prejavenie dobrej vôle veľvyslanectva v nadviazaní ďalšej spolupráce s naším archívom.

Kristína Sámelová
Stanislav Gregor
Archív hl. mesta SR Bratislavy

November 1989 ako si ho (ne)pamätáme – výstava k 25. výročiu udalostí z roku 1989

Nežná revolúcia, Zamatová revolúcia či November 1989 sa stali pojmi označujúcimi zmenu režimu a nové smerovanie kultúrno-politického a spoločenského života v našej krajine. Každý rok sa 17. november spája s Medzinárodným dňom študentstva a súvisí s udalosťami zo 17. novembra 1939, kedy nacisti vo vtedajšom Protektoráte Čechy a Morava zatvorili české vysoké školy a veľmi veľa študentov bolo deportovaných do koncentračných táborov. Práve 50. výročie týchto udalostí sa stalo akoby spúšťačom udalostí pred 25 rokmi. Vtedy demonštrovali študenti vysokých a stredných škôl nespokojní s vtedajším stavom spoločnosti za očistu či obrodenie verejného života, za akademickú slobodu...

Každoročne je pre Univerzitu Komenského v Bratislave (UK) práve 17. november dňom, kedy rektor univerzity oceňuje v Sieni rektorov výnimočných študentov akademickou pochvalou a jej pedagógov ďakovným listom. Tento rok nebol iný, a predsa bol iný. Od novembrových revolučných udalostí roku 1989 uplynulo neuveriteľných 25 rokov. Pri tejto príležitosti bola v priestore pred aulou UK inštalovaná výstava venovaná spomienke na November 1989, ktorá prezentuje, novembrové udalosti z roku 1989 na akademickej pôde. Výstavu realizovali pracovníci Archívu UK v spolupráci so Slovenským národným archívom, Archívom Ústavu pamäti národa, Filozofickou fakultou UK a privátnymi osobami, ktoré zapožičali

archívne dokumenty. Jej vernisáž bola dňa 19. novembra 2014.

Na úvod sa účastníkom prihovorel rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, CSc., ktorý pripomenul udalosti zo 16. a 17. novembra 1989 a nasledujúce dni, vyzdvihol historickú úlohu študentov našej *alma mater* i ďalších vysokých škôl v boji za občianske i akademické práva a slobody. Priebeh i význam týchto udalostí približuje výstava, ktorú sme koncipovali do troch tematických častí a návštevník si môže prehliadnúť v jedenástich vitrínach. Prvá časť dokumentuje obdobie od roku 1987 do 16. novembra 1989, kedy sa študenti Filozofickej fakulty UK v Bratislave (FiF UK) združovali v Eko-Sekcie Stromu života. Pripravovali prvé číslo

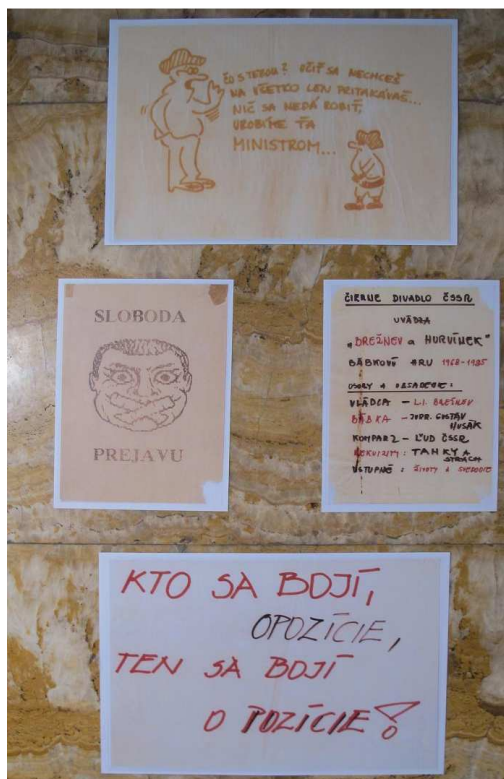
študentského časopisu *Proglas*, ktorý mal vyjsť do konca novembra 1989 a 15. novembra 1989 sa uskutočnilo zasadnutie redakčnej rady so spontánnym záverom, že 16. sa stretnú na „Mierku“ (dnes Hodžovo námestie v Bratislave), miesta, odkiaľ sa vydali študenti na nepovolený pochod mestom až k ministerstvu školstva na vtedajšej Suvorovovej ulici. Návštevník môže vidieť okrem dokumentov predstavujúcich Eko-Sekciu aj návrh obálky ekologicky zameraného časopisu, zápisnicu zo zasadnutia redakčnej rady budúceho časopisu *Proglas*, jeho titulnú stranu a časť pripravených textov, ďalej tlačou vydané spomienky účastníkov študentskej demonštrácie na novembrové udalosti roku 1989.

Na vernisáži sa ako prvý prihovorel rektor UK prof. RNDr. Karol Mičieta, CSc.

Foto: Pavel Sůra.

Medzi veľmi zaujímavé dokumenty patria pokyny, ktoré mali pri sebe študenti počas protestného pochodu dňa 16. novembra 1989. V nasledujúcich vitrínach sú

Ilúzia dobovými plagátmi oblepeného mesta z novembra 1989.

Foto: Pavel Sůra.

archívnymi dokumentmi zmapované dni „revolučného týždňa“, medzi ktorými návštevník môže nájsť napríklad dokument „výzvu nezávislých

študentských odborov študentom vysokých škôl“ s ich požiadavkami, ktorý vznikol dňa 20. novembra 1989 a jeho znenie odsúhlasilo študentské zhromaždenie v Aule UK nasledujúci deň 21. novembra 1989. Ďalšími sú vyhlásenie koordinačného výboru slovenských vysokých škôl so svojimi piatimi požiadavkami a výzvou ku generálnemu štrajku naplánovanému na 27. november 1989, rovnako ako vyhlásenie Druhá časť výstavy je venovaná archívnym dokumentom mapujúcim reakcie štátnych orgánov na študentské štrajky a demonštrácie v Prahe a Bratislave. Nájdeme tu vyhlásenie akcie „Kruh“ Štátnej bezpečnosti v súvislosti s udalosťami 17. novembra 1989 v Prahe, pokyny k realizácii komplexných kontrarozviednych opatrení

o udalostiach zo 17. novembra 1989 v Prahe prečítané v pražskom divadle DISK a vyhlásenie novovzniknutého Občianskeho fóra dňa 19. novembra 1989 v pražskom Činohernom klube. Dokumenty sú doplnené fotografiami zástupcov štrajkujúcich študentov na FiF UK i diskutujúcich protestujúcich študentov v preplnenej Aule UK počas prvého dňa štrajku študentov FiF UK dňa 20. novembra 1989. a zabezpečenia toku informácií z regiónov na Štátnu bezpečnosť v Bratislave, ako i doplnok k pokynom týkajúcim sa akcie „Kruh“, ktorá bola zrušená až 5. januára 1990 a ich metodické pokyny na zabezpečenie kontroly štrajkových výborov, ďalej reakcie KSČ/KSS na vtedajšiu politickú situáciu a to aj na akademickej pôde.

Z vernisáže výstavy. Foto: Pavel Súra.

Tretia časť výstavy ponúka dokumenty mapujúce postoje a reakcie fakúlt UK na vnútropolitickú situáciu, študentské štrajky či vznikajúce pobočky hnutia Verejnosť proti násiliu aj

v akademickom prostredí. Záujemca o „najnovšie“ dejiny univerzity má tak možnosť prezrieť si dokumenty mapujúce opätovné získanie akademických slobôd – vznik akademických senátov fakúlt

i univerzity, slobodnú voľbu prvého dekana na našej univerzite i informácie o voľbe prvého slobodne zvoleného rektora UK. Filozofická fakulta bola prvou fakultou vo zväzku univerzity, na ktorej sa začalo novembrové študentské hnutie. Postupne sa k nej pridávali študenti z ďalších fakúlt, čoho dokladom sú vyhlásenia študentov a pedagógov bratislavskej lekárskej fakulty, vtedajších do zväzku univerzity nepatriacich oboch bohosloveckých fakúlt, vtedajšej Matematicko-fyzikálnej fakulty či reakcie Telovýchovnej jednoty Slávia Filozof a Telovýchovnej jednoty Slávia UK. Okrem dokumentov upútajú aj vystavené ukážky z tlače – periodikum *Zmena*, ktoré začali vydávať študenti žurnalistiky FiF UK v spolupráci s Celoslovenským vysokoškolským koordináčnym štrajkovým výborom a občianskou iniciatívou VPN, ako reakciu na dovtedajšie neobjektívne spravodajstvo médií či prvé číslo novin *Verejnost'*, ktorého vydavateľom bol Koordináčný

výbor VPN. Za jeden z mnohých výdobytkov novembrových udalostí možno považovať Vysokoškolskú úniu Slovenska, ktorej cieľom bolo chrániť záujmy, či už študijné, sociálne alebo záujmové všetkých študentov. A práve znak vysokoškolskej únie Slovenska, ako i odznaky so štátnou symbolikou, ktoré sa nosili na prelome rokov 1989 – 1990 dopĺňajú inštalované vitríny.

Na tomto mieste by sme chceli veľmi pekne poďakovať kolegom zo SNA, Archívu Ústavu pamäti národa, Registratúrneho strediska FiF UK, ale aj privátnym osobnostiam prof. PhDr. Valérovi Mikulovi, CSc., Dionýzovi Hochelovi, Borisovi Strečanskému a Milanovi Novotnému za poskytnutie dokumentov v ich vlastníctve, za pochopenie, s ktorým sme sa stretli. Bez takto široko poňatej spolupráce by sa tento projekt pravdepodobne nevydaril.

Jana Macounová
Archív Univerzity Komenského

Dve zaujímavé podujatia archivárov v Levoči

Spišskí archivári si v piatok 21. novembra 2014 v Levoči pripomenuli 60. výročie vydania vládneho nariadenia č. 29/1954 Zb. o archívnictve v bývalom Československu. Išlo o prvú právnu úpravu, ktorá položila základy budovania štátnych archívov v Čechách a na Slovensku. Štátny archív v Levoči v spolupráci so Spišským múzeom v Levoči pripravil pri príležitosti jubilea seminár na tému Štátne archívy na Spiši a ochrana archívneho dedičstva. Uskutočnil sa v priestoroch historickej radnice mesta Levoče. Medzi prítomnými prevažovali archivári, múzejníci, ale aj iní záujemcovia histórie Spiša.

O počiatkoch Štátneho archívu v Levoči očami súčasníka referoval doc.

PhDr. Ivan Chalupecký. Štátny archív v Levoči a ochranu archívneho dedičstva predstavil riaditeľ PhDr. František Žiřčák. PhDr. Mária Novotná osvetlila fondy Štátneho archívu v Levoči z pohľadu múzejnej praxe. Mgr. Vladimír Olejník podal prehľad o histórii vzťahov medzi archívom Spišského biskupstva a Štátnym archívom v Levoči a poukázal na perspektívy. O anabáze okresného archívu v Levoči hovorila Mgr. Elena Dzurillová. PhDr. Božena Malovcová prezentovala popradský archív v prúde času. Mgr. Nina Palková zaujala pohľadom do 60-ročnej činnosti štátneho archívu v Spišskej Novej Vsi a o histórii štátneho archívu v Starej Ľubovni informovala Mgr. Hedviga Bilská.

Druhú časť tvorila vernisáž výstavy v Štátnom archíve v Levoči pod názvom 10 rokov činnosti reštaurátorského ateliéru v Štátnom archíve v Levoči. Archív ňou prezentuje prierez tvorby svojich reštaurátorov a konzervátorov –

špecialistov na knižnú väzbu, pergamen a papier. Na vystavených exponátoch možno obdivovať mimoriadne precíznu prácu týchto odborníkov pri záchrane archívnych dokumentov zo 14. – 19. storočia.

Sú medzi nimi erbové listiny (armálesy), stredoveké i novoveké papierové a pergamenové listiny, listy, mapy, veduty miest a pečate. Autormi výstavy sú reštaurátori Martin Petrínek a Tomáš Palou. Výstava zaujala prítomných a vysoko ju hodnotili odborníci. Zaiste upúta aj širšiu verejnosť. Inštalovaná je v budove archívu na Námestí Majstra

Pavla č. 7 v Levoči (v tzv. Thurzovom dome). Výstava potrvá do konca januára 2015. Zaujímavosťou je, že počas pracovných piatkov a školské exkurzie aj v iné pracovné dni po predbežnom dohodnutí termínu s pracovníkmi archívu.

Agnesa Žifčáková
Štátny archív v Levoči

Neuveriteľných zo rokov

Listovala som staré ročníky Fóra archivárov a do oka mi padol článok o ukončení kurzu archívnicka od PhDr. Ela Slobodu. V jeho príspevku sa hovorilo, že úlohou Odboru archívnicka a spisovej služby MV SR je vytvárať podmienky pre

vzdelávanie a odborný rast pracovníkov štátnych archívov. Dvojročný kvalifikačný kurz, ktorý 38 archivárov absolvovalo v roku 1993 až 1994 im poskytol plné stredoškolské odborné vzdelanie.

Kurz obsahoval 300 hodín prednášok, praktických cvičení a konzultácií, skončil sa záverečnými skúškami a slávnostným odovzdaním osvedčení, ktoré vydal Inštitút pre verejnú správu v Bratislave ako spoluorganizátor.

Nie všetci sme do archívov nastúpili ako absolventi archívniectva

a týmto kurzom sme si doplnili teóriu a získali praktické zručnosti pri sprístupňovaní archívnych dokumentov, v oblasti predarchívnej starostlivosti, pomocných vied historických, dejín správy, ochrany archívnych dokumentov. Získané vedomosti sa neskôr stali podkladom pre naše ďalšie štúdium.

Stretávali sme sa na týždenných sústreďeniach v Internátnej škole na Duchonke. Prednášali nám erudovaní odborníci ako PhDr. Elo Sloboda, PhDr. Veronika Nováková, PhD., PhDr. Oľga Kvasnicová, Ing. Jozef Hanus, CSc., PhDr. Anna Buzinkayová a ďalší. Počas stretnutí vznikli a prehĺbili sa priateľstvá, ktoré pretrvali až do dnes.

Záverečné komisionálne skúšky, nám dali poriadne zabráť, nehovoriac o písomných prácach, ktoré sme museli spracovať počas druhého ročníka. Zväčša to boli inventáre, našli sa aj katalógy, ba odvážlivci si trúfli aj na rozbor fondu.

Milí absolventi kurzu, chcem Vám

len pripomenúť, že to bolo 23. – 25. novembra 1994, keď sme sa videli posledný krát, teda pred 20 rokmi. Niektorí sú na zaslúženom odpočinku, niektorí sa stali riaditeľmi archívov, dokonca v zahraničí, niektorí z absolventov už nie sú medzi nami. Spomíname na všetkých, ktorých vieme identifikovať na priloženej fotografii. Boli sme prví a myslím, že neľutujeme. Napriek zložitej dobe, v akej sa nachádzame, vždy vieme, kam patríme. Do tej zvláštnej komunity ľudí, ktorá sa volá archivári.

Marta Bednárová
absolventka kurzu

Odborná správa záznamov v Dánsku

Od svojho syna som dostala útlu knižku, šlo o detektívny príbeh od Hansa Scherfiga, dánskeho spisovateľa. Kniha vyšla v roku 1971 vo vydavateľstve Odeon pod názvom Záhadne zmiznutie ministerského úradníka. Dej pre nás nie je podstatný, čo ma pri čítaní detektívneho príbehu zaujalo je podrobný opis evidencie korešpondencie na ministerstve obrany, ktorý ma pobavil. Pretože uznajte sami, autor bol obdivovateľ predarchívnej starostlivosti. V každom prípade považoval za potrebné danú pasáž v knihe uviesť:

S korešpondenciou, ktorá prichádzala na štrnáste oddelenie ministerstva obrany, sa nakladalo podľa nemenných zvykových pravidiel. Prichádzali tam listy najrôznejšieho druhu a obsahu. A listy sa otvárali a triedili, zaznamenávali sa do kníh, parafovali sa, pečiatkovali a čítali sa podľa určitého systému a v nutnom a zákonomnom poradí.

Niektoré listy sa týkali obrany štátu. Boli to príписы, ktoré mali životnú dôležitosť pre bezpečnosť celého národa. A potom to boli listy druhoradého významu, ako

napríklad účet od sklenára....

Prichádzali listy a žiadosti a návrhy a projekty, ktoré sa predávali ďalej šéfovi sekcie alebo ministromi obrany. A prichádzali listy na ktoré odpovedal vrchný radný. A tiež prichádzali listy, na ktoré sa vôbec neodpovedalo, ale sa vracali späť potom, čo boli opatrené vhodnou šifrou a potom, čo boli označené bežným číslom a číslo zaevidované do denníka.

Používala sa tu zvláštna abeceda – systém určitých znakov a hieroglyfov, ktorými vrchný radný príписы označoval červenou alebo modrou ceruzou a ktoré zasväteným prezrádzali, aký ďalší osud je príslušnému prípisu určený.

Z tohto dôvodu je pochopiteľné, že list adresovaný štrnástemu oddeleniu ministerstva obrany musí nutne určitý čas ležať a prechádzať istým procesom, až si ho niekto prečíta a až naň bude vypracovaná odpoveď.

Čo ktomu dodať, my sme zasvätení....

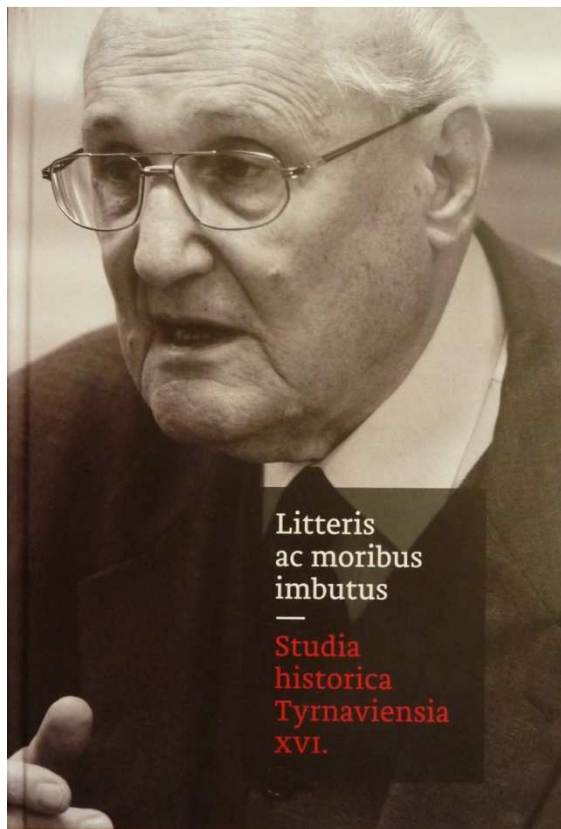
Marta Bednárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

Do vašej knižnice

RÁBIK, Vladimír (Ed.). *Litteris ac moribus imbutus. Studia historica Tyrnaviensia XVI.* Trnava – Krakov : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a Spolok Slovákov v Krakove 2014, 628 s. ISBN 978-80-7490-690-6

V poradí ďalší zborník príspevkov Trnavskej univerzity vyšiel ako pocta profesorovi Marsinovi, čo pripomenul editor v úvode. Publikované príspevky sú pôvodné štúdie jeho žiakov, kolegov a priateľov.

Prvý z pera Vladimíra Rábika nazvaný *Vita laudanda: litteris ac moribus imbutus* v krátkosti zhodnotil život, dielo i pedagogické pôsobenie profesora Richarda Marsinu, ktorý sa výraznou mierou pričínal o formovanie slovenskej historiografie, o definovanie jej tematického zamerania, pramenných východísk či metodologického prístupu. Nasledujúce príspevky sú radené chronologicky. O *osobných výpovediach v najstarších listinách českých panovníkov* sa

záujemca dočíta v štúdií Marie Bláhovej. Ferdinand Uličný sa venoval *šľachticovi Dončovi, synovi Dominika, zvolenskému a liptovskému županovi*. Ján Lukačka priblížil *tri svetlé desaťročia v dejinách zaniknutej stredovekej osady Horňany*, Vladimír Rábik predstavil opomínanú osobu našich dejín – *turčianskeho prepošta Jána-Ivánku (1279 – 1309)*. Autormi ďalších štúdií sú Radoslav Ragač (*Nález stredovekého pečatidla hodnoverného miesta jasovského konventu premonštrátov z konca 13. storočia*), Bernard Jozef Meliš OP (*Postoj Bernardaz Clairvaux k púťam*), Peter Labanc (*Organizačná štruktúra Spišskej kapituly a jej členovia do konca 13. storočia*), Juraj Šedivý (*Prvé nemecké listiny Uhorska a stredoveká Bratislava*), Zdeňka Hledíková (*Dispense z prijetí svätení kleriků pražské diecéze v Uhrách a speciálně v Nitře v desetiletí 1358 – 1369*), Július Bartl (*Vývoj miest a mestečiek Liptovskej župy v stredoveku*), Miloš Marek (*Rod Čech z Levíc v stredoveku II. : Peter Čech*), Daniela Dvořáková (*Erbové a nobilitačné listiny ako prameň výskumu sociálnej mobility v Uhorsku za vlády Žigmunda Luxemburského*), Stanisław A. Sroka (*Štúdiá Turzovcov v Taliansku v 15. storočí*), Pavol Hudáček (*Pamätná kniha mesta Sabinova (Liber annalium) z roku 1446*), Miriam Hlavačková (*Lekár troch kráľov. Bratislavský a vyšehradský prepošt Siegfried Degenberg a jeho zdravotné rady*), Peter Keresteš (*Starý Tekov. Príspevok k sídelnému vývoju mesta*), Drahomír Velička (*Niekoľko poznámok k začiatkom valašského osídľovania v oblasti severozápadného Slovenska*), Daniel Škoviera (*Veršovaná zmluva Leonarda z Uničova s bardejovským magistrátom*),

Ludmila Sulitková (*K metodologickým otázkám studia erbových měšťanů*), Peter Mulík (*Rekatolizačné aktivity v pôsobení arcibiskupa Juraja Selepčeniho*), Mária Kohútová (*Bratislava podľa daňového súpisu z roku 1715*), Adrián Lančarič (*Hospodárske pomery mestečiek a obcí Červenokamenského panstva podľa daňových súpisov z rokov 1715 a 1720*), Henrieta Žažová (*Kostol Nanebovzatia Panny Márie v Šahách. Od výstavby stredovekého kostola k výstavbe novovekého*), Erik Hrnčiarik (*Medailóniky (sviatôstky) z cintorína v exteriéri Baziliky sv. Mikuláša v Trnave*), Ivana Fialová (*Úradníci na cisárskom panstve Holič od druhej polovice 18. storočia do roku 1860*), Jozef Šimončíč (*Kanonické vizitácie Dunajeckého dekanátu roku 1832*), Marta Dobrotková (*Slovenskí osvietení*

vzdelanci Adam František Kollár a Jozef Bencúr), Zuzana Lopatková (*Publicistická činnosť Martina Kollára*), Milan Katuninec (*Andrej Hlinka a Spolok Svätého Vojtecha*), Marián Manák (*K niektorým aspektom v dokumentoch Francúzskej vojenskej misie v ČSR v rokoch 1919 – 1925*), Pavol Petruf (*Krátka rekapitulácia niektorých stránok súdneho procesu s maršalom Philippom Pétainom*), Martin Garek (*Presídlenci z územia Oravskej priehrady*) a Daniela Tvrdoňová (*Pôdohospodársky archív a Richard Marsina*). Posledným príspevkom je opäť príspevok z pera Vladimíra Rábika nazvaný *Katedra histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity a profesor Richard Marsina*. V závere každej štúdie je jej anglické resumé.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

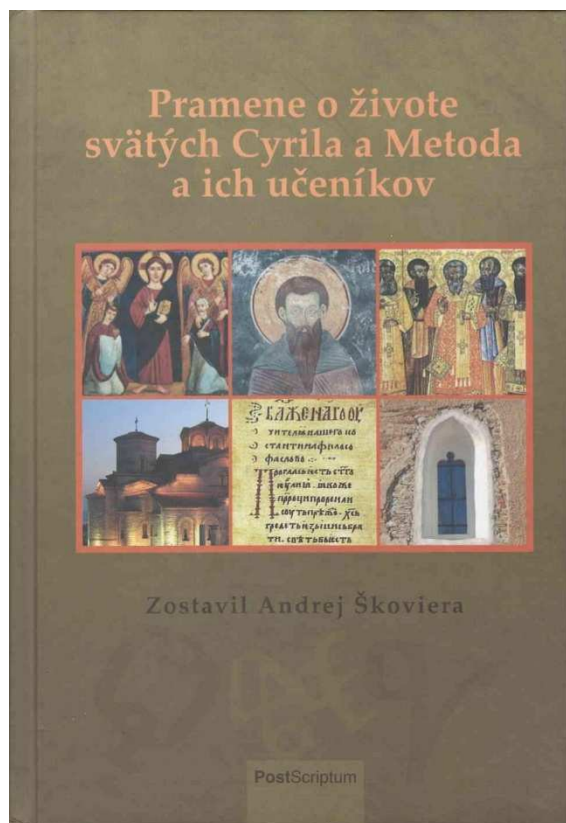
ŠKOVIERA, Andrej (Ed.). *Pramene o živote svätých Cyrila a Metoda a ich učeníkov*. Bratislava : Post Scriptum, 2013, 200 s. ISBN 978-80-89567-23-2

V jubilejnom roku, v ktorom sme si pripomenuli 1150. výročie príchodu svätých Cyrila a Metoda na naše územie, vyšla publikácia prinášajúca najdôležitejšie naračné pramene k životu týchto dvoch solúnskych bratov ako aj ich žiakov. Zostavovateľom publikácie je Andrej Škoviera, samostatný vedecký pracovník a zástupca riaditeľa Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV. Väčšina pramenných textov je prevzatých zo starších edícií, pretože sú pre širšiu verejnosť už takmer nedostupné.

Po predhovore profesora Richarda Marsinu, ktorý v stručnosti predstavuje obsah tejto edície, nasledujú jednotlivé pramenné texty. *Život Konštantína-Cyrila* a *Život Metoda*, ktoré boli napísané bezprostredne po smrti týchto svätcov, preložil a naposledy publikoval Štefan Vragaš v roku 1991. Ďalšie štyri pramene vydal Peter Ratkoš v roku 1977. Ide o časť

Latinského krátkeho života Konštantína-Cyrila, ktorý bol napísaný v Ríme po smrti sv. Cyrila asi niektorým z jeho žiakov. Nasleduje *Slovo na prenesenie ostatkov svätého Klimenta*, ktoré patrí medzi najstaršie dielo tejto edície a pochádza pravdepodobne z pera samotného sv. Cyrila. Autorom homiletického textu *Pochvaly svätému Cyrilovi* je sv. Kliment Ochridský, ktorého časť odborníkov pokladá aj za pôvodcu historicko-hagiografického textu *Pochvalného slova svätým Cyrilovi a Metodovi*.

Ďalšie pramene tejto edície opisujú životy žiakov slovanských apoštolov. Ján Stanislav ešte v roku 1950 uverejnil preklady *Života Klimenta*, ktorý je vlastne najrozsiahlejším cyrilo-metodským prameňom a bol napísaný sv. Teofylaktom Ochridským, a *Krátkeho života Klimenta*, z pera ochridského arcibiskupa Dimitria Chomatiana.

Zostavovateľ aktuálnej edície Andrej Škoviera preložil *Prvý*, *Druhý* a *Tretí slovanský život Nauma*, ktoré prinášajú informácie aj o prenasledovaní a vyhnaní cyrilo-metodských učeníkov. Andrej

Škoviera spolu Danielom Škovierom v slovenčine prvý raz publikujú *Zoznam bulharských arcibiskupov*, ktorý ako jediný prameň priamo dokladá biskupský úrad sv. Gorazda. Pri tomto prameni možno mohli byť uvedené v poznámke aj stručné informácie o osobe daného biskupa ako napríklad roky života, roky biskupskej služby a pod., pretože nie všetci spomínaní biskupi sú celkom známi nezainteresovanému čitateľovi. Posledné dva pramene preložil Peter Ratkoš v roku 1968 (v rámci edície *Pramene k dejinám Veľkej Moravy*). *Spis o písmenách mnícha Chabra* vznikol na obranu slovanského písma (hlaholiky) proti jeho odporcom a úryvok z *Rozprávania o dávnych časoch* tzv. Nestorovej kroniky zo začiatku 12. storočia prináša dobový pohľad na pôvod Slovanov a cyrilo-metodskú misiu na Veľkej Morave.

V závere sú uvedené poznámka zostavovateľa, použitá literatúra a informácia o zostavovateľovi.

Robert G. Maretta
Filozofická fakulta UK

Tradícia a prítomnosť misijného diela sv. Cyrila a Metoda. Nitra : Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre 2013, 824 s. ISBN 978-80-558-0401-9

Pri príležitosti 1 150. výročia misie solúnskych bratov Konštantína a Metoda sa v Nitre v roku 2013 uskutočnila konferencia s medzinárodnou účasťou, z ktorej tento rok vyšiel anotovaný zborník príspevkov. Jeho zámerom je zhodnotiť prínos solúnskych bratov nielen pre minulosť, ale aj pre súčasnosť a budúcnosť, zhodnotiť výsledky najnovších bádání v danej problematike, podať obraz o súvekej Nitre ako významnom meste našich dejín i duchovnom centre Európy pred niekoľkými storočiami.

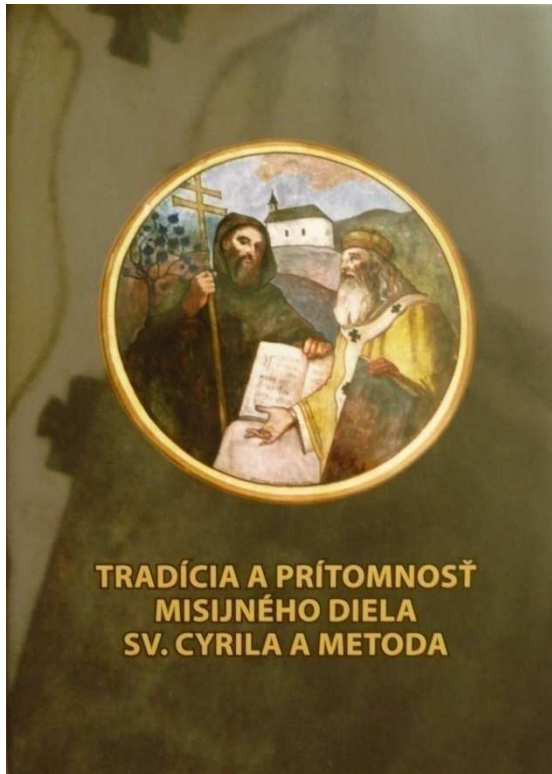
Príspevky sú zoradené do troch tematických skupín. Prvá nazvaná

Archeológia a história obsahuje tematiku historických a archeologických aspektov svätých Cyrila a Metoda – počiatkov kristianizácie na území Slovenska a v strednom Podunajsku, cirkevné architektúry v 9. storočí, obraz Solúna v čase Konštantína a Metoda a ich ceste na Veľkú Moravu, reflexiu miléniového výročia príchodu Cyrila a Metoda v slovenskej periodickej tlači. Čitateľ tu nájde príspevky Tatiany Štefanovičovej (*K počiatkom kresťanstva na Slovensku*), Alexandra T. Ruttkaya (*O kresťanstve na území Slovenska vo svetle hmotných prameňov pred 12. storočím*), Martina

Husára (*Dôležité míľniky vojenstva Byzancie a priestoru strednej Európy od 9. storočia do prvej polovice 10. storočia*), Mareka Mešku (*Solún – rodné mesto Cyrila a Metoda v 9. storočí*), Petra Ivaniča a Martina Hetényiho (*Cesta byzantskej misie na Veľkú Moravu z pohľadu českej a slovenskej historiografie*), Martiny Lukáčovej (*Historigrafický konspekt cesty Konštantína a Metoda do Ríma v roku 867*), Richarda Marsinu (*Zápas o používanie slovanského jazyka v liturgii na Veľkej Morave*), Michaely Gallusovej a Angeliky Herucovej (*Konštantín a Metod v Panónii – zastavenie u Kocel'a*), Ľubomíry Havlíkovej (*Metodějovo veľkomoravské „Napomenutí vladařům“ – homilie nebo speculum principis? Pokus o novou žánrovou interpretaci*), Andreja Boteka (*Veľkomoravská architektúra na Slovensku, najnovšie poznatky a stopy jej kontinuity v neskoršom vývoji*), Jána Lukačku (*Čo zostalo z cyrilo-metodského dedičstva a veľkomoravského kresťanstva v 10. storočí? K problematike kontinuity veľkomoravského a včasnouhorského kresťanstva*), Emila Vontorčíka (*esej Vývin spisovného jazyka Slovákov ako súčasť cyrilo-metodského dedičstva*), Adama Mesiarkina (*Slovanská identita v poľských a českých stredovekých kronikách*), Tomáša Tandlicha (*Význam Veľkej Moravy a misie svätých Cyrila a Metoda pri tvorbe koncepcie dejín slovenského národa v 17. a 18. storočí*), Petra Podolana (*Sv. Cyril a Metod v historiografii 1. polovice 19. storočia*), Rastislava Moldu (*Reflexia tisícročného výročia príchodu Cyrila a Metoda v periodickej tlači slovenskej proveniencie*), Zdislavy Dvorščákovej (*Cyrilo-metodská tradícia u Slovákov a Moravanov na prelome 19. a 20. storočia*), Zuzany Lopatkovej (*Cyrilo-metodská tradícia na stránkach Katolíckych novín 1870 – 1904*), Slávky Otčenášovej (*Cyrilo-metodská tradícia v československých a slovenských učebniciach dejepisu*

publikovaných po roku 1918), Janky Holečkovej (*Osobnosti Veľkej Moravy v pop history*) a Daniela Diana (*Rezonancia cyrilo-metodskej tradície na stránkach Duchovného pastiera v rokoch 1917 – 2012*).

Druhá tematická skupina nazvaná Jazykoveda, literárna veda a pedagogika zahŕňa príspevky Ľubomíra Kralčáka (*Pôvod hlaholiky alebo Ako čítať Konštantínov kód*), Tomáša Bánika (*Jazykový obraz sveta v Kyjevských listoch*), Paula di Vica (*Cyrilo-metodská otázka jazyka*), Andreja Škovieru (*Niekoľko poznámok k rukopisu Sof 104 (105) s liturgiou sv. Petra*), Pavla Koprdu (*Radost, kritérium kultúrneho rozdielu. Konštantínov Proglas a Danteho siedmy spev Pekla*), Juraja Vaňku (*Axiologické aspekty v Životoch slovanských apoštolov Cyrila a Metoda*), Dimitara Pandeva (*Vtoroto žitie nasveti Naum vo opštoslovenski i vo makedonski knetekst*), Maje Jakimovskej-Toshichovej (*Affirmation of the original ideas of the Moravian mission through the creation of St. Clement of Ohrid*), Zvonka Tanesku (*Makedonskata jazična osnova vo raganjeto na staroslovenskata pismenost i kultura*), Petje Kostadinovej a Ivy Trofimovej (*The Language of the Holy Brothers Kiril and Methodiy and the Modern Bulgarian Standard (Literary) Language: Some Projections*), Jeleny Šimkovej (*Korpus cerkovnoslavjanskich tekstov kak sposob izučeniya Kirilla i Mefodija*), Miroslava Vepřeka (*cyrilometodějská tradice v Hlaholském misálu Vojtěcha Tkadlčika*), Mariany Hraškovéj (*Téma Cyrila a Metoda v súčasnej detskej literatúre*), Evy Vítězovej (*Život Konštantína v školskej percepcii : v predmete slovenský jazyk a literatúra*), Márie Schmidtovej (*Učiteľ, jazyk a kultúra z pohľadu cyrilo-metodskej tradície*) a Júliisa Lomenčika (*Konštantín a Metod v stredoškolskom literárnom vzdelávaní 1862 – 1990*).

Do tretej tematickej skupiny nazvanej Religionistika, teológia, filozofia, etika a kulturológia zaradili zostavovatelia príspevky Viliama Judáka (*Filioque – cesta k rozkolu?*), Ľubomíra Hlada (*Prvky trojičnej teológie v diele „Život Konštantína-Cyrila“*), Arpada-Roberta A. Draškovciho (*Missija Kirilla i Mefodija v kontexte rozvitija kanoničeskogo prava u vostočnych slovjan*), Ľuboslava Hromjáka (*Cyrilo-metodský kult a jeho miesto v katolíckom slavizme leva XIII.*), Petra Zubku (*Kult svätých Cyrila a Metoda v diele bl. pápeža Jána Pavla II. 1978 – 2005*), Márie Klobušickej (*Odkaz encykliky Jána Pavla II. Slavorum apostoli pre súčasnosť*), Lucyny Lubańskiej (*Aktualnosť idei Świętych Cyryla i Metodego na podstawie encykliki „Slavorum apostoli“ Jana Pawla II*), Cyrila Diatku (*Cesta*), Petra Kondrlu (*Tradícia a jej miesto v náboženskom diskurze*), Miroslava Lyska (*Prinos cyrilo-*

metodskej misie k realizácii kultového rozmeru ľudského života), Patrika Maturkaniča (*Velikost života svätých slovanských věrozvůstů Cyrila a Metoděje a jejich vliv na evropského člověka žijícího na počátku 21. století*), Józefa Budniaka (*Tradycja cyrylo-metodiańska a współczesny ekumenizm*), Jeleny I. Kalečicovej (*Vsio ot Kirilla i Mefodija: sila slova v dele duchovnogogo prosveščeniya beloruskogo naroda*), Milana Čákyho (*Kultúrne a politické dedičstvo sv. Cyrila a Metoda vo vzťahu k našej štátnosti*), Božidary Turzonovovej (*Antropologicko-kultúrne aspekty misie sv. cyrila a Metoda na našom území*), Jeleny Aleksejevny Žukvíry (*Izučenie kulturnogo nasledija svjatykh Kirilla i Mefodija v kurse „Kulturnye realii Roccii“*), Slavice Gadžovej (*Concept for a post-modern Panslavism : Deconstruction of the historical premises of power and construction of new Slavic cultural exchange*), Kristíny Jakubovskej (*Cyrilo-metodská tradícia v kontexte rozvoja kultúrno-spoločenského života a turizmu : destinácie cestovného ruchu*), Petra Kubicu (*Putovanie poslov slov. Cyrilo-metodská tradícia a úcta na území Žilinského kraja*) a Miroslava Holečka (*Novodobá svätogorazdovská tradícia*).

V závere zostavovatelia zhrnuli pôsobenie cyrilo-metodskej misie na Veľkej Morave, pripomenuli, že cyrilo-metodská tradícia zohrala významnú úlohu pri tvorbe koncepcie dejín slovenského národa v 17. – 18. storočí, ako aj pri emancipácii slovenského národa a jeho štátnosti. Nasleduje zoznam prameňov a literatúry, ako aj anglické resumé každej uverejnenej štúdie.

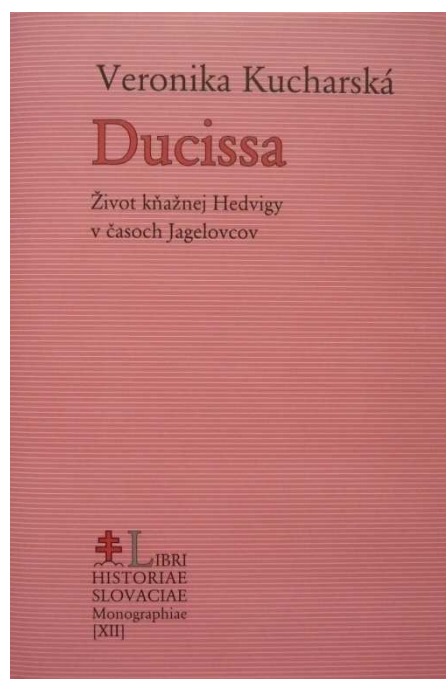
Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

KUCHARSKÁ, Veronika. *Ducissa. Život kňažnej Hedvivy v časoch Jagelovcov*. Bratislava : Post Scriptum 2014, 248 s. ISBN 978-80-89567-30-0

V rámci edície Libri Historiae Slovaciae sa ako 12. zväzok série Monographiae dostáva na vianočný knižný trh monografia mladej autorky venovaná výnimočnej žene, poľskej kňažnej z kráľovského rodu Piastovcov, Hedvige Tešínskej, manželke palatína Štefana Zápoľského, matke uhorského kráľa Jána Zápoľského a poľskej kráľovnej Barbory, manželky Žigmunda Starého. Po smrti manžela, uhorského palatína, viac ako dve desaťročia výrazným spôsobom ovplyvňovala uhorskú politiku. Žila na prelome 15. a 16. storočia.

Prológom ku knihe je záznam z kroniky levočského richtára Konrada Sperfogla opisujúci pohrebný sprievod kňažnej Hedvivy. V úvode autorka uvádza dôvody pre výber témy, veď stredoveké ženy stále vyvolávajú neobyčajný záujem kvôli štúdiu postavenia žien v minulosti, miery ich vplyvu na politický, spoločenský i kultúrny život, žien – mecéniek cirkvi všeobecne i jednotlivých rádov. Prvá kapitola informuje o stave bádania, prameňoch a literatúre, druhá kapitola mapuje spojenie dvoch rodov – Piastovcov a Zápoľských, sumarizuje genealogické údaje o Piastovcoch aj ich tešínskej línii, z ktorej pochádza kňažná Hedviga, predstavuje takmer neznámy šľachtický rod chorvátsko-slavónskeho pôvodu z druhej polovici 15. storočia – rod Zápoľských, osvetľuje dôvody spojenia uvedených rodov sobášom Hedvivy Tešínskej a Štefana Zápoľského, rozoberá ich manželstvo, narodenie detí, vzostup rodu i smrť Štefana Zápoľského. Tretia kapitola nazvaná *Ex castris nostris: Správa rodových majetkov* hovorí nielen všeobecne o ďalších možnostiach života ovdovelých žien v stredoveku, ale aj o konkrétnych príkladoch správy rodových majetkov kňažnou Hedvigou: Trenčína,

Kežmarku, Trnavy, približuje Hedvigino rozhodovanie a ovplyvňovanie „uhorského obchodu“ mediarskeho podniku rodiny Turzovcov a bankárskej rodiny Fuggerovcov z Augsburgu na začiatku 16. storočia – budovanie cesty z Banskej Bystrice cez Jablunkovský priesmyk do Tešínska, dohody o slobodnom využívaní dreva z lesov v okolí Ružomberka na stavby hút, dielní a vystužení bankských chodieb.

Nasledujúca kapitola je pomenovaná *Matrimonium ratu et consumatum: Hedvigina sobášna politika* sa podrobnejšie zaoberá pozadím sobáša Juraja Zápoľského, mladšieho Hedviginho syna, s Alžbetou, dcérou Beatrix Frankopanovej a Jána Korvína, nemanželského syna Mateja Korvína, ďalej dejinnou úlohou Zápoľských v bitke pri Moháči, sobášom Hedviginej dcéry Barbory s poľským kráľom Žigmundom I. Jagelovským, ako aj sobášne plány Jána Zápoľského, najstaršieho syna Štefana Zápoľského a Hedvivy Tešínskej. Piata

kapitola *Fideles nostri : Spoločenstvo verných* približuje inštitúciu tzv. familiarity. Autorka v nej venovala pozornosť poradcovi rodiny, podžupanovi, kastelánovi a kapitánovi. Posledná kapitola *Magna benefactrix : Kňažná Hedviga a cirkev* hovorí o vzťahu Hedvigy Tešínskej k paulínom a cisterciťom, kartuziánom i k Spišskej Kapitule.

Po krátkom zhrňujúcom závere nájde čitateľ v knihe anglické resumé, obrazovú prílohu s poznámkami k

jednotlivým obrázkom, na mape Slovenska vyznačené významné majetky rodiny Zápoľských v rokoch 1486 – 1526, itinerár Hedvigy Tešínskej v rokoch 1486 – 1526, stručný chronologický prehľad historických udalostí v rokoch 1486 – 1526, zoznam archívnych prameňov, bibliografiu (edované pramene a staré tlače, sekundárna literatúra) a menný register.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

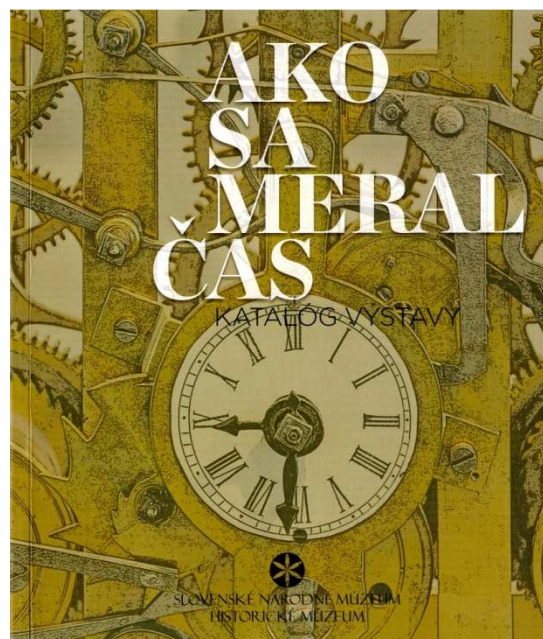

MACHAJDÍKOVÁ, Elena. Ako sa meral čas. Katalóg výstavy. Bratislava : Slovenské národné múzeum-Historické múzeum, 2014, 200 s. ISBN 978-80-7391-962-3

Od leta 2013 do jari 2014 pripravilo Slovenské národné múzeum-Historické múzeum pre svojich návštevníkov na hrade v Bratislave výstavu s názvom *Ako sa meral čas*. Kurátorkou výstavy bola vedúca Archívu SNM PhDr. Elena Machajdíkova, ktorá na stránkach Fóra archivárov predstavila výstavu a príspevky z rovnomenného seminára pred rokom (FA č. 3 – 4/ 2013, s. 13 – 31). K výstave autorka zostavila katalóg a SNM-HM vydalo celofarebnú reprezentačnú publikáciu. V úvode E. Machajdíkova predstavila zámer výstavy, spolupracujúce pamäťové inštitúcie a osobitne poďakovala všetkým, ktorí sa podieľali na výstave.

Vznik a vývoj kalendárov, rímsky predjuliánsky, juliánsky, gregoriánsky kalendár sú predstavené v prvej kapitole spolu s kalendárovou tvorbou na území dnešného Slovenska od stredoveku po súčasnosť. Okrem kalendárovej tvorby sa autorka venuje aj kalendárom so schematizmami a typografiou kalendárov v 18. a 19. storočí. Druhá kapitola stručne oboznamujeme s letopočtami v dejinách, ktoré boli v rôznych oblastiach a komunitách odlišné. E. Machajdíkova

podrobnejšie predstavila letopočty od stvorenia sveta, židovský a kresťanský letopočet.

Meranie času a vývoj hodín je názov tretej kapitoly, v ktorej sú prezentované slnečné, mechanické hodiny a meranie presného času v súčasnosti. Všetky kapitoly sú bohato ilustrované s presnými popiskami obrázkov, často doplnenými o zaujímavé informácie. Po prameňoch a výberovej literatúre nasleduje samotný

katalóg vystavených predmetov. Katalóg rozdelený podľa jednotlivých storočí od 14. do 21. storočia mapuje vystavené artefakty v 92. častiach. Každá časť obsahuje fotografie vystavených predmetov s príslušnými katalógovými údajmi. Okrem kalendárov a hodín sú opísané aj glóbusy, ďalekohľady, výtvarné diela s tematikou alegórií času, strelecký terč, textilná nástenka či kalendárové medaile.

V závere je anglické zhrnutie. K reprezentačnému katalógu, ktorý slovom a obrazom poskytuje prehľad o tvorbe a výskyte kalendárov na našom území, o histórii meraní času, možno autorke srdečne zablahoželať. Publikácia je zaujímavým príspevkom ku chronológii.

Henrieta Žažová
Archív Pamiatkového úradu SR

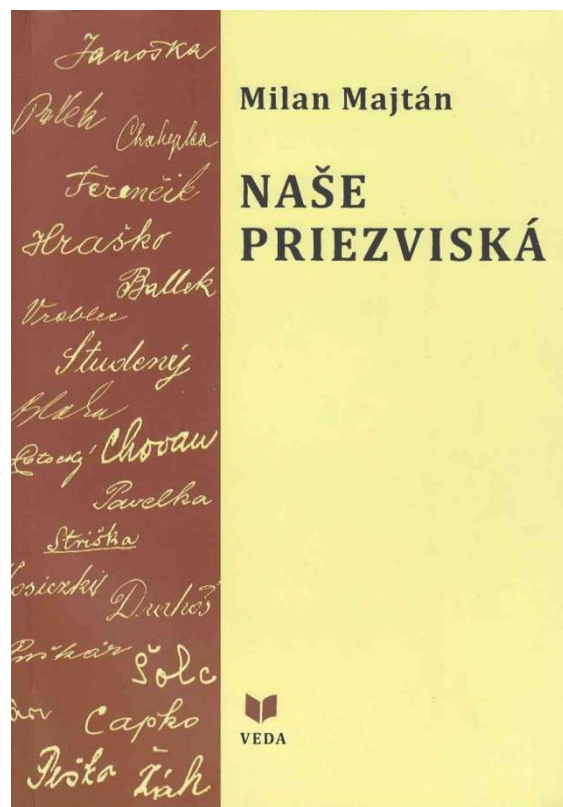

MAJTÁN, Milan. *Naše priezviská*. Bratislava : Veda, 2014, 196 s. ISBN 978-80-224-1357-2

Nejeden z nás sa určite stretol nejakým spôsobom s problematikou priezvisk, či už pri vypracovávaní genealogických rešerší, písaní historických štúdií a prác alebo pri spracúvaní archívnych fondov, najmä do roku 1918. V slovenskej odbornej literatúre doteraz nevyšlo súbornejšie dielo venované práve priezviskám. I keď jazykovedec Milan Majtán, archivárom dobre známy najmä lexikónom *Názvy obcí Slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773 – 1997)* vo svojej najnovšej publikácii neprináša ani tak nové poznatky, nakoľko ju zostavil upravením viacerých svojich starších článkov a štúdií, predsa len istým spôsobom vyplňa prázdne miesto v tejto oblasti našej bibliografie. Hneď na úvod však treba uviesť, že publikácia je zameraná predovšetkým na slovenské priezviská a to prevažne používané v súčasnosti.

Prvá časť tejto knižky je venovaná vzniku a používaniu slovenských priezvisk. Čitateľ sa v skrate oboznámi z vývojom pomenovania osôb od veľkomoravských čias až po súčasnosť. Prelomovým obdobím pri vzniku priezvisk bolo 17. – 18. storočie, kedy boli v Uhorskom kráľovstve (na Slovensku) zavedené cirkevné matriky. Jazyková stránka priezvisk odzrkadľuje viaceré historické,

spoločenské, kultúrne, náboženské či národnostné fakty, ktoré ovplyvnili vznik našich priezvisk. Autor v tejto kapitole upovedomuje čitateľa aj s gramatickou stránkou a prechýľovaním priezvisk. Pri rozšírenosti a početnosti priezvisk používaných na Slovensku vychádzal Milan Majtán z databázy priezvisk z roku 1995.

Motivácia a jazyková výstavba priezvisk je predmetom ďalšej časti publikácie. Podrobnejšie sú tu rozobraté priezviská utvorené z krstných mien, z obyvateľských mien, z prídavných mien utvorených z osadných názvov, z krajových obyvateľských mien, z etnických a národných mien alebo podľa zamestnania, príbuzenských vzťahov, spoločenského zaradenia, pôvodu, či vlastností. Na základe ich podrobnejšieho jazykového rozboru je možné sledovať postupný, individuálny a spontánny vývoj, ktorý nerešpektuje súčasné spisovné ani pravopisné pravidlá. Práve preto je význam niektorých priezvisk pre dnešného človeka častokrát nezrozumiteľný a záujemcovi, ktorý sa snaží dopátrať sa významu svojho priezviska, asi najviac poslúži táto monografia.

Kým prvé dve kapitoly majú skôr všeobecný charakter, v posledných troch prináša autor čiastkové štúdie najmä v súvislosti s genealogickým výskumom. V jednotlivých príbehoch, ktoré sú spojené s historickým výskumom niektorých priezvisk, sa čitateľ dozvie aj ďalšie súvislosti pri ich vzniku. Ďalej autor približuje vznik a pôvod priezvisk používaných v Turzovke a posledná kapitola je venovaná priezviskám vo vzťahu ku genealógii. Pred abecedným zoznamom všetkých priezvisk vyskytujúcich sa v tejto monografii, je zaradená ešte bibliografia Milana Majtána k problematike priezvisk a bibliografia ďalších slovníkových či monografických prác o osobných menách a priezviskách u nás i v okolitých krajinách ako aj niektoré genealogické príručky.

Robert G. Maretta
Filozofická fakulta UK

DUDÁŠOVÁ, Darina. *Z prachu zabudnutia. Dejiny evanjelického a. v. cirkevného zboru v Ochtinej*. Ochtiná : Cirkevný zbor ECAV na Slovensku v Ochtinej 2014, 236 s. ISBN 978-80-971686-8-1

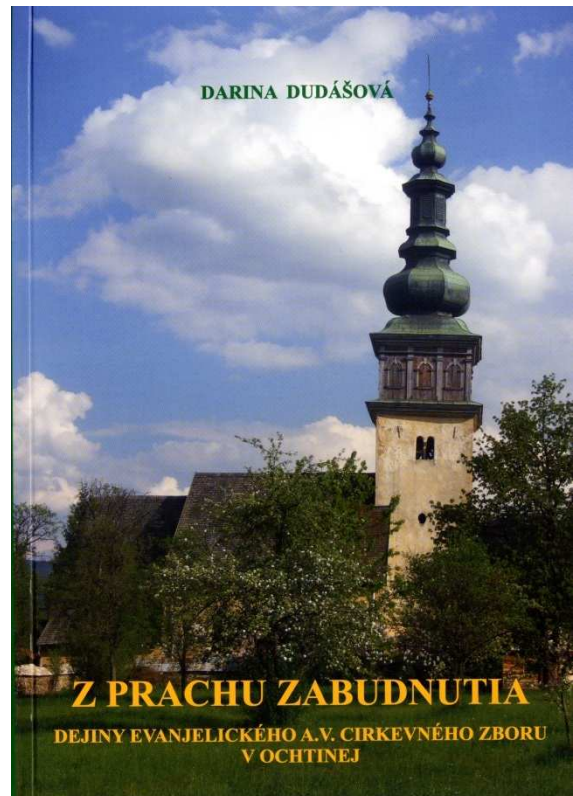
Máloktorý evanjelický a. v. cirkevný zbor na Slovensku sa môže pochváliť svojimi dejinami spracovanými vo forme monografie. Anotovaná publikácia približujúca takmer osemstoročné dejiny ev. a. v. cirkevného zboru v Ochtinej a je autorkinou v poradí už treťou takouto prácou (prvú venovala ev. a. v. cirkevnému zboru vo Veličnej, druhú ev. a. v. cirkevnému zboru v Párnici na Orave).

Prológ knihy nazvaný *Soli Deo Gloria* predstavuje ochtinský kostol, jeho freskovú výzdobu a zariadenie – oltár, kazateľnicu, krstiteľnicu, organ, mortuáriá i epitafy. Nasleduje deväť kapitol. Prvá mapuje najstaršie obdobie existencie cirkevného zboru, približuje vznik obce i farnosti, osvetľuje šírenie reformácie,

oboznamuje nás so vzťahom baníkov a ich rodín k náboženstvu a vypovedá o cirkevnom zbore ako samostatnej hospodárskej jednotke. Druhá obsiahla kapitola predstavuje osobnosti ochtinských kňazov od roku 1590 do konca 19. storočia, tretia ponúka záznamy z kanonických vizitácií doplnené o štatistický záznam z roku 1876, záznamov o bohoslužobnom živote a vnútornom vybavení kostola. Vo štvrtej kapitole sa autorka venovala vzdelávaniu v Ochtinej – priblížila problematiku súvisiacu s budovou školy, samotného vyučovania i dochádzky žiakov, skúšok a časť tejto kapitoly venovala aj učiteľom pôsobiacim v ochtinskej cirkevnej škole od začiatku 17. storočia do roku 1907, keď školu poštátnili. Piata kapitola pojednáva o

Rochovciach, filii ochtinského zboru, ktorá sa snažila o nezávislosť, hovorí o stavbe chrámu, budovaní školy a predstavuje aj rochovských učiteľov od 40. rokov 18. storočia do poštátnenia školy v roku 1934. Rozsahom opäť rozsiahla je aj šiesta kapitola mapujúca život cirkevného zboru v 20. storočí, v siedmej sa dozvieme o činnosti cirkevného zboru v súčasnosti a ôsma kapitola predstavuje funkcionárov cirkevného zboru – dozorcov, kantorov, presbyterov, kostolníkov a kurátorov, zvonárov i mendíkov. Deviata kapitola je venovaná štyrom rodákum z Ochtinej pôsobiacich v službách cirkvi.

V závere knihy, ktorá je písaná populárnou formou bez vedeckého poznámkového aparátu, nájde čitateľ niektoré ďalšie pozoruhodné štatistické údaje z 19. a 20. storočia, krátky doslov a poznámky, slovník s vysvetlením niektorých zastaraných výrazov, prehľad literatúry a prameňov ako aj obrazovú prílohu.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

Naši jubilanti

Nadežda Beňová

Narodila sa 21. septembra 1954. Do staroľubovnianskeho archívu nastúpila 15. augusta 2005. Pracovala pri vybavovaní správnych informácií a mala na starosti bádateľov. Medzi jej povinnosti patrilo počítačové spracovanie archívnej knižnice. V ostatných rokoch pred odchodom do invalidného dôchodku sa venovala aj predarchívnej starostlivosti a pomocným prácam pri spracovávaní a reinventarizácii archívnych fondov. Do invalidného dôchodku odišla 7. januára 2013.

Prajeme jej veľa zdravia, šťastia a príjemné chvíle v kruhu najbližších.

PhDr. Veronika Nováková, PhD., rod. Pálinská

Nikto z nás si nevie a určite ani nedokáže predstaviť, že by riaditeľka MV SR, Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa Veronika Nováková nebola archivárkou. Táto výrazná osobnosť slovenského archívnictva sa narodila 12. 10. 1954 v Šali. Základné vzdelanie získala na ZŠ v Tešedíkove. V rokoch 1970 až 1973 navštevovala SVŠ v Galante. Univerzitu Komenského v Bratislave úspešne absolvovala v rokoch 1973 – 1978 na filozofickej fakulte, odbor archívnictvo, kde bola slávnostne promovaná. V roku 1984 na svojej alma mater úspešne absolvovala rigoróznú skúšku a bol jej priznaný titul PhDr. Nadobudnuté teoretické a praktické skúsenosti, bohatá publikačná činnosť doma i v zahraničí, boli len samozrejým vyústením do dizertačnej práce na tému Vývoj provenienčného princípu na Slovensku na Katedre archívnictva a PVH Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, kde po splnení stanovených podmienok jej bol v roku 2012 priznaný titul PhD.

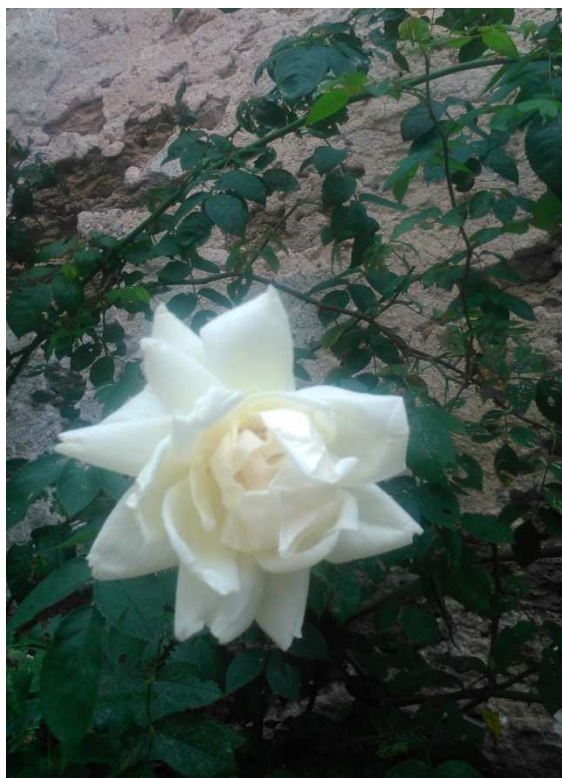
Svoj pracovný život Veronika Nováková upísala Štátnemu okresnému archívu v Šali, kde v roku 1978 absolvovala archívny krst na pozícii odborná archivárka. Od roku 1987 tu pôsobí vo funkcii riaditeľky až do dnešných dní. Archív v Šali pod jej vedením usporadúva výstavy, konferencie a ako jeden z mála archívov vydáva zborník. Publikovala v mnohých odborných časopisoch, je autorkou publikácií, prezentuje a šíri dobré meno slovenského archívnictva doma i v zahraničí. Za jej neúnavnú a prínosnú prácu v archívnictve získala mnohé ocenenia.

V osobnom živote jej radosť robia manžel František a deti Róbert a Veronika s rodinou.

Rokmi získané skúsenosti odovzdávala svojim kolegom na dvojročných kurzoch, ktoré organizovalo MV SR, odbor archívnictva a spisovej služby v predmete sprístupňovanie archívnych dokumentov. Od roku 1999 pôsobí ako odborná asistentka na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity. V Slovenskom národnom archíve v Bratislave viedla Kabinet vedy a výskumu v roku 2000.

Od roku 1990 je členkou Spoločnosti slovenských archivárov, kde pôsobila ako podpredsedníčka a v rokoch 1994 – 2006 vykonávala funkciu predsedníčky spoločnosti. V roku 2014 na Archívnych dňoch v Prešove ju členovia spoločnosti za dlhoročnú prácu a pôsobenie vo výbore SSA zvolili za čestnú predsedníčku. Od roku 2004 je členkou Vedeckej archívnej rady.

Vážená pani riaditeľka a čestná predsedníčka našej spoločnosti dovoľte nám k Vášmu životnému jubileu popriať veľa zdravia a šťastia, pracovnú a rodinnú pohodu a radosť z blízkych.

K našim jubilantom patria aj:
Mgr. Janka Štefaničáková, Štátny archív
v Bratislave, pobočka Trenčín
Mgr. Daniela Ihnátová, Štátny archív
v Prešove, pobočka Vranov nad Topľou
Mgr. Zlatica Írová, Československá
obchodná banka v Bratislave
Mgr. Milan Šišmiš, Slovenská národná
knižnica v Martine
Neberme vážne čísla a hodíme ich za
hlavu. Dovolíme si využiť príležitosť naši
milí kolegovia a členovia spoločnosti, aby
sme vám vzdali hold k vašim 50.
narodeninám. Prajeme vám pevné
zdravie, veľa šťastia, spokojnosti, lásky
a dobrej nálady minimálne do ďalšej 50.

Marta Bednárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

Spomíname

Spomienka na Jucku Hautovú

Toto leto pre nás v obyčajný deň 23. júla nám zomrela naša kolegyňa PhDr. Júlia Hautová. Jej dlhodobá choroba vo všetkých nás vyvolávala ťažké obavy o ňu, ktoré sa napokon aj naplnili.

Na všetkých svojich bývalých pracoviskách zanechala po sebe kus poctivej archivárskej práce a spriaznenej duše. Nemožno zabudnúť na to, že či už svoj osobný alebo pracovný život žila tak, ako jej to bolo určené už pri narodení. Vždy pracovitá, usilovná, so záujmom o osudy druhých a ochotná kedykoľvek pomôcť radami aj skutkami. Takto si ju pamätám ja, ako jej dlhoročný kolega nielen z odboru, ale aj zo spoločnej pracovne. Pri svojom odchode do dôchodku mala plno plánov. Ako dopíše genealogickú štúdiu k histórii rodu Plattyovcov, z ktorého pochádzala, ako bude robiť výskum a pripraví na vydanie dejiny obce Borský Svätý Jur, ako

napokon dokončí stavebné úpravy na dome, ako bude odpočívať prácou na záhradke, ako musí vybaviť to, alebo niečo iné, ako ... . Jej zámery zodpovedali jej povahe, ktorá sa vyznačovala aj neutíchajúcou aktivitou. Avšak, aká to schválnosť prírody, takmer od tohto momentu až do svojho úmrtia bojovala so smrteľnou chorobou. Na poslednej ceste jej vzdali poctu pietnou účasťou, aj slzami smútku a svojimi kvetinovými darmi zástupy smútiacich príbuzných, priateľov a známych z celej našej vlasti.

Milí priatelia, vážení kolegovia, posmúťme, zamyslime sa ale ponechajme si Juckin obraz vo svojich srdciach a nezabudnite, že, a ja tomu verím, pokiaľ si na ňu spomenieme, nezomrela. Ďakujem osudu, že som s ňou mohol pracovať.

Milan Mišovič,
Odbor archívov a registratúr MV SR

Za JUDr. PhDr. Františkom Palkom

(27. 6. 1931 – 28. 11. 2014)

V predvečer sviatku sv. Mikuláša sme na poslednej ceste odprevadili JUDr. PhDr. Františka Palka. Odišiel v tichosti a bez zvýšeného záujmu archivár, právnik, pedagóg, priekopník archívnej informatiky – človek, ktorého prvé kroky v archívnictve usmerňovali takí odborníci ako Richard Marsina, Juraj Žudel, František Sedlák či Michal Kušík.

František Palko sa narodil v Topoľčanoch. Časť detstva prežil s rodinou vo Francúzsku, neďaleko Paríža. Zrejme odtiaľ pramenil jeho nevšedný záujem o francúzsky jazyk a všetko frankofónne. Okrem absolvovania štúdia archívnictva na Filozofickej fakulte v Bratislave v roku

1960 vyštudoval aj právo. Bol jazykovo dobre vybavený, popri francúzštine ovládal anglický, nemecký a latinský jazyk. Ešte počas štúdia začal pracovať na Slovenskej archívnej správe, neskôr pôsobil v Štátnom slovenskom ústrednom archíve (1959 – 1969), odkiaľ odišiel zúročiť svoje jazykové znalosti na ministerstvo zdravotníctva do oddelenia zahraničných vzťahov. Neskôr prešiel do Slovenského národného múzea, kde okrem práce dokumentaristu aj sprístupňoval zahraničnú muzeologickú literatúru. V roku 1973 nastúpil do Právnického ústavu ministerstva spravodlivosti s cieľom venovať sa

informatike a výpočtovej technike. Počas pôsobenia v ústave bol spoluriešiteľom štátnej výskumnej úlohy Automatizovaný systém právnických informácií. Do služieb archívnickva sa opäť vrátil v roku 1982, keď nastúpil do najnovšieho oddelenia Štátneho ústredného archívu Slovenskej republiky. Tu sa na konci 80. rokov podieľal aj na riešení čiastkovej úlohy *Projekt automatizovaného informačného systému v archívnickve*, ktorá bola súčasťou štátnej úlohy Vývoj a optimalizácia špecializovaných informačných systémov pre vybrané

oblasti riadenia a výskumu. V roku 1990 prešiel do novozriadeného oddelenia výskumu, kde pôsobil až do svojho odchodu do dôchodku v roku 1994.

Od roku 1968 pôsobil pedagogicky na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, kde prednášal dejiny správy (1968 – 1977) a základné právne pojmy (1978 – 1984). Po odchode do dôchodku pôsobil na Katedre humanistiky Trnavskej univerzity (1994 – 2002). V rokoch 1995 – 2002 vyučoval aj na Škole knižničných a informatických štúdií predmety Využívanie archívnych dokumentov a Základy práva.

JUDr. PhDr. František Palko s PhDr. Zuzanou Kollárovou, PhD. v apríli 2014

František Palko bol publikačne činný. Viac ako štyri desaťročia spolupracoval s redakciou Slovenskej archivistiky. Takmer nepretržite od roku 1966 pripravoval bibliografický prehľad francúzskeho archívneho časopisu *La Gazette des Archives*, v 60. – 70. rokoch anotoval aj britský časopis *Archives*. Na stránkach Slovenskej archivistiky publikoval štúdiu *Problémy optimálneho*

informačného jazyka pre archívny informačný systém (SA č. 1/1984) i príspevok *Projekt automatizovaného informačného archívneho systému* (SA č. 2/1989). Spolupracoval s redakciou *Sborníka archivních prací*, pre ktorý roky pripravoval bibliografický prehľad časopisov *Archives et Bibliothèque de Belgique* a *Scriptorium*. František Palko v spolupráci s doc. Cejpkom vydal

publikáciu *Automatizovaný systém právnych informácií* (Bratislava, Obzor 1979). Počas svojho pôsobenia v terajšom Slovenskom národnom archíve spracoval a prostredníctvom archívnej pomôcky sprístupnil verejnosti niekoľko archívnych fondov z rôznych časových období. Bol jedným zo spoluautorov *Sprievodcu po archívnych fondoch Štátneho slovenského ústredného archívu, oddelenie feudalizmu*, ktorý vyšiel tlačou v roku 1964.

František Palko bol človek neustále túžiaci po nových poznatkoch. Do posledných chvíľ so záujmom sledoval dianie v slovenskom archívniectve

a navštevoval aj Slovenský národný archív. Naposledy medzi archívárov zavítal na podujatie k 30. výročiu otvorenia účelovej budovy Slovenského národného archívu na jeseň minulého roka.

Odišiel vizionár vidiaci pevné spojenie slovenského archívniectva a výpočtovej techniky už v období, keď väčšine stačila obyčajná ceruza, rešpektovaný odborník a dlhoročný pedagóg, ktorý vychoval aj mnohých z budúcich kolegov. Nech mu je zem ľahká!

Júlia Ragačová
Archív hl. mesta SR Bratislavy

Milé kolegyne, vážení kolegovia,

už ste sa rozhodli, koho podporíte 2 % (3 %) z Vašich daní za rok 2014? Budeme radi, ak sumu 2 % (3 %) z Vašich daní poukážete práve Spoločnosti slovenských archivárov.

Spoločnosť slovenských archivárov je dobrovoľnou záujmovou organizáciou združujúcou archivárov všetkých druhov a typov archívov, vysokoškolských pedagógov, ako aj pracovníkov z oblasti registratúr, ktorí sa profesionálne zaoberajú a zaoberali archívnu činnosťou na území Slovenskej republiky. Združuje svojich členov na rozvíjanie archívnictva, prispieva k zvyšovaniu úrovne práce a vzdelávania v oblasti archívnictva,

usporadúva pre svojich členov odborné konferencie, semináre, spoločenské podujatia, exkurzie a študijné pobyty.

Spoločnosť slovenských archivárov organizuje a uhrádza všetky svoje aktivity najmä z členských príspevkov a pomocou sponzorov.

V prípade, že sa rozhodnete podporiť práve naše stavovské občianske združenie 2 % (3 %) z Vašich daní, potrebné tlačivo nájdete na nasledujúcich stranách Fóra archivárov alebo na našej webovej stránke www.archivari.sk.

Za podporu veľmi pekne ĎAKUJEME!

Výbor SSA

Postup krokov na poukázanie 2% pre zamestnancov, ktorí požiadali svojho zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania zaplatených preddavkov na daň z príjmov

1. Do **15. februára 2015** požiadajte zamestnávateľa o vykonanie ročného zúčtovania zaplatených preddavkov na daň.
2. Potom požiadajte zamestnávateľa, aby Vám vystavil tlačivo Potvrdenie o zaplatení dane
3. Z tohto Potvrdenia si viete zistiť dátum zaplatenia dane a vypočítať 2% z Vašej zaplatenej dane – to je maximálna suma, ktorú môžete v prospech prijímateľa poukázať. Táto suma však musí byť minimálne **3,32 €**.
4. Údaje o Vami vybratom prijímateľovi napíšte do Vyhlásenia spolu so sumou, ktorú mu chcete poukázať.
5. Obe tieto tlačivá, teda Vyhlásenie spolu s Potvrdením, doručte do 30. apríla 2014 na daňový úrad podľa Vášho bydliska.
6. Daňové úrady majú 90 dní od splnenia podmienok na to, aby previedli Vaše 2% v prospech Vami vybraného prijímateľa.

Poznámky:

- Do kolónky **ROK** sa píše **2014**.
- Tento rok sa obe tieto tlačivá podávajú **výlučne** na daňový úrad podľa Vášho bydliska.
- Čísla účtov prijímateľov nepotrebuje, ani ich nikde neuvádzate, nakoľko peniaze na účty prijímateľov prevádzajú daňové úrady, nie Vy. Vy platíte celú daň daňovému úradu.
- IČO prijímateľa sa do kolóniek vypisuje **zľava**. Ak organizácia nemá SID, kolónky na SID nechajte prázdne.
- Poznámka: Spoločnosť slovenských archivárov nemá SID.

VYHLÁSENIE

o poukázaní sumy do výšky 2 % (3 %) zaplatenej dane z príjmov fyzickej osoby podľa § 50 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorej bolo za zdaňovacie obdobie vykonané ročné zúčtovanie preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti

Rok : 2014

Uvádza sa zdaňovacie obdobie, za ktoré sa platí daň

I. ÚDAJE O DAŇOVNÍKOVI

Priezvisko a titul

01	
----	--

Meno

02	
----	--

Rodné číslo (U cudzích št. príslušníkov dátum narodenia.)

03								/					
----	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

Adresa

trvalého pobytu alebo

pobytu na území SR, kde sa daňovník obvykle zdržiaval

Ulica a číslo

04	
----	--

PSC Názov obce

05	
----	--

06	
----	--

Štát

07	
----	--

Číslo telefónu

08	
----	--

Suma do výšky 2 % alebo 3 %¹⁾ zaplatenej dane

09	Zaplatená daň, z ktorej sa vypočíta suma do výšky 2 %, alebo 3 % ¹⁾ zaplatenej dane	
----	--	--

10	Suma do výšky 2 %, alebo 3 % ¹⁾ zo zaplatenej dane z r. 09 (min. 3,32 eura)	
----	--	--

¹⁾podiel do výšky 3 % zaplatenej dane môže prijímateľovi poukázať fyzická osoba, ktorá v zdaňovacom období vykonávala dobrovoľnícku činnosť podľa zákona č. 406/2011 Z.z. počas najmenej 40 hodín a predloží o tom písomné potvrdenie, ktoré je prílohou tohto vyhlásenia.

Na r. 09 sa uvádza daňová povinnosť daňovníka, znížená o daňový bonus, vypočítaná v roku (nie daň na úhradu), v ktorom sa podáva toto vyhlásenie; uvádza sa riadok 03 z potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou tohto vyhlásenia.

Na r. 10 sa uvádza suma zaokrúhlená s presnosťou na dve desiatinné miesta, pričom táto suma nesmie byť nižšia ako 3,32 eura.

Dátum zaplatenia dane

11	
----	--

Z riadku 05 potvrdenia o zaplatení dane, ktoré je súčasťou vyhlásenia. V prípade daňového preplatku z ročného zúčtovania preddavkov na daň sa uvedie dátum 31. marec zdaňovacieho obdobia, v ktorom sa toto vyhlásenie podáva.

II. ÚDAJE O PRIJÍMATEĽOVI

Obchodné meno alebo názov

12	<i>Spoločnosť slovenských archivárov</i>
----	--

Sídlo – obec, PSČ, ulica, číslo

13	<i>Bratislava 45, 840 05, Drotárska cesta 42</i>
----	--

Právna forma

14	<i>občianske združenie</i>
----	----------------------------

Identifikačné číslo prijímateľa (IČO/SID)

15	3	6	0	6	9	2	2	1	/				
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--

Vyhlasujem, že uvedené údaje v tomto vyhlásení sú pravdivé.

V..... dňa.....

Podpis daňovníka